

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Ніколаєва С. Ю., Задорожна І. П.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Монографія

Тернопіль
2021

УДК.378.016:81'243(091)

Н 63

Рецензенти:

Зеня Л. Я. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської філології і перекладу імені професора І. В. Корунця Київського національного лінгвістичного університету

Лабінська Б. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Черниш В. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету

Друкується за рішенням вченої ради

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

(протокол № 1 від 31 серпня 2021 року).

Ніколаєва С. Ю.

Н 63 Теоретичні засади історії методики навчання іноземних мов: монографія. / С.Ю. Ніколаєва, І.П. Задорожна. — Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. — 298 с.

ISBN 978-617-595-111-8

Мета монографії – ознайомити читачів з теоретичними засадами методів навчання іноземних мов минулого. Розглянуто загальний розвиток методики навчання іноземних мов з давніх часів до кінця XIX сторіччя. Проаналізовано найбільш відомі методи навчання іноземних мов за схемою: загальна характеристика, фактичні дані, наукові передумови, методичні засади. Завершується огляд кожного з методів авторськими висновками. Монографія може бути використана у викладанні дисциплін «Історія методики навчання іноземних мов», «Методи навчання іноземних мов і культур: етапи становлення і розвитку» у бакалавраті, магістратурі чи аспірантурі.

Адресується студентам – майбутнім учителям і викладачам іноземних мов, фахівцям з методики навчання іноземних мов і культур, молодим науковцям.

УДК.378.016:81'243(091)

ISBN 978-617-595-111-8

© С. Ю. Ніколаєва, 2021

© І. П. Задорожна, 2021

© ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021

© ФОП Осадца Ю.В., 2021

Зміст

Передмова			4
1.	Розділ 1.	Генезис методики навчання іноземних мов	12
2.	Розділ 2.	Перекладні методи навчання іноземних мов	36
3.	Розділ 3.	Реформа навчання іноземних мов. Прямий метод навчання	67
4.	Розділ 4.	Методична система Гарольда Пальмера	95
5.	Розділ 5.	Методична система Майкла Уеста	128
6.	Розділ 6.	Аудіо-лінгвальний метод навчання іноземних мов	158
7.	Розділ 7.	Аудіо-візуальний метод навчання іноземних мов	190
8.	Розділ 8.	Комунікативний метод навчання іноземних мов	225
9.	Розділ 9.	Методи інтенсивного навчання іноземних мов	261
Післямова			294
Список використаних джерел			295

Шановні читачі!

У монографії викладено історію становлення і розвитку методики навчання іноземних мов. Описано методи, які існували в різні часи і відповідали потребам суспільства певного історичного періоду. Як відомо, зараз відбувається реформа вищої освіти і переглядаються зміст і методи навчання іноземних мов у закладах освіти всіх типів. Це вимагає повернення до методів навчання іноземних мов минулого, щоб не загубити те позитивне, що було зроблено науковцями тих часів, і «не винаходити велосипед».

Основна мета монографії – дати уяву про історичний розвиток методів навчання іноземних мов. У дев'яти розділах подано схеми і таблиці, в яких у логічній послідовності викладено теоретичні засади найбільш відомих методів навчання іноземних мов різних часів. Увесь матеріал подано переважно українською мовою. Назви публікацій – мовами оригіналу. Окремі фрагменти також наводяться іноземними мовами. Надаються приклади таблиць на підстановку, типів і видів вправ, прийомів навчання мовного матеріалу і мовленнєвої діяльності. Рекомендуються відеофільми до кожного з розділів і даються завдання до них.

У результаті опрацювання матеріалу монографії Ви оволодієте теоретичними засадами таких методів навчання, як граматико-перекладний і лексико-перекладний; прямий метод часів Реформи; методичні системи Г. Пальмера і М. Уеста; аудіо-лінгвальний та аудіо-візуальний методи; комунікативний метод та низки інтенсивних методів навчання іноземних мов минулого сторіччя. Особливу увагу приділено методу активізації резервних можливостей особистості і колективу Г. О. Китайгородської. На початку кожного розділу Вам пропонується ряд питань для повторення матеріалу попереднього розділу.

Сподіваємось, що монографія стане у нагоді студентам бакалаврату, магістратури та аспірантури, вчителям і викладачам, молодим науковцям.

Матеріал монографії розподілено між авторами в такий спосіб:

Передмова, розділи 1, 4, 6, 7, 8, 9, післямова – *Ніколаєва С. Ю.*, д-р пед. наук, професор;

Розділи 2, 3, 5 – *Задорожна І. П.*, д-р пед. наук, професор.

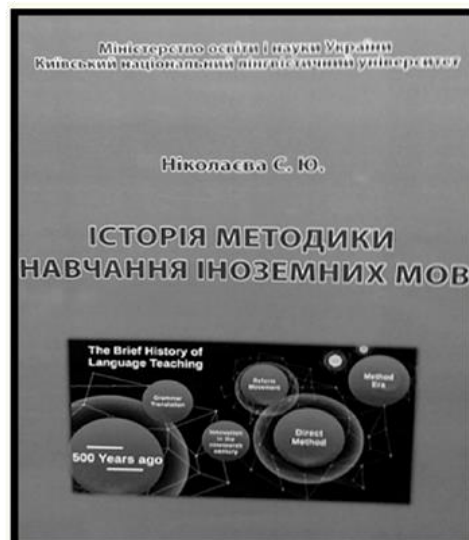
**Дисципліни «Історія методики
навчання іноземних мов» і
«Методика навчання
іноземних мов і культур: етапи
становлення і розвитку»**

Основний посібник

Ніколаєва С. Ю.

- Історія методики навчання іноземних мов: навч.-метод. посіб. для студентів магістратури та аспірантури. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2020. 180 с.
- Див. репозитарій КНЛУ.

Підручник

Ніколаєва С. Ю.

- Розділ 12. Методи і технології навчання іноземних мов і культур в історичному аспекті.
Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика: підручник..... Київ: Ленвіт, 2013. С. 543 – 573.
- Див. репозитарій КНЛУ.

Основні теми курсу

- Тема 1. Генезис методики навчання іноземних мов (ІМ).
- Тема 2. Перекладні методи навчання ІМ.
- Тема 3. Реформа навчання ІМ.
Прямий метод навчання ІМ.
- Тема 4. Методична система Гарольда Пальмера.
- Тема 5. Методична система Майкла Уеста.
- Тема 6. Аудіолінгвальний метод навчання ІМ.
- Тема 7. Аудіовізуальний метод навчання ІМ.
- Тема 8. Комунікативний метод навчання ІМ.
- Тема 9. Методи інтенсивного навчання ІМ.

Мета №1 викладання дисципліни: Формування загальних компетентностей

**Здатності спілкуватися
державною мовою в
усній і письмовій
формах.**

**Здатності мислити абстрактно,
аналізувати, синтезувати,
узагальнювати, оцінювати для
розуміння проблем, процесів і
явищ у галузі методики
навчання іноземних мов і
культур та зарубіжної літератури.**

**Здатності до пошуку, аналізу й
опрацювання професійно
орієнтованої інформації з
методики навчання іноземних
мов і культур із різних джерел.**

**Здатності
дотримуватися вимог
академічної
доброчесності.**

Мета №2 викладання дисципліни: Формування фахових компетентностей

Здатності виконувати типові професійні завдання, пов'язані з діяльністю викладача іноземних мов і культур та зарубіжної літератури.

Здатності виконувати наукові дослідження у галузі методики навчання іноземних мов (МНІМ) і культур.

Здатності аналізувати й відбирати сучасні методи, технології і засоби навчання, контролю й оцінювання та ефективно використовувати їх для забезпечення освітнього процесу з іноземних мов і культур та зарубіжної літератури.

продовження

Здатності розвивати інтелектуальну й емоційну сфери студентів, індивідуальний стиль навчально-пізнавальної діяльності, професійно орієнтовані інтереси, здібності, вміння самонавчання шляхом ознайомлення з навчальними стратегіями, готовність до професійної самоосвіти, самовдосконалення й саморозвитку, вміння цілепокладання.

Здатності реалізувати міжпредметні зв'язки.

Очікувані результати навчання: знання

Знати і розуміти теоретичні засади навчання ІМ у XVI – XVIII століттях.

Знати і розуміти теоретичні засади навчання ІМ у XIX столітті.

Знати і розуміти теоретичні засади навчання ІМ у XX – XXI століттях.

Конкретизовані знання

- **термінологія з історії МНІМ**
- **основні категорії і поняття з історії МНІМ**
- **провідні наукові публікації з проблеми періодизації МНІМ**
- **тенденції розвитку МНІМ**
- **науково-методичні засади МНІМ минулого**
- **цілі, зміст, основні прийоми і засоби навчання в різних методах навчання ІМ**

Очікувані результати навчання: уміння

Уміти аналізувати особливості методів навчання ІМ у XVI – XVIII століттях.

Уміти аналізувати особливості методів навчання ІМ у XIX столітті.

Уміти аналізувати особливості методів навчання ІМ у XX – XXI століттях.

Конкретизовані вміння

- кваліфіковано використовувати термінологію з історії МНІМ**
- зрозуміло і вичерпно давати визначення основних категорій і понять з історії МНІМ**
- відбирати й аналізувати інформацію з історії МНІМ**
- опрацьовувати наукові джерела з проблем історії МНІМ**

продовження

- аналізувати цілі, зміст, основні прийоми і засоби навчання в різних методах навчання ІМ
- визначати доцільність використання окремих прийомів навчання ІМ (за різними методами) та окремих технологій у закладах вищої освіти України
- відрізняти “комунікативне” навчання ІМ від “некомунікативного”

Очікувані результати навчання: комунікація, автономність і відповідальність

Уміти спілкуватися з зарубіжними колегами в усній і письмовій формах на професійні теми.

Уміти планувати свою професійну освіту, самовдосконалення й саморозвиток.

Нести персональну відповідальність за свою професійну освіту, самовдосконалення й саморозвиток.

Розділ 1. Генезис методики навчання іноземних мов (ІМ)

Питання 1

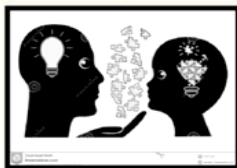
Методи і технології навчання ІМ

Поняття «метод» (від грецького methodos – шлях дослідження або пізнання) у найбільш загальному значенні – спосіб досягнення мети.

Тлумачення терміну «метод»

Метод як методична система або напрямок у навчанні предмету у конкретний історичний період розвитку науки.

Метод як шлях і спосіб досягнення певної мети у навчанні.

Метод як єдність принципів навчання і таких глобальних компонентів методики як мета, зміст, способи і засоби навчання.

Типи поняття «метод»

Загальнометодологічне

Загальнодидактичне

Часнодидактичне/методичне

Загальнометодологічні методи

Загальнодидактичні методи

Методи викладання	Методи учіння
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Показ ➤ Пояснення ➤ Організація тренування ➤ Організація застосування ➤ Корекція ➤ Оцінка 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ознайомлення ➤ Осмислення ➤ Участь у тренуванні ➤ Практика застосування ➤ Самокорекція ➤ Самооцінка

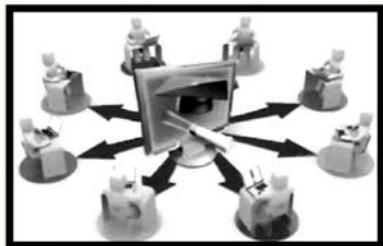
«Метод» у навчанні ІМ

Напрямок у навчанні, в межах якого реалізуються цілі, завдання і зміст навчання ІМ та який зумовлює шляхи і способи їх досягнення (метод-напрямок).

Стратегія навчання ІМ, згідно якої викладач розробляє тактику навчальної діяльності у конкретних умовах навчання.

Система послідовних і взаємопов'язаних дій викладача і студентів, які забезпечують оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю.

- це сукупність спеціально відібраних і розташованих у певному порядку прийомів роботи викладача, за допомогою яких досягаються поставлені на занятті цілі формування іншомовної комунікативної компетентності з найбільшою ефективністю за мінімально можливий для їх досягнення період часу.

-
- 1 •Результативність
- 2 •Економічність
- 3 •Ергономічність
- 4 •Вмотивованість студентів

Питання 2

Типологія методів навчання ІМ

Типи методів-напрямів навчання іноземних мов

Основні методи навчання ІМ

➤ натуральний метод	
➤ перекладні методи	граматико-перекладний текстуально/лексико-перекладний
➤ прямі методи	метод М. Берліца метод С. Крашена та інші
➤ неопрямі методи	усний метод Гарольда Пальмера метод навчання читання Майкла Уеста аудіо-лінгвальний метод Чарльза Фріза і Роберта Ладо аудіо-візуальний (швидкісний, структурно-глобальний) метод
➤ сугестивні методи	сугестивний метод Г. Лозанова емоційно-смисловий метод І. Ю.Шехтера інтенсивний курс для дорослих Л. Гегечкорі курс "занурення" Л. С. Плєснєвича сугестокібернетичний метод В. В. Петрусинського метод активізації резервних можливостей особистості та колективу
➤ комунікативні методи	

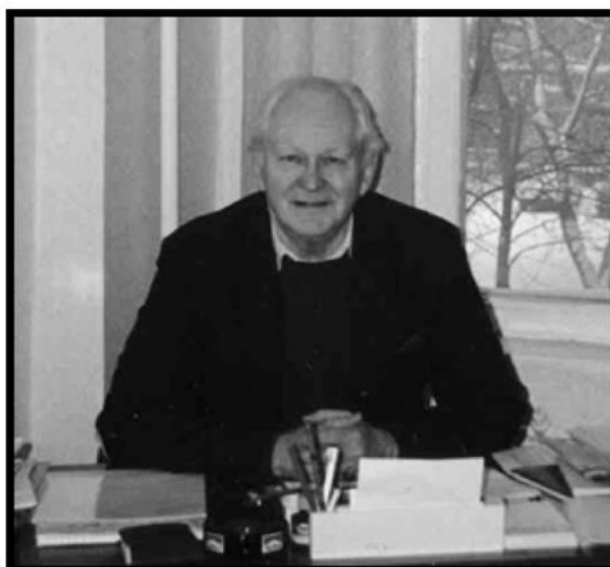
Класифікація методів-напрямів НІМ (Щукін А. М., 2014)

Прямі методи (безперекладні)	Свідомі методи (перекладні)	Комбіновані методи (змішані)	Інтенсивні методи
Натуральний	Граматики-перекладний	Читання	Сугестопедичний Г.Лозанова
Прямий	Текстуально-перекладний	Комунікативний	Емоційно-смисловий
Аудіовізуальний	Свідомо-співставний	Тандем-метод	Активізації
Аудіолінгвальний		Свідомо-практичний	Гіпнопедії
Армійський			Ритмопедії
Усний			«Експрес-метод»
«Метод гувернантки» Метод Г. Берліца			«Інтел-метод» Психотерапевтичний

Приклади досліджень з історії методики навчання іноземних мов

Миролубов Олександр Олександрович

Щукін Анатолій Миколайович

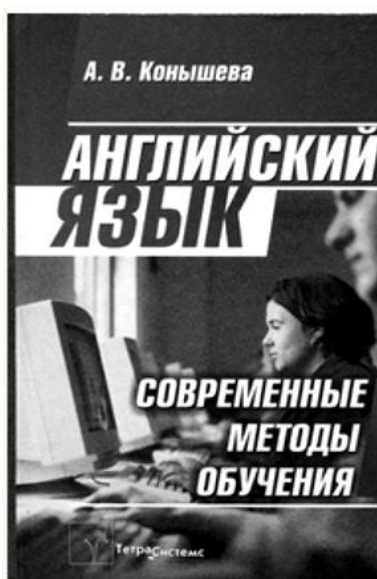
Ніколаєва Софія Юріївна — розділи
колективної монографії «Сучасні технології навчання іноземних мов і
культур у вищих навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2015. 444 с

Лабінська Богдана Ігорівна

Конишева Ангеліна Вікторівна

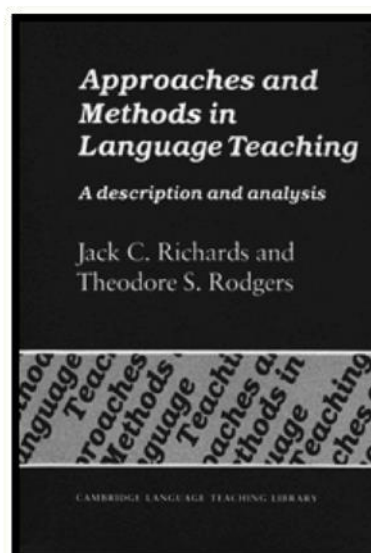

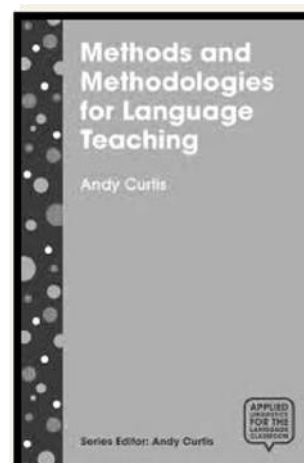
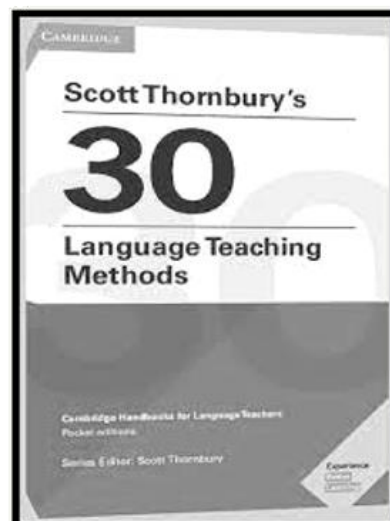
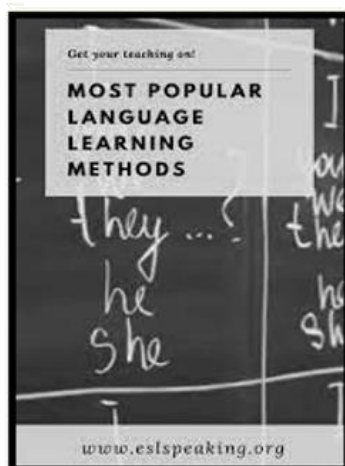

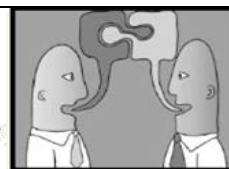
Гез Надія Іванівна, Фролова Галина Михайлівна

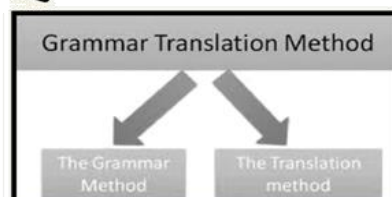
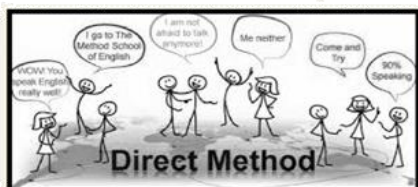
Джек С. Ричардс

Питання 3. Етапи розвитку методики навчання ІМ

Орієнтовні етапи розвитку методики навчання ІМ

До XVI ст. (Давній Рим,
Середні віка, Епоха
відродження).

XVI - XVII століття. XVI
століття. Німеччина (Йоган
Штурм). Англія (Роджер
Ешем). Франція (Мішель
Монтень). Московська
державна.

XVII століття. Німеччина
(Вольфганг Ратке). Чехія
(Ян Амос Коменський). Англія
(Джон Локк).

XVIII століття. Навчання
іноземних мов у Росії.
Швейцарія (Олександр
Шованн). Німеччина
(Август-Герман Франке,
Йоган Базедов).

Продовження: кінець XVIII ст. – кінець XIX ст.

**Граматико -
перекладний метод
(Німеччина –
І. Мейдингер, Англія –
Г. Оллендорф).**

**Текстуально-перекладний
(лексико-перекладний,
аналітико-індуктивний)
метод (Франція - Ж. Жакото,
Англія - Д. Гамільтон,
Швейцарія - А. Шаванн).**

**Реформа навчання
ІМ. Прямий метод
навчання ІМ.**

Продовження: XX століття

**Методична
система Гарольда
Пальмера (20-і
роки).**

**Методична
система Майкла
Уеста (20-30-і
роки).**

**Аудіолінгвальний
метод навчання
ІМ (40-50-і роки).**

**Аудіовізуальний
метод навчання
ІМ (50-і роки).**

**Комунікативний
метод навчання
ІМ (70-і роки).**

**Методи
інтенсивного
навчання ІМ (60-і
роки).**

СХЕМА АНАЛІЗУ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІМ

Перший етап розвитку МНІМ

Давні часи: Єгипет

Розвиток
торгівельних та
культурних зв'язків з
Грецією.

Цілі навчання
грецької мови:
практичне володіння
і знайомство з
культурою.

Навчання окремих
єгипетських
хлопчиків вчителями-
греками.

Давні часи: Римська Імперія

Цілі
навчання
грецької
мови у
школі

1. Марк Квінтіліан: « ...науки перейшли
до нас з грецької, з грецької і починати
треба».

2. Підготовка
ораторів

3. Надання знань з філософії та
літератури

Методичні рекомендації М. Квінтіліана

- Навчати літер за допомогою гри
- Поступово переходити від літер до читання за складами
- Звертати увагу на виразність мовлення
- Навчати читання з розумінням
- Після навчання читання та письма переходити до навчання граматики
- Матеріал для читання відбирати відповідно віку учнів і визначеному змісту
- Регулярна шкільна вправа - переклад

Давні часи: Греція

Цілі навчання латинської мови	Навчання граматики (з використанням віршів)	
	Розвиток умінь усного мовлення окремо від граматики	
	Розвиток умінь писемного мовлення окремо від граматики	
		

Латинська мова, латина (Lingua Latīna, МФА: [ˈlɪŋɡˈa laˈtiːna]) — класична індо-європейська мова. Належить до латинсько-фаліскської групи італійських мов. Одна з найстаріших і наріжних мов Європи, які формували її цивілізацію. Використовує латинську абетку, створену на основі етрусської і грецької. Флективна мова, має три роди, сім відмінків, п'ять відмін, чотири дієвідміни, три часи, три особи, три способи дієслова, три стани, три види, два числа. Походить від мови населення Стародавнього Рима. Набула поширення у Середземномор'ї та Західній Європі завдяки розростанню Римської Республіки та Римської імперії. Стала панівною мовою Італії та Західної Римської імперії.

Етапи розвитку латинської мови

Середні віки: навчання латини

Цілі навчання	Навчання лексики	
	Навчання граматики	
	Навчання фразеології	
	Педагог Л. М. Модзалевський (1866) називає вивчення латини незв'язним, безглуздим багатознанням, порожнім, надутим схематизмом.	

Основні висновки

Відомості про вивчення іноземних мов (ІМ) відносяться до далеких часів: в епоху розквіту культури в Сирії, стародавніх Єгипті, Греції, Римі ІМ мали практичне і загальноосвітнє значення в силу жвавих торгівельних і культурних зв'язків між цими країнами.

Роль ІМ не слабшала також і в період середньовіччя, про що свідчать літературні пам'ятники того часу і лексичні запозичення, відмічені словниками західноєвропейських мов.

Спочатку грецька, а потім латинська мови були тими основними ІМ, яких навчали приватно і в школах.

продовження

Жодна ІМ протягом всієї історії розвитку культури країн Європи не грала такої виняткової ролі, як латинська (протягом п'ятнадцяти століть!!!).

З розвитком національних мов в Західній Європі латинська мова втрачає свою панівну роль, залишаючись, проте, в загальноосвітній системі навчання на довгі роки.

Знання латинської мови було першою ознакою вченості. В країнах Європи латинською мовою писали і захищали дисертації.

Для навчання латинської мови використовувалися перекладні методи, які в подальшому вплинули на методику навчання західноєвропейських мов - французької, німецької та англійської.

Питання 4

Methodologist

www.emmasaying.com

Провідні методисти України (до 2022 року)

1	• Берман Йосип Мойсейович	
2	• Бігич Оксана Борисівна	
3	• Биконя Оксана Павлівна	
4	• Бориско Наталія Федорівна	
5	• Бухбіндер Вольф Абрамович	
6	• Дмитренко Наталія Євгеніївна	
7	• Задорожна Ірина Павлівна	
8	• Зєня Любов Яківна	

продовження

1	• Зінуківа Наталія Вікторівна	
2	• Корнева Зоя Михайлівна	
3	• Лабінська Богдана Ігорівна	
4	• Ляховицький Михайло Васильович	
5	• Майєр Наталія Василівна	
6	• Микитенко Наталія Олександрівна	
7	• Морська Лілія Іванівна	
8	• Ніколаєва Софія Юріївна	
9	• Паршикова Олена Олексіївна	

продовження

1	• Петращук Олена Петрівна	
2	• Плахотник Василь Макарович	
3	• Редько Валерій Григорович	
4	• Скалкін Володимир Львович	
5	• Скляренко Ніна Костянтинівна	
6	• Смелякова Лідія Петрівна	
7	• Тарнопольський Олег Борисович	
8	• Черниш Валентина Василівна	
9	• Черноватий Леонід Миколайович	

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть основні етапи розвитку методики навчання іноземних мов (ІМ).

Конкретизуйте складові наукових засад кожного з методів навчання.

Поясніть, які методичні характеристики має кожен з методів навчання.

Назвіть цілі навчання грецької мови в давні часи.

Розділ 2

«Перекладні методи навчання іноземних мов»

Питання 1

**Граматико-перекладний метод (ГПМ)
навчання іноземних мов
(інші назви: перекладний,
синтетичний)**

Завдання

Подивіться
відеофільм
«Grammar
Translation
Method
Theory» і
запишіть

Video

Основні цілі навчання ІМ

**Основні прийоми навчання
ІМ**

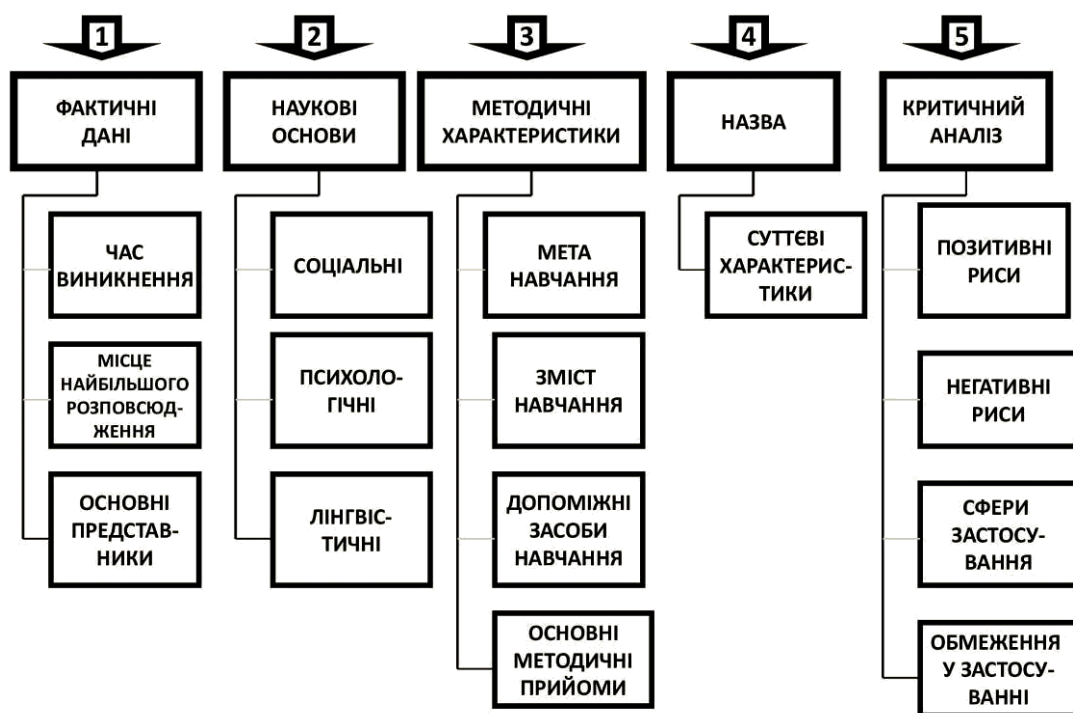
Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=HrUNhH9slQ8&t=314s>

The Grammar-Translation Method (GTM) evolved from the Classical Method that was used from the 15th century in the teaching of Latin and Greek — both long-since dead languages. Latin and Greek were taught to promote the intellect and virtually no attempt was made to speak them. The method focuses on the literature and grammar of the target language, with passages being translated into and from the mother tongue.

<https://www.tefl.net/methods/grammar-translation.php>

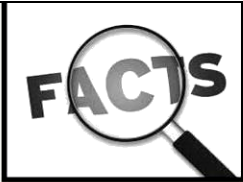
Схема аналізу перекладних методів навчання ІМ

Основні характеристики граматико-перекладного методу навчання іноземної мови

1 ФАКТИЧНІ ДАНІ; 2 НАУКОВІ ОСНОВИ; 3 МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ;
4 НАЗВА; 5 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ

1	• XVIII-XIX століття • Усі країни Європи • І. Мейдингер (Німеччина) • Г. Оллендорф (Англія)
2	• Наслідкування традицій англійської школи • Асоціативна психологія (Дж. Берклі, Д. Юм) • Порівняльно-історичне мовознавство (В. Гумбольдт)
3	• Загальноосвітня підготовка учнів (розвиток логічного мислення) • Навчання граматики і перекладу текстів на рідну мову, читання, навчання лексики, писемного мовлення • Зв'язні оригінальні тексти іноземною мовою • Заучування, повторення, аналіз, переклад
4	• "Граматика" - зміст навчання • "Переклад" - провідний прийом навчання
5	• Запропоновано ефективні прийоми роботи з текстом (граматичний аналіз) • Відсутність орієнтації на оволодіння усним мовленням • Відрив форми від змісту • Використання для навчання перекладу • Окремі прийоми граматичного аналізу використовуються у школі

Фактичні дані Час виникнення

XVIII-XIX століття
(період Відродження)

Соціальне замовлення суспільства:

- зміцнення національних мов
- розширення міжнародних зв'язків
- втрата латинською мовою свого панівного статусу
- латинська мова стала переважно атрибутом освіченості та вченості

Результат

Зміни політичного, економічного, соціального та культурного характеру привели до витіснення мертвих класичних мов сучасними західноєвропейськими мовами: французькою (XVIII ст. - XIX ст.), німецькою (перша половина XX ст.) та англійською (XX ст.).

Бум американського варіанту англійської мови у зв'язку з широким розповсюдженням північно-американської цивілізації (друга половина XX ст.).

Країни найбільшого
розповсюдження

Всі країни Європи (карта 1800 р.)

Основні представники ГПМ

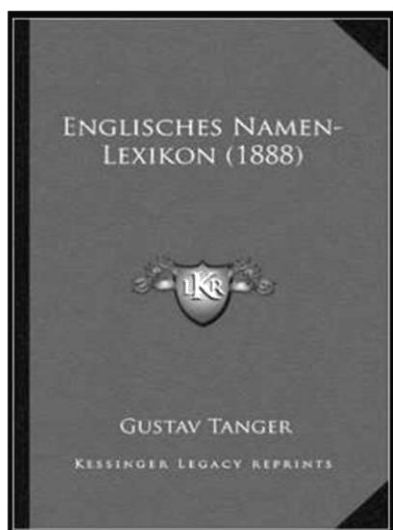
Німеччина – Густав Тангер, Іоган Майдінгер (1755 – 1822)

Англія – Джеймс Гамільтон (1769 – 1831),

Франція – Жан Жозеф Жакото (1770 – 1840),

Англія – Г. Оллендорф (1803 – 1865),

Густав Тангер (Gustav Tanger)

Наукові засади ГПМ навчання ІМ

Лінгвістична основа

**Порівняльно-історичне мовознавство
(Я. Грім, Ф. Бопп, Р. Раск, А. Шлейхер,
В. Гумбольдт та ін.)**

- Німецький лінгвіст В. Гумбольдт вважав, що метою викладання мови є повідомлення знань про її загальну структуру.
- Порівняльно-історичне мовознавство не мало значного впливу на методи викладання живих мов, оскільки свою увагу воно зосереджувало на стародавніх мовах, вважаючи їх вершиною мовного розвитку.

Фрідріх Вільгельм Крістіан Карл Фердинанд Фрайхер фон Гумбольдт

**22 червня 1767,
Потсдам — 8 квітня
1835) — німецький
філолог, філософ,
лінгвіст, державний
діяч, дипломат**

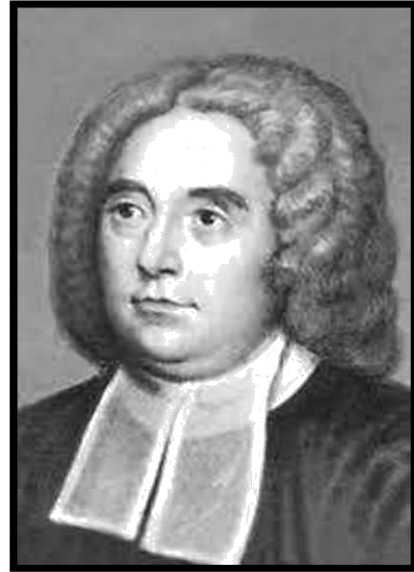
Психологічна основа

**Асоціативна психологія (Дж. Берклі, Д.
Гартлі, Д. Юм та ін.). Вихідні
положення:**

- **всі психічні процеси розкладаються на окремі елементи, які потім з'єднуються у свідомості за законами асоціацій;**
- **пам'ять - одне з основних явищ психіки, навчання має будуватися на основі запам'ятовування та зіставлення явищ у двох мовах.**

Джордж Берклі (1685-1753)

Впливовий ірландський філософ, англіканський єпископ (за хрещенням — протестант), відомий своїми роботами про суб'єктивний ідеалізм, підсумований в його книзі «Бути це відчувати».

Девід Юм (1711-1776)

Шотландський філософ-емпірист, історик та економіст, діяч епохи Просвітництва, в першу чергу відомий своїми працями у галузі епістемології. Юма часто називають провідним неоскептиком вісімнадцятого сторіччя.

Основні положення навчання ІМ

Спільність мов і повний збіг понять за змістом і способом висловлювання.

Дослівний переклад.

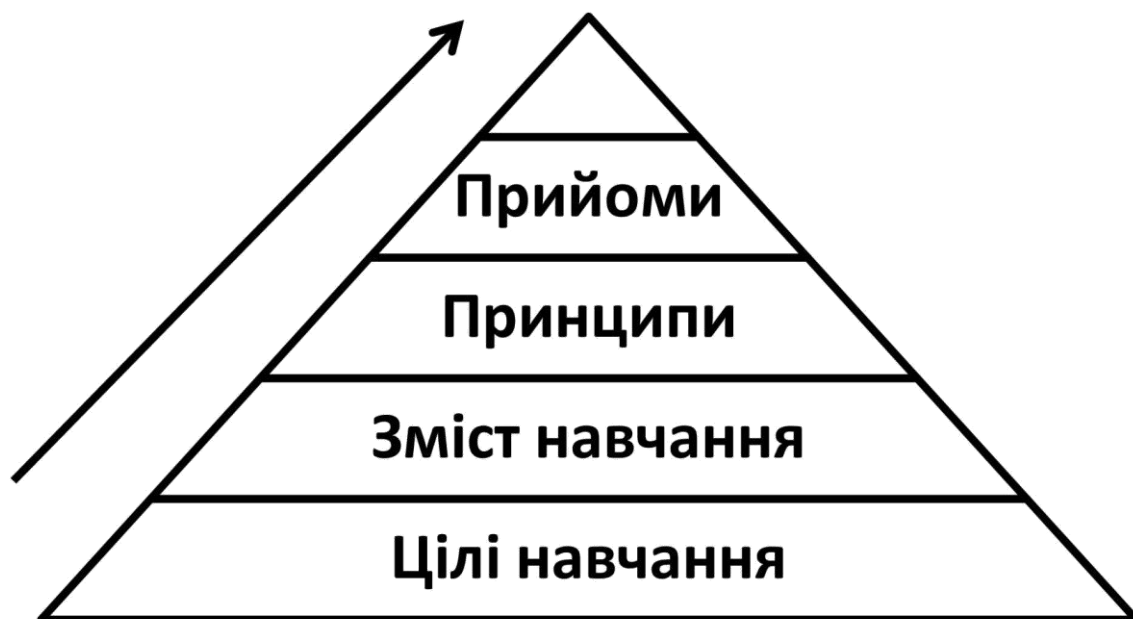
Синтез і дедукція.

Заучування напам'ять граматичного матеріалу.

Навчання мови на зразках писемного мовлення.

Знайомство зі структурою мови на основі порівняння граматичних явищ ІМ з латинською мовою.

Методичні засади навчання ІМ

Цілі навчання ІМ

Розвиток логічного мислення
(« гімнастика ума»).

Навчання слів і граматичних
правил.

На просунутому етапі – навчання
читання.

Зміст навчання ІМ

Граматичний матеріал.

Лексика для ілюстрації
граматичних правил.

Тексти для читання: з Євангелія
та з художньої літератури.

Тексти для переказу
(кінець ХІХ століття).

Принципи навчання ІМ

Дослівний або послівний переклад.

Спочатку вивчення окремих граматичних правил і слів, потім – побудова речень.

Переклад – основний спосіб семантизації нових слів і граматичних форм.

Переклад і заучування напам'ять – провідні способи закріплення матеріалу.

Зразки писемного мовлення – основа навчання мови.

Порівняння з латинською мовою.

Методичні прийоми навчання ІМ

Введення граматичного правила з прикладами для пояснення.

Побудова речення згідно певного правила.

Закріплення матеріалу за допомогою двостороннього перекладу.

Читання, письмо, заучування напам'ять.

Модель навчання за ГПМ

1. Введення нового граматичного матеріалу	Запис викладачем назви теми на дошці.
	Запис студентами рідною мовою граматичного правила під диктовку викладача.
	Запис викладачем на дошці прикладів.
	Переписування студентами прикладів у зошити.
	У прикладах використовувалися знайомі лексичні одиниці.

продовження

2. Первинне закріплення нового граматичного матеріалу	Аналіз речень і текстів, що містять новий граматичний матеріал.
	Конструювання особистих речень згідно вивченого граматичного правила.
	Виконання вправ на переклад.

продовження

3.Введення нової лексики	Викладач пише слова на дошці.
	Студенти переписують слова у зошити з перекладом.
	Викладач пояснює орфографічні особливості слів і організує роботу над їх вимовою.

продовження

4. Закріплення нової лексики і нової граматики	Закріплення нової лексики на основі граматичного матеріалу, вивченого на цьому занятті.
	Виконання вправ на переклад з іноземної мови на рідну.
	Виконання вправ на переклад з рідної мови на іноземну.

**Фрагмент уроку з «Практичної грамматики
англійської мови»
В.Нурока для навчання російських школярів
(11-е вид., 1903 р.)**

Урок третій (друга частина).

Вспомогательный глагол *to be* – *быть*.

1. Прилагательные в английском языке не изменяются ни по родам, ни по числам и обыкновенно ставятся перед существительным.

2. Местоимение *it* (оно) употребляется для неодушевленных предметов, которые в английском языке все среднего рода. Названия животных по большей части тоже среднего рода.

The boy has the large knife – Мальчик (*известный*) имеет большой нож (*изв.*).

The boy has a large knife – Мальчик (*изв.*) имеет (один) большой нож.

A boy has a large knife – Мальчик (*один*) имеет (*один*) большой нож.

He is good. – Он добр.	Is he good? – Добр ли он?
She is good. – Она добра.	Is she good? – Добра ли она?
It is good. – Оно хорошо.	Is it good? – Хорошо ли оно?
The boy is good. – Мальчик добр.	Is the boy good? – Добр ли мальчик?
The girl is good. – Девушка добра.	Is the girl good? – Добра ли девушка?
The pen is good. – Перо хорошо.	Is the pen good? – Хорошо ли перо?

He is a good boy. – Он добрый мальчик.
She is a good girl. – Она добрая девушка.
It is a good pen. – Оно (это) хорошее перо.
Is he a good boy? – Добрый ли он мальчик?
Is she a good girl? – Добрая ли она девушка?
Is it a good pen? – Хорошее ли оно (это) перо?

Текст для перекладу на рідну мову

The good father has a large house. I have a good father. The mother is good.

The good mother has a small garden. Is the pen bad? Is the dog old? Are you rich? Is she poor? We have a large house and a small garden. Is the garden small? Yes, it is. Is the girl young? Is the boy good? No, he is not. Are you a good girl? Yes, I am. Is he not a good boy? Yes, he is. Is it an old cat? Yes, it is.

Текст для перекладу на іноземну (англійську) мову

Брат (изв.) имеет большой дом. Дом (изв.) велик, а сад (изв.) мал.

Хорош ли перочинный ножик (изв.)? Да. (Yes, it is.)

Добр ли мальчик (изв.)?

Стар ли он? Молода ли она? Добрая мать (изв.) имеет книгу и перочинный ножик. Молоды ли они?

Хорошая ли она девушка? Нет. Добрый ли он мальчик? Отец (изв.) стар, а мать (изв.) молода. Мы имеем доброго сына и добрую дочь. Мальчик (изв.) имеет хорошее перо. Есть ли у него хорошая книга? Добрая сестра (изв.) имеет маленький сад и большой дом¹.

¹Тут і далі у фрагментах із підручників збережено авторський текст.

**Фрагмент уроку з підручника «Simpler
German Course For First
Examinations» (Russon A., Russon L. J.,
1955) для навчання німецької мови
англійських школярів
(середня ступінь)**

Тема «Прийменники» складається з чотирьох параграфів, що мають однакову структуру:

§ 79 – Präpositionen mit Akkusativ;

§ 80 – Präpositionen mit Genitiv;

§ 81 – Präpositionen mit Dativ;

§ 82 – Präpositionen mit Akkusativ und Dativ.

Введення граматичного матеріалу.

§ 82 – Präpositionen mit Akkusativ und Dativ

After the following nine prepositions **the accusative** is used to show movement to a place, **the dative** to show rest or movement **at** a place.

an , <i>on, at, to, by</i> ; auf , <i>on</i> (horizontal surface only); hinter , <i>behind</i> ; in , <i>in, into</i> ; neben , <i>near, next to, beside</i> ;	über , <i>over, across</i> ; unter , <i>under, among</i> ; vor , <i>in front of, before</i> ; zwischen , <i>between</i> .
---	--

Note Ans=an das; am=an dem; aufs=auf das; ins=in das; im=in dem; iibers=iiber das; iiberm=uber dem; vors=vor das; vorm=vor dem.

Er setzte sich **an den** Tisch.– He sat down at the table.
 Er sass **an dem** Tisch.– He was sitting at the table.
 Er setzt sich **auf den** Stuhl.– He sits down on the chair.
 Er sass **auf dem** Stuhl.– He was sitting on the chair.
 Er stellte sich **hinter mich**.– He came and stood behind me.
 Er stand **hinter mir**.– He was standing behind me.

Пояснення відбувається рідною мовою учнів; ілюстративний матеріал організовано у звичайну для даного методу послідовності – від слова до речення; переклад з рідної (англійської) мови на іноземну (німецьку) використовується для закріплення спочатку прийменників, пройдених раніше (§ 79–81), потім нового матеріалу.

При поясненні правил автор підручника йде не від фактів англійської мови, а від латинської граматики. Навряд чи доцільно одночасно вводити атрибутивне і предикативне вживання прикметників. Ілюстративні приклади вкрай примітивні.

Prepositions (§ 79-81)

- 1. He came home about seven o'clock after he had gone right round the town.**
- 2. They all sat round the long table till nine o'clock.**
- 3. In spite of the great difficulties since last war the Germans haven't lost (the) courage.**
- 4. He lives at his uncle's opposite the white house.**
- 5. On our arrival we went immediately to bed.**
- 6. In my opinion he did it against his will.**
- 7. We have lunch every day at home.**
- 8. They were walking in the direction of London.**

Учні після читання невеликої історії, що містить прийменники всіх груп, пишуть так званий «вільний твір» з підказаною послідовністю і вербальними опорами. В основу твору кладеться прочитана раніше історія.

Freier Aufsatz¹

Sie haben von Ihrem Onkel einen Zwanzigmarkschein zum Geburtstag bekommen. Bedanken Sie sich in einem Brief dafür.

Brief mit Zwanzigmarkschein auf Geburtstagstisch – was damit getan werden soll – möchte Flöte spielen – will Geld sparen – zwanzig Mark haben noch gefehlt – Summe ist jetzt vollzählig – gehe moigen Flöte kaufen.

das Geburtstagsgeschenk, *birthday present*;
 sich schrecklich freuen, *be terribly pleased*;
 wissen wollen, *want to know*;
 erzählen, *tell*;
 seit langer Zeit, *for a long time*;
 in Erfüllung gehen, *be fulfilled*;
 es ist mir ernst damit, */ really mean it*;

die Sparsbüchse, *money-box*;
 das Sparkassenbuch, *savings-book*;
 das Taschengeld, *pocket-money*;
 nicht ausgeben, *spend nothing*;
 sparen, *save*;
 die Belohnung, *reward*;
 es möglich machen, *make (it) possible*;
 das Schaufenster, *shop-window*.

Висновок

Фрагменти уроків свідчать про те, що в обох випадках методика навчання спрямована на відновлення цілого (тобто тексту) із слів та речень; граматика як і раніше залишається в центрі уваги. Однак у підручниках ХХ ст. швидше відбувається перехід до тексту та його модифікації. Більш різноманітними стають вправи.

Оцінка ГПМ методу

Досягнення **+**

- Студенти добре знали:
  - граматику ІМ
  - певну кількість слів

Недоліки **⊖**

- Студенти погано володіли:
  - говорінням
  - аудіюванням
  - письмом
  - читанням

Завдання

Подивіться
відеофільм
і виконайте
завдання

Video

Відео «Traditional Language Teaching: The Grammar-Translation Method (TEFL 1.1)»

Режим доступу

<https://www.youtube.com/watch?v=wAEs1JeJE1I>

Запишіть три позитивні та три негативні, з вашої точки зору, риси ГПМ навчання ІМ.

Питання 2

**Лексико (текстуально) -
перекладний або
аналітико-індуктивний метод
навчання іноземних мов**

**Лексико (текстуально) - перекладний
метод - це метод навчання читання,
перекладу, писемного та усного
мовлення на основі аналізу і
конструювання зв'язних навчальних
текстів, вивчення лексики і
граматики, а також використання
вправ у перекладі.**

Основні характеристики текстуально/лексико-перекладного методу навчання іноземної мови

1 ФАКТИЧНІ ДАНІ; 2 НАУКОВІ ОСНОВИ; 3 МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ;
4 НАЗВА; 5 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ

- 1
  - XVIII-XIX століття
  - Усі країни Європи
  - Ж. Жакото (Франція)
  - Д. Гамільтон (Англія)
  - А. Шаванн (Швейцарія)
- 2
  - Наслідкування традицій англійської школи
  - Асоціативна психологія (Дж. Берклі, Д. Юм)
  - Порівняльно-історичне мовознавство (В. Гумбольдт)
- 3
  - Загальноосвітня підготовка учнів (загальний розумовий розвиток)
  - Навчання граматики і перекладу текстів на рідну мову, читання, навчання лексики, писемного мовлення
  - Зв'язні оригінальні тексти іноземною мовою
  - Заучування, повторення, аналіз, переклад
- 4
  - "Лексика" - зміст навчання
  - "Переклад" - провідний прийом навчання
- 5
  - Запропоновано ефективні прийоми роботи з текстом (лексичний аналіз)
  - Відсутність орієнтації на оволодіння усним мовленням
  - Відрив форми від змісту
  - Використання для навчання перекладу
  - Окремі прийоми граматичного аналізу використовуються у школі

Принципові відмінності ЛПМ від ГПМ

Більш спрямований на практичні цілі.

Основою навчання є лексика.

Навчання реалізується на оригінальних зразках писемного мовлення.

Одиницею навчання є зв'язні тексти, а не слова і речення.

Використання коментарів для пояснення складних мовних явищ.

Модель навчання за ЛГМ

1. Робота з текстом; кожен текст основного курсу подається у підручнику в трьох варіантах:	перший рядок – текст іноземною мовою
	другий рядок – той же текст у транскрипції
	третій рядок – переклад кожного слова на рідну мову

продовження

2.Прийоми роботи	Читання тексту викладачем по реченнях.
	Слухання студентами викладача, читання речення в транскрипції.
	Повторення речень за викладачем.
	Дослівний і літературний переклад.
	Лексико-граматичний аналіз тексту.

продовження

3. Робота з лексикою і грамати-кою	Викладач указує на нові лексичні та граматичні явища в тексті.
	Робота з коментарем (правила, приклади, таблиці, схеми).

продовження

4. Навчання мовленнєвої діяльності	Відповіді на запитання до тексту.
	Переказ тексту.
	Виконання вправ до тексту.
	Написання письмових творів.
	Переклад з рідної мови на іноземну.

Оцінка ЛПМ методу

Досягнення

- Більша практична орієнтація
- Непогані результати навчання читання, письма, перекладу
- Набуття системних граматичних знань
- Оволодіння значним обсягом лексики

Недоліки

- Низький рівень володіння:
  - аудіюванням
  - говорінням

Основні досягнення перекладних методів

Загальноосвітня спрямованість

Використання рідної мови

Забезпечення свідомого шляху оволодіння іноземною мовою

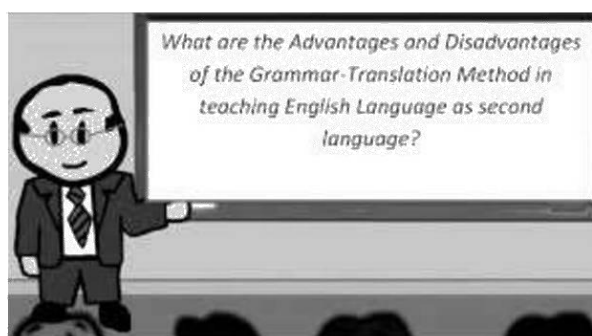
Більш глибоке пізнання рідної мови

Забезпечення знання системи мови

Забезпечення володіння перекладацькими вміннями

Основний недолік перекладних методів

Перекладні методи не забезпечували практичного володіння мовою в різних ситуаціях спілкування.

Приклади вправ із сучасних підручників

Grammar exercises

Practise the modals: insert the appropriate forms.

- 1. I'm sorry, but I must leave early (have to).**
- 2. When I was young, I played with dolls (used to).**
- 3. We should try to stay calm (ought to).**
- 4. Teachers must prepare lessons. (have to).**
- 5. Teenagers should be in bed by 11 o'clock (be supposed to).**
- 6. After he left, we could speak more easily (be able to).**

L1 for presenting new items to a class

- a man
- go
- a thing
- an apple
- a computer

- only
- think
- very
- young
- big

Висновки про перекладні методи

**Період існування
ГПМ – орієнтовно
200 років!!!**

**У сучасному навчанні ІМ
використовуються окремі
види вправ і прийоми
навчання за ГПМ.**

**Переклад вважався самим
простим, швидким і часто
найбільш точним
"шляхом " до пояснення
значень слів.**

**Вважалося, що ГПМ
відповідає
інтуїтивним
стратегіям учнів.**

продовження

Заощаджує час для
використання
певного слова в
іншомовному
контексті.

Визнає і враховує
рідну мову учнів.

Дослідження свідчать
про ефективність
використання рідної
мови у навчанні
лексики (Лауфер, 2008).

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення перекладних методів (ПМ).

Наведіть прізвища основних представників ПМ.

Поясніть лінгвістичну основу ПМ.

Конкретизуйте психологічну основу ПМ.

Опишіть цілі навчання за ПМ.

Розділ 3

Прямий (безперекладний) метод навчання іноземних мов та його модифікації

**1. Прямий метод навчання
іноземних мов**

**2. Натуральний метод
Максиміліана Берліца**

**3. Натуральний метод
Стівена Крашена**

**Питання для
розгляду**

**4. Метод Франсуа Гуена
5. Метод Макса Вальтера**

6. Загальні висновки

The direct method of teaching was developed as a response to the Grammar-Translation method. It sought to immerse the learner in the same way as when a first language is learnt. All teaching is done in the target language, grammar is taught inductively, there is a focus on speaking and listening, and only useful 'everyday' language is taught. The weakness in the Direct Method is its assumption that a second language can be learnt in exactly the same way as a first, when in fact the conditions under which a second language is learnt are very different.

<https://www.teachingenglish.org.uk/article/direct-method>

Характерні риси прямих методів (ПрМ) навчання

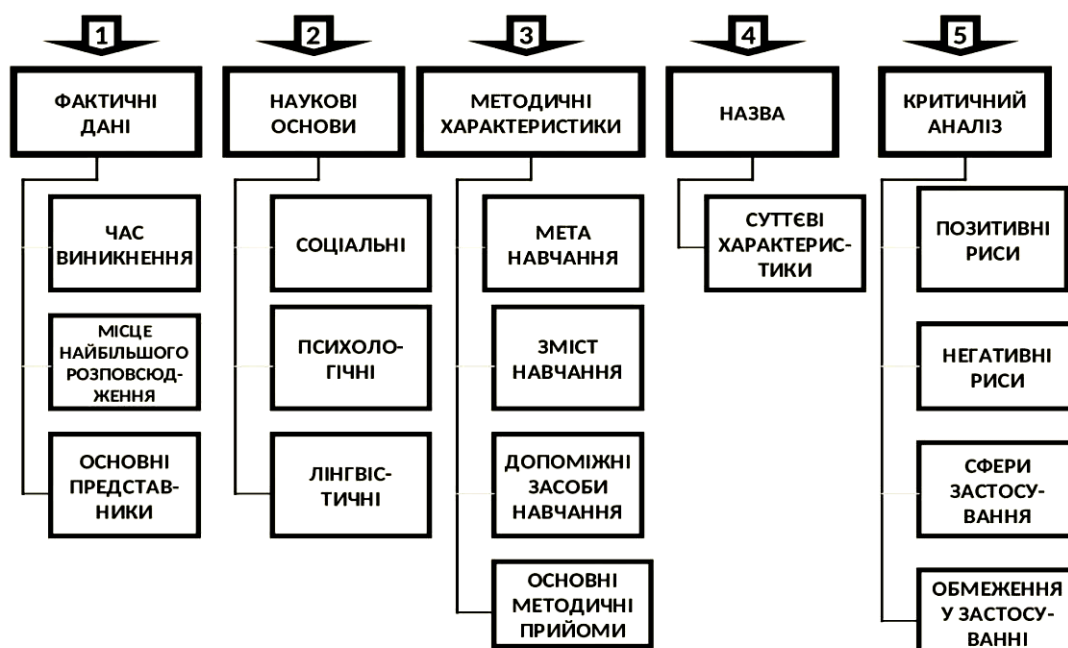
**Провідна мета –
навчання усного
мовлення.**

**Моделювання умов
природного способу
оволодіння ІМ
(спілкування з носієм
мови).**

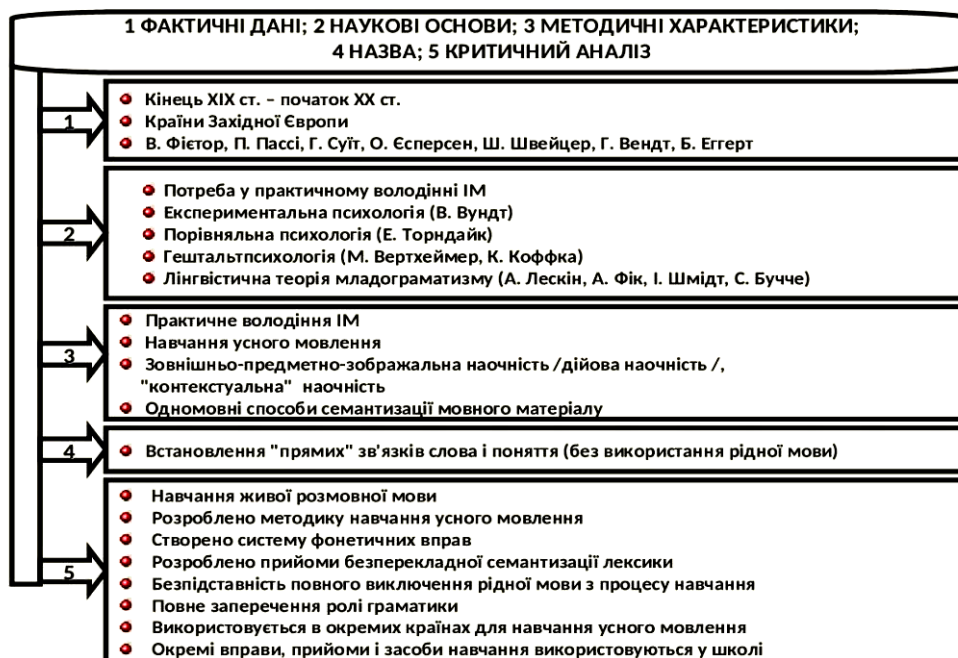
**Спосіб, подібний до
оволодіння дитиною
рідною мовою.**

**Наслідування готових
зразків мовлення,
багаторазового повторення
почутого та відтворення
нового матеріалу за
аналогією із засвоєним.**

Схема аналізу прямих методів навчання ІМ

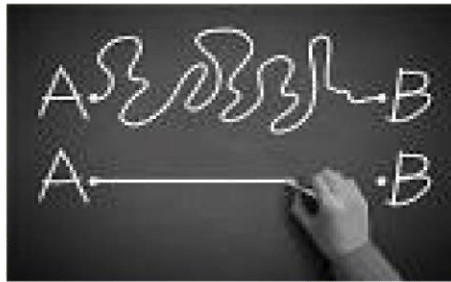

Основні характеристики прямого методу навчання ІМ

Фактичні дані

Час виникнення

70 – 80-і роки XIX століття

Країни розповсюдження

Західна Європа

США

Основні представники

Берліц М. Д., Крашен С. – США

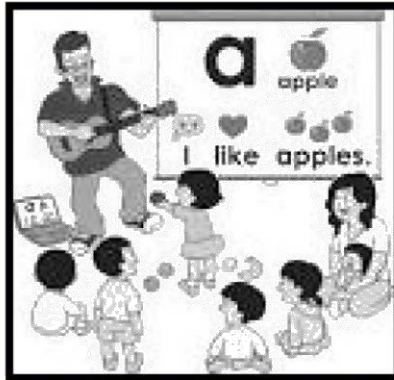
Вальтер М., Фієтор В., Еггерт Б. –
Німеччина

Гуен Ф., Пассі П., Лауденбах М.,
Швейцер Ш., Сімоно Е. – Франція

Суїт Г. – Велика Британія

Єсперсен О. – Данія

Наукові засади

Соціальні передумови

Реформа виникла як реакція на граматико-перекладний метод, який переніс у викладання живих мов принципи навчання класичних мов.

Друга половина XIX ст. була ознаменована остаточною перемогою буржуазії в європейських країнах.

Суспільна потреба у практичному володінні ІМ (міжнародні контакти, колоніальна політика, міграція населення).

Виникнення руху за розробку нових методів, протилежних перекладним методам («Рух Реформи у викладанні іноземних мов»).

Назви методів періоду Реформ

Лінгвістичні засади

Младограма-тичний напрям у лінгвістиці, який включав німецьку школу (Г. Пауль, К. Бругман), московську школу Ф. Ф. Фортунатова, школу М. Бреалю у Франції та ін. (запропонували наукові принципи верифікації пізнання в лінгвістиці).

Г. Пауль

М. Бреаль

Лінгвістичні закони в галузях фонетики та орфографії: необхідність розрізняти звуки та літери; розроблено міжнародну фонетичну транскрипцію; фонетику виокремлено в самостійну лінгвістичну науку.

Младограматика

– школа у німецькій лінгвістиці XIX ст.. Вперше запропоновано застосовувати природничо-наукові принципи верифікації наукового знання до лінгвістики. Як конкретний приклад запропоновано гіпотезу регулярних фонетичних чергувань. Центральну роль у роботах младограматиків грало порівняльно-історичне мовознавство, зокрема, індоєвропейстика.

Вихідні положення младограматики

Пріоритет усного мовлення над писемним.

Міжмовне порівняння – некорисне.

Індуктивна граматика більш корисна ніж дедуктивна.

Лексика краще засвоюється у контексті.

Психологічні засади: поява нових прикладних галузей знань

Педагогічна
психологія
(Каптерев П. Ф.)

Психологія
поведінки /
біхевіоризму
(Торндайк Е.)

Психологія
навчання
іноземних мов
(Беляев Б. В.)

Асоціативна /
гештальт-
психологія
(Берклі Дж.)

Експериментальна
психологія
(Вундт В.)

Вихідні положення психології

Пам'ять базується на
асоціаціях, тому
запам'ятовування та забування
вербального матеріалу
залежить від міцності
асоціативних зв'язків.

Е. Торндайк

Беляев Б. В. Очерки по
психологии обучения
иностранному языку. 2-е изд.
Москва: Просвещение, 1965.
229 с.

Переклад як основний спосіб
забезпечення міжмовних
асоціацій слід замінити на
асоціації між поняттям і
словом іноземною мовою.

Методичні засади

Основні положення

- Практична спрямованість навчання (у першу чергу оволодіння усним мовленням).
- Виключення перекладу як способу навчання.
- Інтуїтивність (протиставлення свідомому оволодінню мовою з використанням правил).
- Широке використання наочності, що забезпечує зоро-слуховий синтез навчального матеріалу.

Інтуїція - це

Інтуїція (пізньолат. лат. *intuitio* — споглядання, від лат. *intueor* — уважно дивлюся, звертаю увагу) — багатозначний термін, який, залежно від контексту, може означати:

- Здатність людини у деяких випадках несвідомо, чуттям уловлювати істину, передбачати, вгадувати щось, спираючись на попередній досвід, знання і т. ін.; чуття, проникливість, здогад, передчуття, шосте чуття.
- У філософії — безпосереднє осягнення істини без досвіду і логічних умовиводів.

Цілі навчання за ПрМ

Вміння розуміти мовлення носіїв мови і висловлювати свої думки іноземною мовою.

Проникати в думки народу, мова якого вивчається (Franke F., 1884).

Пізнавати чужу культуру (Paul H., 1880).

Принципи навчання за ПрМ

- 1 • Штучне створення мовного середовища, аналогічного до умов, в яких дитина засвоює рідну мову.
- 2 • Безперекладне введення матеріалу і усне його закріплення.
- 3 • Індуктивне навчання граматики.
- 4 • Діалог «викладач – студент».
- 5 • Засвоєння навчального матеріалу шляхом імітації та утворення нових форм за аналогією.

Позитивні риси ПрМ

Перевага живої розмовної мови.

Розроблення методики навчання усного мовлення.

Створення системи фонетичних вправ.

Використання різноманітних безперекладних засобів семантизації лексики.

Використання культурологічних матеріалів.

Ведення занять іноземною мовою.

Негативні риси ПрМ

Ігнорування ролі свідомості в освітньому процесі.

Безпідставне виключення рідної мови з процесу навчання.

Повне заперечення ролі граматики, або ж виключно індуктивне її засвоєння.

Питання 2

Метод Максиміліана Берліца
(натуральний)
Berlitz method
(починає свою історію з 1878 р.)

Maximilian Delphinus Berlitz, 1852-1921, Нью-Йорк

Німецький і американський лінгвіст і педагог, розробник популярної методики навчання іноземних мов і засновник міжнародної системи шкіл, що використовують цю методику. Навчав англійської мови царя Миколая II.

Загальна інформація

Перша школа для дорослих М. Берліца була відкрита за кордоном у 1878 році.

200 таких шкіл було відкрито у Європі та Америці до 1914 року.

Метод мав назву «Метод Берліца».

Перша книга М. Берліца з'явилися у 1887 році.

Основні принципи навчання

Насамперед слід навчитися говорити, а вже потім опановувати навички читання і письма.

Лексику і граматику слід вивчати в природному розмовному контексті, в ході цікавої розмови.

Викладачами можуть бути тільки носії мови.

Учень бере активну участь у процесі навчання.

Рідна мова учня не використовується у навчанні

Повне виключення перекладу на рідну мову учнів.

Модель навчання

1. Вступ. Учень вперше зустрічається з новим поняттям. У більшості випадків, значення слова або виразу стає зрозумілим з контексту, в якому воно було використано. Коли введення проводиться правильно, коли новий вираз з'являється в правильному контексті, учень самостійно, без допомоги перекладу, розуміє і запам'ятовує це нове поняття.

2. Практика. Як тільки учень дізнався значення нового поняття, викладач допомагає йому поглибити і закріпити ці знання. В рамках основної теми, що розробляється на даному уроці, викладач задає спеціальні питання для того, щоб «розговорити» учня і «спровокувати» його на використання нової лексики.

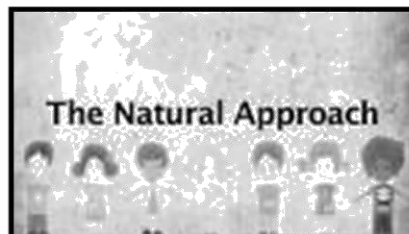
3. Ініціатива учня. Під час цієї заключної стадії учень бере на себе роль викладача, задає свої питання, робить короткі узагальнення пройденого матеріалу. Після виходу з класної кімнати використовує нову мову в реальному житті.

**Завдання до відеофільму
«Natural Approach _ Direct
Method of Language Teaching»
[https://www.youtube.com/watch
?v=oWMjNruvKzU](https://www.youtube.com/watch?v=oWMjNruvKzU)**

Ознайомтеся з відеофільмом і визначіть, які
прийоми навчання рекомендує викладач.

Питання 3

**Метод Стівена Крашена
(натуральний метод)
(1970-1980 роки)**

Stephen Krashen (1941 р., Чикаго, Іллінойс)

**Професор у відставці
університету Південної
Каліфорнії, лінгвіст,
фахівець з проблем
прикладної лінгвістики.
Закладені ним
теоретичні принципи
мали великий вплив на
розвиток теорії
засвоєння другої мови
на її початковому етапі.**

Одна з гіпотез авторів

Автори книги висувують гіпотезу про те, що кращі показники в оволодінні ІМ у дітей пов'язані виключно з низьким афективним фільтром: діти не бояться робити помилки і використовують мову для спілкування і виживання. Дорослі, які отримують достатню кількість навчального матеріалу і не мають емоційних блоків, мають абсолютно рівні показники успіху за якістю і більш швидкі за часом.

Гіпотези Крашена

- 1 • Гіпотеза засвоєння - вивчення (acquisition-learning hypothesis)
- 2 • Гіпотеза спостерігача (monitor hypothesis)
- 3 • Гіпотеза природної послідовності (natural order hypothesis)
- 4 • Гіпотеза входу (input hypothesis)
- 5 • Гіпотеза емоційного фільтру (affective filter)

Завдання до відеофільму

Подивіться
відеофільм
«The
Natural
Approach
(Krashen)»

**Визначіть основну ідею методу
С. Крашена.**

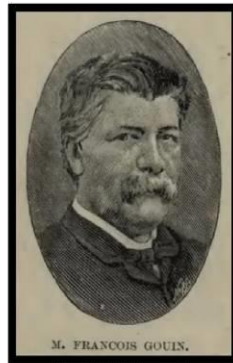
**Уточніть, для якого етапу
навчання ІМ рекомендується цей
метод.**

**Режим доступу
<https://www.youtube.com/watch?v=eTVbdstastl>**

Питання 4

Метод Франсуа Гуена (F. Gouin)

Франсуа Гуен (1831 – 1896)

F. Gouin - професор паризької школи «Ecole pratiques des langues vivantes» - створив досить оригінальний метод навчання ІМ, несхожий на інші методичні системи, що з'явилися в період Реформи. Навчання мови у Гуена ототожнювалося з процесом фізіологічного розвитку мови і мислення дитини рідною мовою, з етапами пізнання їм дійсності. До таких висновків він прийшов в результаті спостереження за дітьми, зокрема за грою трирічного сина мірошника.

Основні принципи метода Гуена

Природне навчання мови ґрунтується на потребі людини висловлювати в хронологічній послідовності свої сприйняття і почуття.

В основу навчання мови має бути покладено не слово, а речення. Дієслово як засіб для вираження дій, процесів і станів є центром речення, навколо якого групуються іменники та інші частини мови.

Найбільш надійним є слухове сприйняття, тому основним засобом навчання мови має бути усне мовлення, а не читання і письмо.

Обов'язкові вимоги до процесу навчання

Хронологічна послідовність дій

Взаємозв'язок мети і засобів навчання

Реалізація інкубаційного періоду
(лише слухання)

Погляди Ф. Гуена

Внутрішня наочність, тобто дії і їх коментування в формі логічно послідовних пропозицій, підвищує інтерес учнів, мобілізує не тільки слухові і зорові аналізатори, а й рухові, найбільш розвинені у дітей молодшого віку.

Послідовність навчання має проходити від пасивного сприйняття до активного ставлення, від споглядання до дії.

На початковому етапі навчання, учень повинен тільки слухати, а не говорити, уподіблюючись немовлятам, які сприймають рідну мову і «виношують» її в собі, ще не вміючи говорити. Цей шлях підказаний самою «мудрої природою» (Gouin F., 1880).

Відмінності Методу Гуена

Не визнавав зображальну наочність як засіб семантизації: учень сам повинен уявляти ситуацію і вибрати певну послідовність дій.

Відмовився від використання діалогу, оскільки вважав його малоефективним.

НЕ виключав рідну мову з процесу навчання. Основним прийомом навчання вважав імітацію, а рідну мову використовував у процесі організації уроку, а також для контролю розуміння.

Зміст навчання

Лексичний запас: три групи слів (об'єктивна, суб'єктивна, образна лексика).

Так звані летючі серії лексики: матеріал для повсякденних бесід (вітання, прощання, поздоровлення тощо).

У підручнику кожній групі понять відповідало 50 -75 серій, які в свою чергу включали по 50 серійних вправ.

Вправа складалася з 18 – 30 фраз, за допомогою яких описувалася будь-яка дія. Наприклад, «Я відчиняю двері».

Методичні прийоми початкового етапу навчання

Пояснення нової теми рідною мовою, а потім іноземною. Перший "крок" складається з декількох фраз. Учитель вимовляє фрази і супроводжує їх відповідними діями.

Учні промовляють фрази вслід за вчителем, імітуючи його вимову.

Учитель повторює весь «шаг», учні мовчки виконують відповідні дії.

Краще підготовлені учні промовляють фрази, інші виконують дії.

Записування фраз, виокремлення дієслів.

Закріплення матеріалу відбувається за списком дієслів.

Методичні прийоми просунутого етапу

Допускається видозміна вправ або цілих серій: використовуються синоніми, образні вислови тощо.

Робота над читанням носить відтермінований характер.

Після завершення усного етапу роботи над серіями вправ і досягнення прогнозованих результатів учні переходять до читання уривків з художньої літератури.

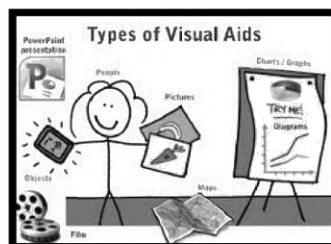
Перед читанням учитель знайомить учнів із загальним змістом уривка.

Наприкінці кожного уроку вчитель уточнює рідною мовою чи все зрозуміло і дає загальну оцінку роботі учнів.

Граматика вивчається одночасно з роботою над серіями.

Питання 5

Метод Макса Вальтера

Макс Вальтер (Max Walter)

Представник прямого методу

Написав багато теоретичних праць і практичних посібників

Близьку знав мови, був наділений акторськими здібностями, чудово володів голосом, мімікою і жестами

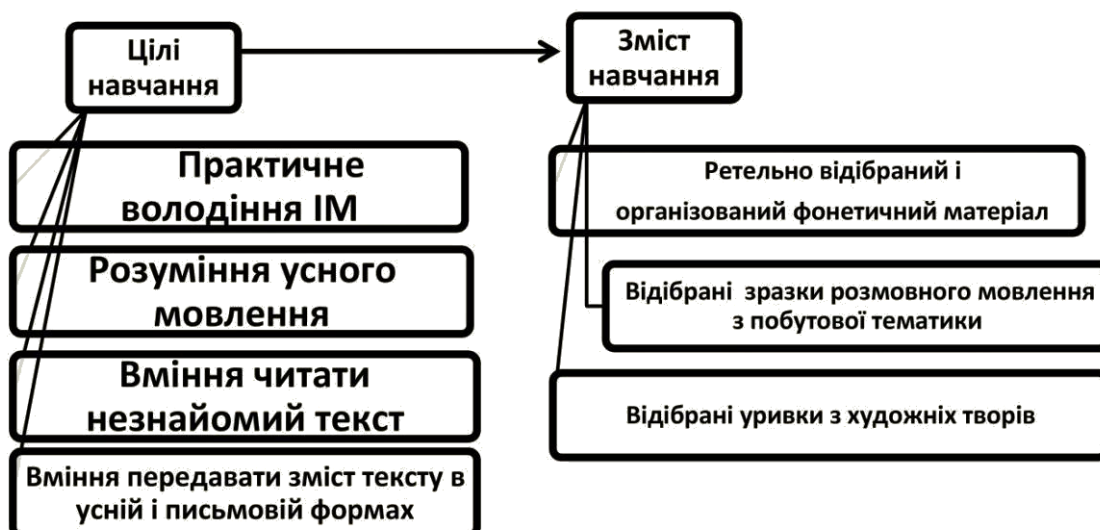
Цікаво і різноманітно проводив уроки, використовував вірші і пісні

Організував «зразкову школу» у Франкфурті-на-Майні

Викладав французьку мову

Проводив показові уроки

Цілі та зміст навчання

Принципи навчання

Основою навчання усного мовлення є слухові та кінестетичні відчуття.

Головну роль відіграють відчуття, а не мислення.

Мова вивчається на зв'язному матеріалі.

Фонетика знаходиться у центрі уваги.

Граматика вивчається індуктивно.

Переклад замінюється широким використанням зображальної наочності (картинами).

Пояснення до принципів

Учням пояснювалась різниця між звуком і літерою; використовувалися спеціальні фонетичні таблиці.

Проводився усний фонетичний курс; імітація – основний прийом навчання вимови.

Пояснення вчителя – обов'язкові.

Більш уваги приділялося граматиці.

Розроблено послідовність роботи з картиною.

Ставлення до використання рідної мови – неоднозначне.

Прийоми навчання

Усний фонетичний курс: учні – пасивні реципієнти:

- прослуховування та повторення фраз і міні-текстів за викладачем

Послідовність вправ у підручнику:

- граматичні вправи (побудова речень з використанням прийменників)
- вправи на аудіювання (виконання команд учителя)
- опис дій з особистим коментарем учнів

Введення та закріплення нового матеріалу

Розповідь вчителя з одночасною демонстрацією наочності.

Розігрування ситуацій, театральні постановки, етюди.

Вправи на питання-відповіді, перифраз, угруповання, антонімічні та синонімічні заміни.

Перетворення діалогу в розповідь і навпаки.

Вправи до текстів, картин, ситуацій.

Загальні висновки

Прямий метод
зламав стару
методику
навчання ІМ.

Розроблено велику
кількість одномовних
вправ для навчання
усного мовлення.

Почалося широке
використання
наочності.

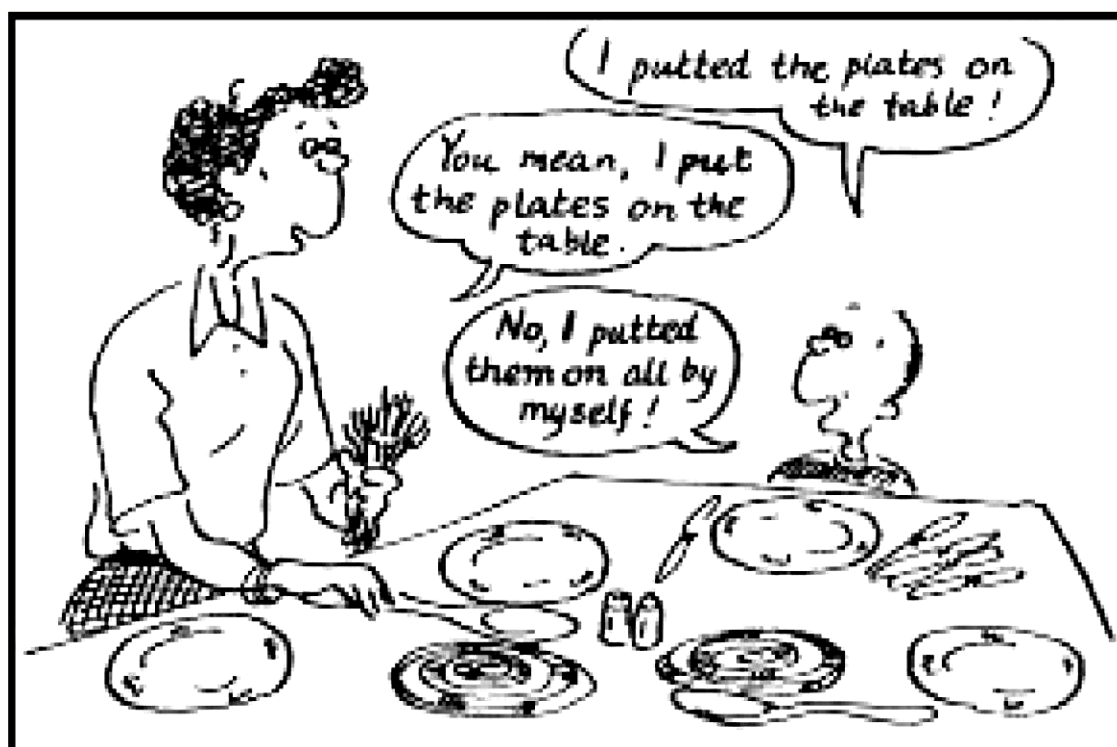
Однак, метод не
приніс
очікуваних
результатів.

Відбувся відрив мови
від мислення,
перебільшення ролі
механічної пам'яті та
асоціацій.

На початку ХХ століття
прямий метод вичерпав
себе і ніколи більш не
використовувався у
класичному варіанті.

© CanStockPhoto.com

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення прямих методів (ПрМ).

Наведіть прізвища основних представників ПрМ.

Поясніть лінгвістичну основу ПрМ.

Конкретизуйте психологічну основу ПрМ.

Опишіть цілі навчання за ПрМ.

Розділ 4.
Методична система навчання
іноземних мов
(Усний метод)
Гарольда Пальмера

**1. Фактичні дані усного
методу навчання
іноземних мов (ІМ) Г.
Пальмера**

**2. Наукові передумови
створення усного методу
навчання ІМ Г. Пальмера**

**Питання для
розгляду**

**3. Методичні засади
системи навчання ІМ
Г. Пальмера**

4. Висновки

Питання 1

Фактичні дані усного методу навчання
ІМ

Oral
Tradition

Неопрямі методи навчання ІМ

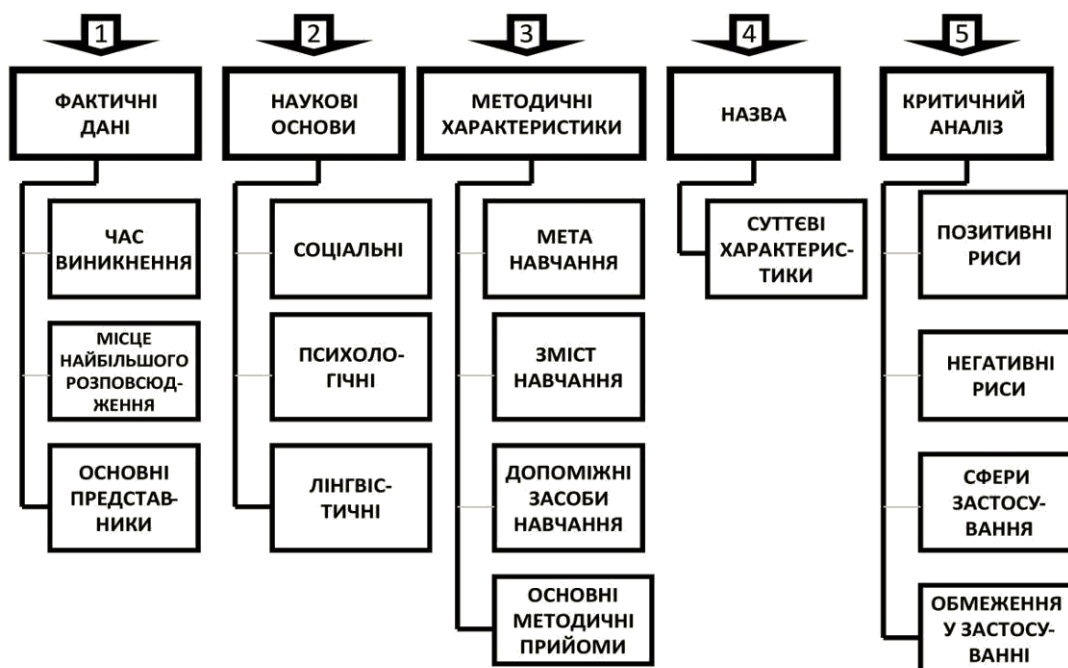
Усний метод Гарольда Пальмера

Метод навчання читання Майкла Уеста

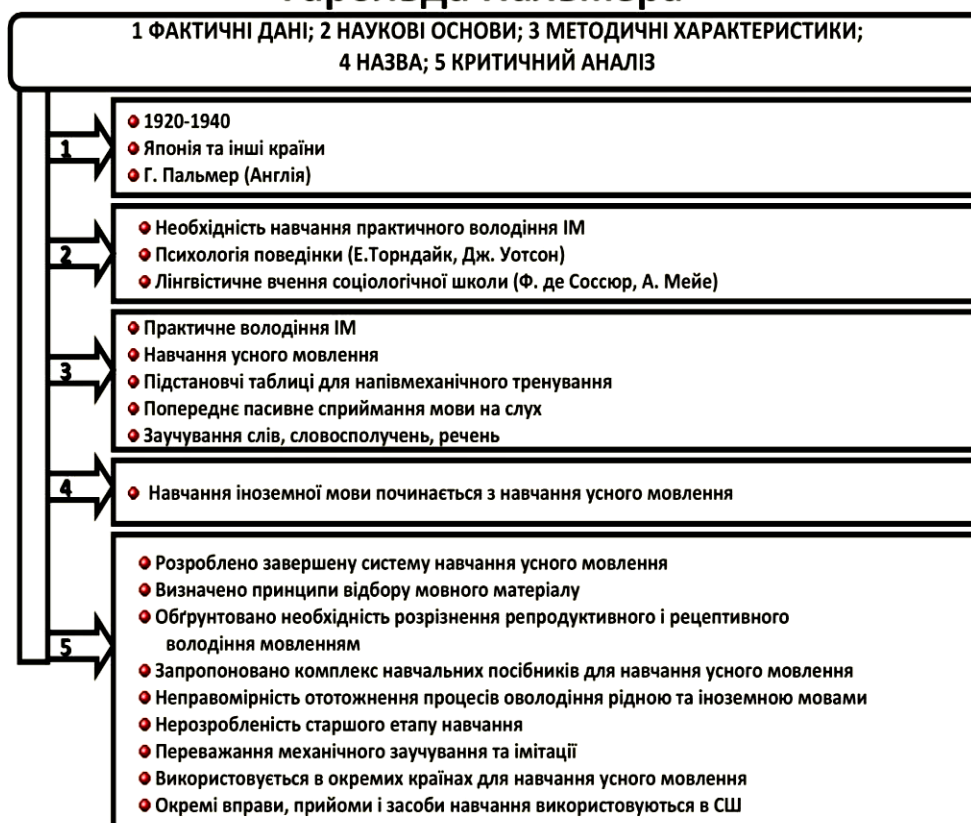
Аудіо-лінгвальний метод Чарльза Фріза і
Роберта Ладі

Аудіо-візуальний (швидкісний, структурно-
глобальний) метод

Схема аналізу методів навчання ІМ

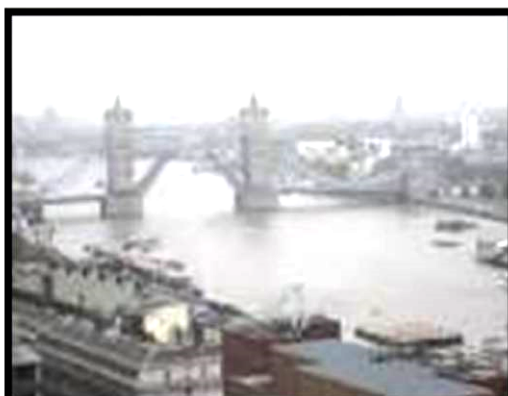

Основні характеристики методу навчання ІМ Гарольда Пальмера

Час виникнення

**Великобританія – 30-і роки XX століття
(на основі прямого методу)**

Країни розповсюдження

Різні країни світу

Основні представники методу (Великобританія)

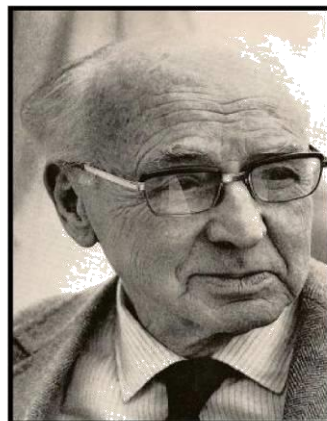
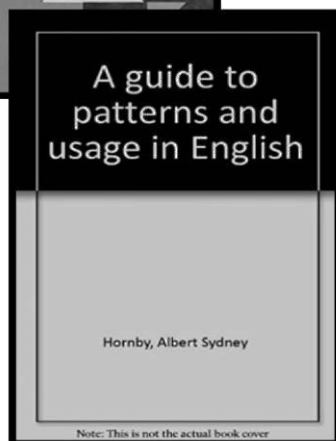
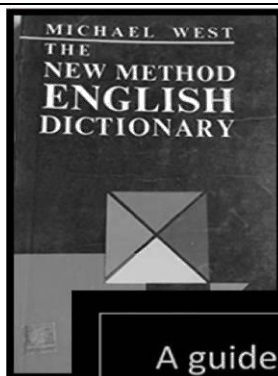
Гарольд Пальмер (1877 – 1950)

Майкл Уест (1886 – 1973)

Альберт Хорнбі (1898 – 1978)

М. Уест

А. Хорнби

Гарольд Пальмер (Harold E. Palmer) – 1877 - 1949

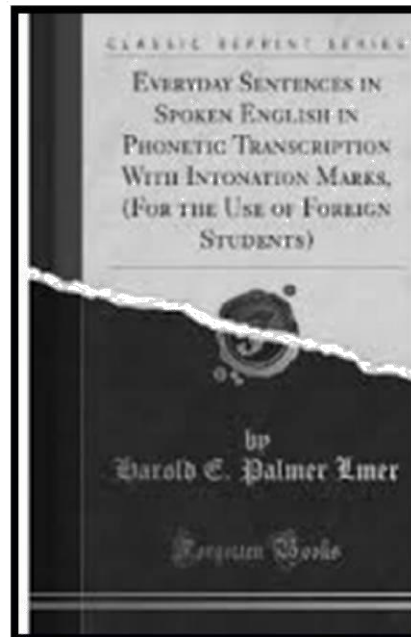
English linguist, phonetician and pioneer in the field of English language learning and teaching. Especially he dedicated himself to Oral Method. He stayed in Japan for 14 years and reformed its English education. He contributed to the development of the applied linguistics of the 20th century.

продовження

Palmer was born in London. In 1892-1893, he studied in France. In 1902, he went to Belgium and started teaching English at Berlitz school. In 1903, he established his own school. In 1915, he started teaching at University College London. In 1922, he was invited by Masataro Sawayanagi, Kojiro Matsukata and went to Japan. In Japan, he became 'Linguistic Adviser' to the Japanese Department of Education. In 1923, he established the Institute for Research in English Teaching (IRET), now the Institute for Research in Language Teaching (IRLT), and became the first director.

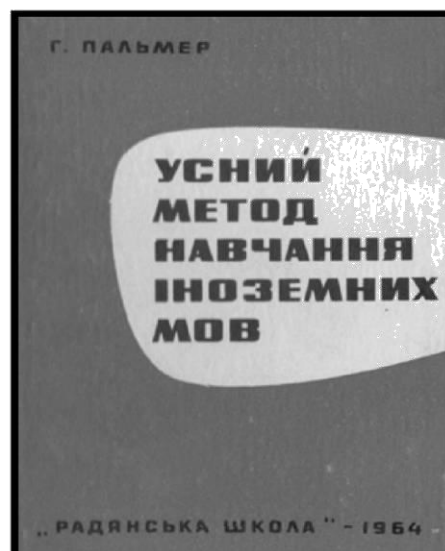
продовження

Англійський педагог і методист; автор понад п'ятидесяти теоретичних праць, підручників та навчальних посібників.

Публікації Г. Пальмера

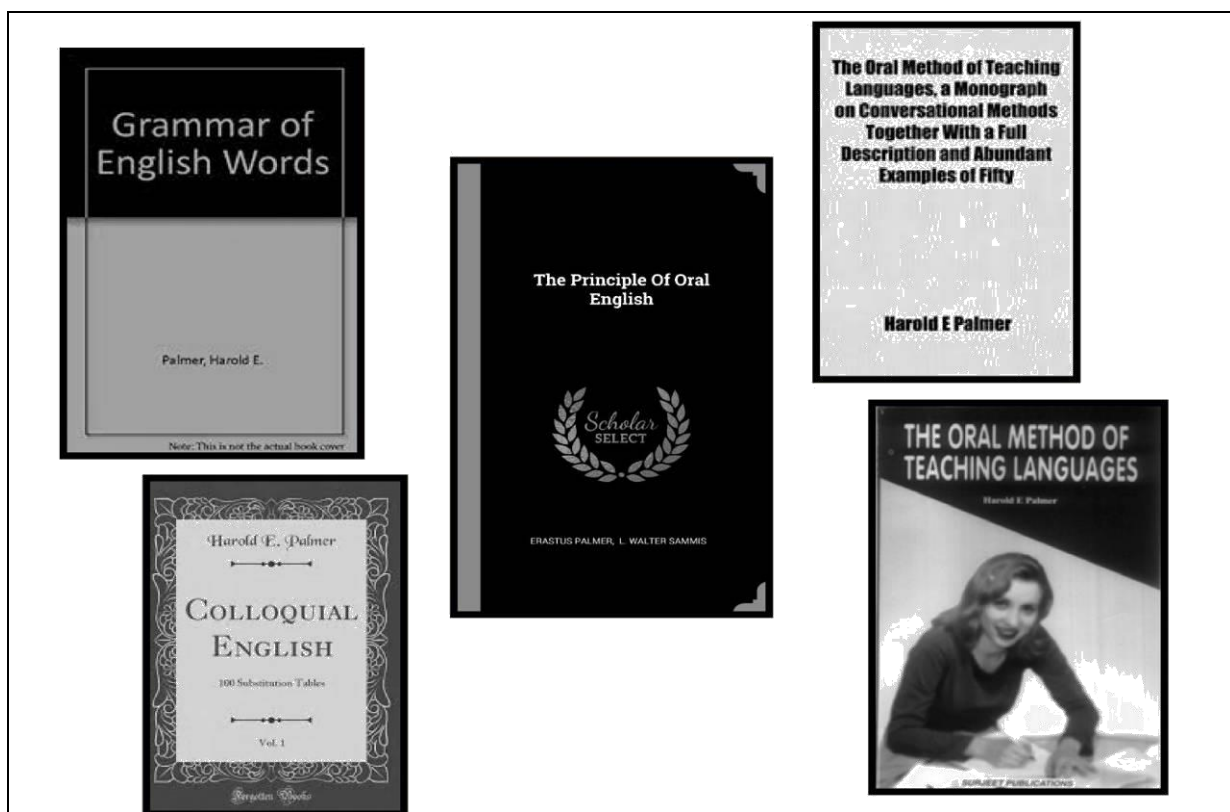
Усний метод навчання іноземних мов: Монографія з усних методів навчання іноземних мов / Передмова проф. З. М. Цветкової. Київ: «Радянська школа», 1964. 159 с.

продовження

- **1917 - The Scientific Study and Teaching of Languages**
- **1921 - The Principles of Language-Study, The Oral Method of Teaching Languages**
- **1922 - English Intonation, With Systematic Exercises**
- **1924 - Memorandum on Problems of English Teaching in the Light of a New Theory, A Grammar of Spoken English**
- **1925 - English through Actions**
- **1929 - Eigo no rokushukan (The First Six Weeks of English)**
- **1930 - Interim Report on Vocabulary Selection, The Principles of Romanization**
- **1931 - Second Interim Report on Vocabulary Selection**
- **1932 - This Language-Learning Business (With H. Vere Redman)**

- **1933 - Second Interim Report on English Collocations, A New Classification of English Tones**
- **1934 - Specimens of English Construction Patterns, An Essay in Lexicology**
- **1937-Thousand-Word English(With A. S. Hornby)**
- **1938 - A Grammar of English Words**
- **1940-The Teaching of Oral English**
- **1943 - International English Course started.**
- **1944 - A Beginner's English-French Dictionary**
- **1944 - Speak and Understand French**
- **1944 - A French-English Conversation Dictionary**

Про Г. Пальмера

THE MODERN PHONETICIAN.*

A fluency Exercise—30 lines in 15 seconds.

I.

I wish to be the pattern of a modern phonetician
To know the sounds of languages, and also in addition
The sum of their varieties, ancestral or collateral
Arranged upon the triangle, the square or quadrilateral,
To know the different ways to utilize the nasal cavity
To measure its dimensions and its net specific gravity;
I wish to show by means of mathematical equation
The mysteries of Cockney vowels with stress and intonation.

CHORUS :

The mysteries of Cockney vowels with stress and intonation
The mysteries of Cockney vowels with stress and intonation
The mysteries of Cockney vowels with stress and intona- - - tion

I wish to be acquainted too with matters phonological,
Embracing their phenomena in order chronological.
In short it's my decision and my mission and ambition
To be the very pattern of a modern phonetician.

Питання 2

Наукові передумови

Соціальні передумови

Незадоволення суспільства результатами навчання іноземних мов за суто прямим методом.

Значне розширення сфери викладання іноземних мов у зв'язку з потребою в людях, що володіють іншомовним мовленням.

Лінгвістичні передумови

Лінгвістична школа Ф. де Соссюра, А. Мейє
Структуралізм – наріжний камінь загальної лінгвістики XX ст., а її символ – саме ім'я Фердинанда де Соссюра. Розгляд мови "в самій собі й для себе" – головний лозунг для європейської й американської лінгвістики XX ст. з її розумінням мови як системи, що складається з формальних елементів, зв'язаних між собою структурними відношеннями.

Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра

швейцарського мовознавця (1857-1913)

Першим спробував:

- встановити зв'язки між фактами мови

➤ 1879 р. - опублікував
“Трактат про первісну систему
голосних в індоєвропейських
мовах”

- побудувати систему відповідних елементів

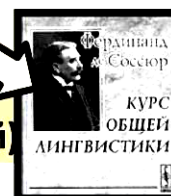
- створити єдиний цілісний об'єкт дослідження

- У 1906 -1911 р.

давав курс загального мовознавства

“Курс загальної лінгвістики”

створив загальну теорію мови
Головний метод – метод антимоній (опозицій)

Психологічні передумови

Психологія поведінки (Е. Торн-дайк, Дж. Уотсон)
Біхевіоризм визначив обриси американської психології ХХ ст. У перекладі англійське слово «behavior» означає поведінка. Отже, предметом психології, за біхевіоризмом, є поведінка, а не свідомість, як вважали прихильники інтроспективної психології. Свідомість визначали за допомогою суб'єктивних методів, поведінка була цілком у сфері дії об'єктивного методу.

Основні публікації Е. Торндайка

- «Animal intelligence» (1898)
- «Educational psychology» v. 1—2 (1913)
- «The psychology of wants, interest and attitudes» (1935)
- «Human nature and the social order» (1940)
- «Psychology and the science of education: selected writings of Edward L. Thorndike» (1962)

Педагогічні передумови

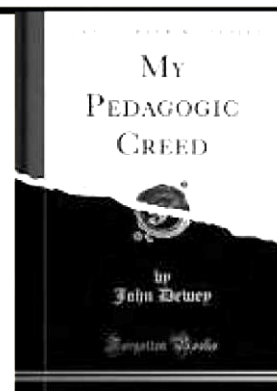
Прагматична педагогіка

Д. Дьюї (John Dewey)

Одним із провідних педагогічних принципів є педоцентризм, тому функцію педагога він вбачав у керівництві самостійною діяльністю дітей, у розвитку їх допитливості. Він писав, що дитина - це вихідна точка, центр і кінець всього, тому необхідно завжди мати на увазі її ріст та розвиток, оскільки тільки вони можуть слугувати мірилом виховання.

Приклади публікацій Д. Дьюї

- **Psychology (1887)**
- **Leibniz's New Essays Concerning the Human Understanding (1888)**
- **The School and Society (1900)**
- **The Child and the Curriculum (1902)**
- **Studies in Logical Theory (1903)**
- **Moral Principles in Education (1909)**
- **How We Think (1910)**
- **Schools of To-Morrow (with Evelyn Dewey) (1915)**
- **Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education (1916)**

Питання 3

Методичні засади

Цілі навчання

Практична – навчити вільно володіти мовою: добре розуміти іншомовне мовлення зі слуху (аудіювання), швидко говорити іноземною мовою.

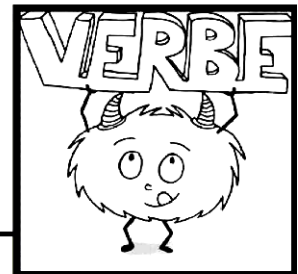
Навчити думати на іноземній мові.

Послідовність навчання: говоріння – читання – письмо.

Протяжність курсу залежала від обсягу мовного матеріалу: від 2,5 до 6,5 років.

Рівень володіння мовою повинен наближатися до рівня володіння носієм цієї мови.

Essentials

No translation

Concepts are taught by means of objects or by natural contexts

Oral training helps in reading and writing

Grammar is taught indirectly

Методичні вимоги до текстів

Побудовані на строго відібраному словнику-мінімумі (мікрокосмі).

На початковому ступені – 90 - 95% слів з мікрокосму;
на просунутому – 65 -70%.

У процесі укладання текстів слід враховувати не лише кількість слів, а і обсяг їх значень, а також фразеологічні звороти.

Значення окремих незнайомих слів – зрозуміти з контексту.

Різна адаптація текстів для різних видів читання.

Лексика

Мікрокосм – «мова у мініатюрі», обмежена в обсязі.

Пальмер користався терміном «лексична одиниця» (ЛО);
відібрав 2000 найбільш частотних лексичних одиниць.

Види ЛО:

- монологи (одна графічна одиниця *map*)
- полілоги (кілька графічних одиниць, але одне значення *in spite of*)
- міологи (значущі службові одиниці – *ment*)

Принципи відбору ЛО

- 1 • Частотності
- 2 • Структурної сполучуваності
- 3 • Конкретності
- 4 • Пропорційності (між частинами мови)
- 5 • Доцільності

Граматика

Навчання граматики на базі відібраних з мовлення носіїв мови структур-зразків (sentence patterns).

Граматичні структури ґрадуйовані за складністю і розподілені на групи в залежності від послідовності оволодіння ними.

Harold E. Palmer «Colloquial English: 100 Substitutional Tables» (1916).

Принципи навчання

Використання на початковому етапі лише усних форм роботи. Усний період навчання від року до півтора.

Ситуативне введення матеріалу з використанням наочності.

Заучування напам'ять. Навчальний матеріал має заучуватися цілісно, без поділу на складові.

Інтуїтивне розуміння іншомовного мовлення зі слуху.

продовження

Переклад на рідну мову – один із способів семантизації лексичних одиниць.

Поступове введення мовних труднощів.

Ізольоване вивчення аспектів мови.

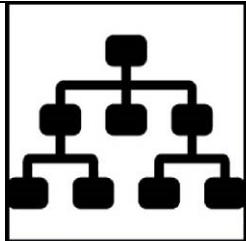
Оволодіння мисленням іноземною мовою.

Principles

- **Classroom instructions are conducted exclusively in the target language.**
- **Only everyday vocabulary and sentences are taught during the initial phase; grammar, reading and writing are introduced in intermediate phase.**
- **Oral communication skills are built up in a carefully graded progression organized around question-and-answer exchanges between teachers and students in small, intensive classes.**
- **Grammar is taught inductively.**
- **New teaching points are introduced orally.**

продовження

- **Concrete vocabulary is taught through demonstration, objects, and pictures; abstract vocabulary is taught by association of ideas.**
- **Both speech and listening comprehensions are taught.**
- **Correct pronunciation and grammar are emphasized.**
- **Student should be speaking approximately 80% of the time during the lesson.**
- **Students are taught from inception to ask questions as well as answer them.**

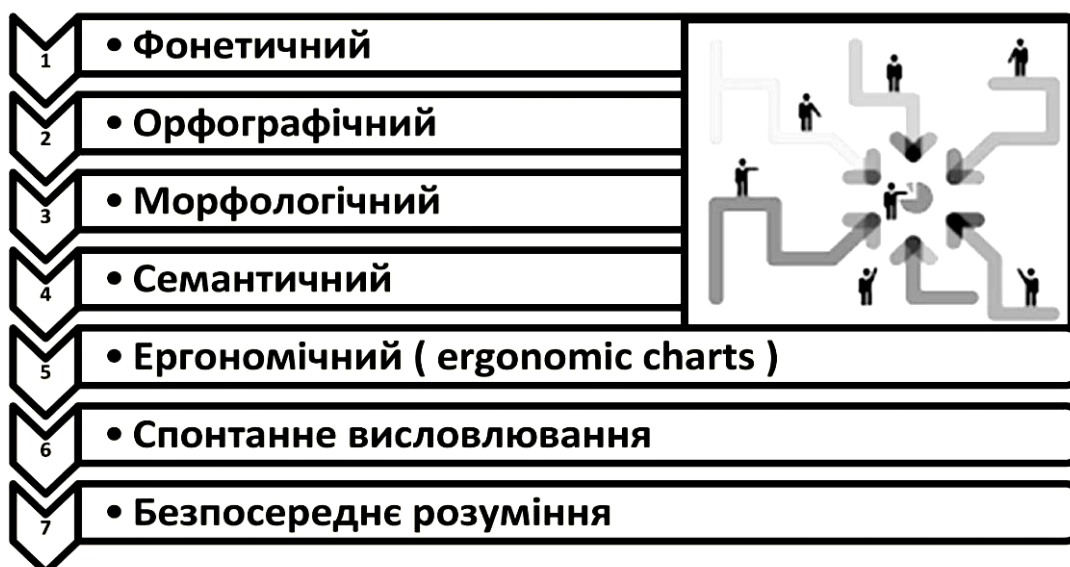
Структура курсу

Можливий термін: від 2,5 до 6,5 років в залежності від обсягу навчального матеріалу.

Кількість ступенів навчання:

- Елементарна – 0,5 року
- Проміжна – від 1 до 3 років
- Просунута – від 1 до 3 років

Аспекти мови для ізолюваного вивчення

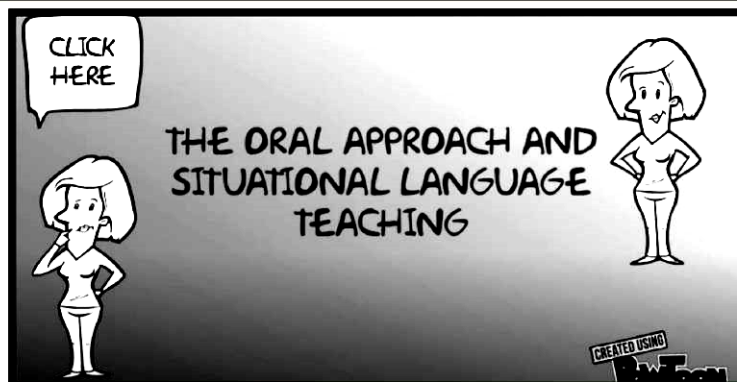
Ергономіка

– це наука, заснована на фізіології, техніці та психології того, як люди (студенти) взаємодіють зі своїм робочим (освітнім) середовищем. Мета даної науки, це надання рекомендацій щодо підвищення ефективності та комфорту при облаштуванні робочого (освітнього) середовища.

Завдання до відеофільму

Перегляньте відеофільм “The oral approach” і визначіть: ролі студента і ролі викладача.

<https://www.youtube.com/watch?v=d86gpOILfUw>

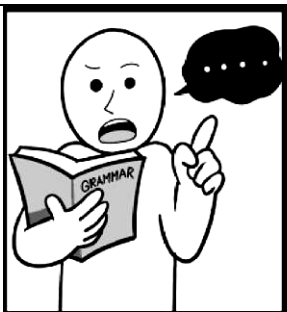
Основні типи вправ

Пасивне
слухання

Активне
слухання

Рецептивні
вправи

продовження

Умовна
бесіда

Вправи у
репродукції

Природна
бесіда

Продуктивні
вправи

Приклад таблиці на підстановку Г. Пальмера з повним узгодженням

Незмінна частина	Змінна частина	Незмінна частина	Змінна частина
If I have a	pen	I can	write
	knife		cut
	match		light the gas
	key		lock the door
	book		read
	piece of chalk		write on the board
	brush		brush

Рекомендації Г. Пальмера щодо роботи з таблицями на підстановку

Учитель обирає таблицю на підстановку з розроблених Г. Пальмером.

Учитель читає вголос один або кілька разів усі питання і відповідає на них.

Незнайомі слова пояснюються шляхом перекладу або безперекладними способами семантизації.

Учитель читає питання і відповіді на них ще раз. Учні відповідають хором або індивідуально.

Учні хором або індивідуально повторюють відповідь на перше питання три-чотири рази.

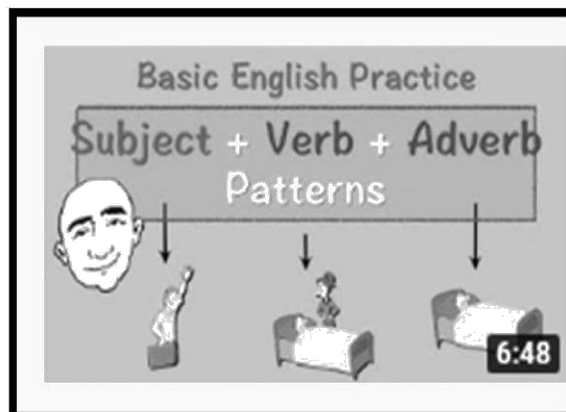
Кожна таблиця має бути опрацьована багато разів у різний час, у різних зв'язках до повного засвоєння.

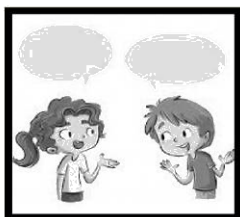
Завдання до відеофільму

Перегляньте відеофільм і укладіть 3-и вправи на підстановку.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ogv2cSf1tLY>

Основні прийоми навчання

Рецептивні вправи для пасивного сприйняття

Учням відводиться пасивна роль

Не обмежують кількість учнів

Широке використання хорового виконання

Викладач розповідає про все, що бачить

Учні уважно слухають, але не аналізують почуте; не членують мовленнєвий потік на окремі слова

Основне завдання учня: зрозуміти загальний зміст почутого

Широке використання вчителем жестів і міміки

Вправи виконуються систематично, у швидкому темпі, великими «дозами»

Приклад вправи на пасивне сприйняття для просунутого етапу

"I'm touching the table.—the floor.—the chair. I'm going to touch the ceiling. I can't. I can't touch the ceiling; it's too high. I can touch the blackboard easily because it isn't too high. If the ceiling were lower I could touch it; if my arm were longer, I could touch it, but my arm isn't long enough and the ceiling's too high. I'm putting this pencil into my pocket, this box too, this piece of paper too. Now I'm going to try to put this book into my pocket. I can't. Why not? Because the book's too big. I can put that small book into my pocket, but not this big one. If my pocket were larger, I could put this book into it, but my pocket isn't large enough, it's too small. (Інші приклади: Table too heavy for me to lift. Table leg too strong for me to break. Words too small for me to read at this distance, etc.)"

Listening Time
English Practice

Рецептивні вправи для активного сприйняття

Опис і демонстрація предметів і дій; інші способи семантизації:

- Переклад
- Синоніми
- Словосполучення
- Опис значення слова

Виконання наказів, дій мовчки

- Увага концентрується на значенні, змісті наказу
- Увага до мовної форми (звуків, наголосу, ритму мовлення, структури фрази) знижується

Приклад рецептивної вправи для активного сприйняття

This is white. — black. — red. — large. — small. — wide. — hard. — round. etc.
This book (— box, etc.) is white. — black. etc.
This is a black (— red — green — large, etc.) book. — box. etc.
This isn't white. — black. — large, etc.
This isn't a black (— large, etc.) book. etc.

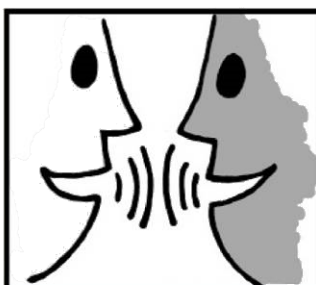
Це біле. — чорне. — червоне. — велике. — маленьке. — широке. — тверде. — кругле і т. д.
Ця книжка (— коробочка і т. д.) — біла. — чорна. і т. д.
Це чорна (— червона — зелена — велика і т. д.) книжка. — коробочка і т. д.

LISTENING

Продуктивні форми роботи

Репродуктивні вправи

Природна
бесіда

Умовна бесіда

Види репродуктивних вправ

Відтворення:

- ізолюваних звуків
- звукосполучень
- окремих слів
- мелодики іншомовного мовлення
- елементарних речень
- розмовних кліше
- серії взаємопов'язаних речень
- віршів
- ролей
- уривків прози

Види вправ для реалізації умовної бесіди

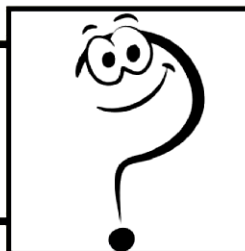
Питання і відповіді

Накази і відповіді

Завершення речень

Види питань

- загальні
- альтернативні
- спеціальні
- короткі (містять лише необхідні слова)
- повні (поширені)

Види відповідей

- лаконічні
- короткі
- повні

Природна бесіда

Завдання вчителя:

- Залучати учнів до бесіди, запропонувавши їм цікаву тему.
- Давати учням можливість почути правильне розмовне іншомовне мовлення; розвивати вміння слухати, розширювати словарний запас, знайомити з новим граматичним матеріалом.
- Підказувати необхідне слово або вираз у разі необхідності.
- Виправляти помилки учнів.

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм «Substitution Table - The Possibilities of Great Sentences» і назвіть прийоми навчання усного мовлення, використані викладачем.

<https://www.youtube.com/watch?v=TSjLK8hUsC0&t=23>

Techniques according to H. Palmer

Question/answer exercise – the teacher asks questions of any type and the student answers.

Dictation – the teacher chooses a grade-appropriate passage and reads it aloud.

Reading aloud – the students take turn reading sections of a passage, play or a dialogue aloud.

Reading aloud – the students take turn reading sections of a passage, play or a dialogue aloud.

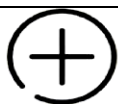

продовження

Conversation practice – the students are given an opportunity to ask their own questions to the other students or to the teacher.

This enables both a teacher-learner interaction as well as a learner-learner interaction.

Paragraph writing – the students are asked to write a passage in their own words.

Позитивні риси / Merits according to the British methodologists

- **Facilitates understanding of language – understanding of the target language becomes easier due to the inhibition of the linguistic interferences from the mother tongue, it establishes a direct bond between contexts, and helps in understanding directly what is heard and read.**
- **Improves fluency of speech – fluency of speech results in easier writing, it tends to improve expression, expression in writing, and it is a quick way of learning and expanding vocabulary.**
- **Aids reading – reading becomes easier and more pleasant, and it also promotes a habit of critical studying.**
- **Improves to develop language sense.**
- **This method is full of activities, which makes it very interesting and exciting.**

продовження

- It emphasizes the target language by helping the pupil express their thoughts and feelings directly in English without using their mother tongue LSRW are developed.
- It helps in bringing the words from passive vocabulary into active vocabulary.
- It helps in proceeding the English language from particular to general, it bridges the gap between practice and theory.
- It makes use of audio-visual aids and also facilitates reading and writing.
- This method facilitates alertness and participation of students.

Негативні риси / Demerits according to the British methodologists

- This method ignores systematic written work and reading activities.
- This method may not hold well in higher-level classes where the translation method is more suitable.
- Limited vocabulary – it restricts the scope of vocabulary as not all words can be directly associated with their meanings.
- Lacked application – the method aims at active command of a language, only the clever child can profit by this method.
- Lack of skilled teachers; i.e., most of the teachers in Indian schools have poor command of English.

4. Висновки

Г. Пальмер змінив і удосконалив прямий метод.

Розробив досить продуману систему навчання.

Запропонував диференційовано навчати рецептивних і продуктивних умінь.

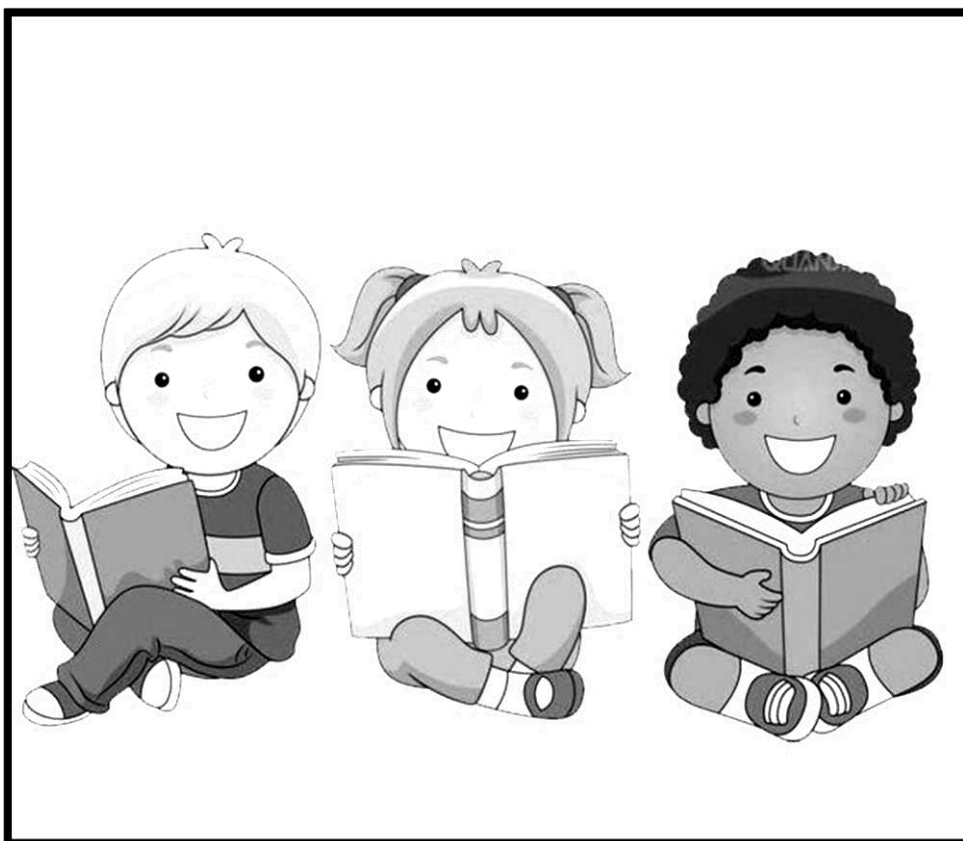
Підійшов науково до відбору лексичного і граматичного матеріалу.

Створив комплекс навчальних посібників.

Визнавав роль теорії у навчанні іноземних мов.

Імітаційні прийоми і механічне заучування залишилися провідними прийомами навчання іноземних мов.

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть психологічні передумови метода Г. Пальмера.

Визначіть основну мету навчання ІМ за методом Г. Пальмера.

Назвіть вимоги до текстів, рекомендованих до використання в усному методі навчання.

Назвіть основні прийоми навчання за усним методом.

Дайте приклад рецептивної вправи.

Дайте приклад продуктивної вправи.

Розділ 5. Методична система навчання читання Майкла Уеста

**1. Фактичні дані
методу навчання
читання Майкла Уеста**

**2. Наукові передумови
створення методичної
системи Майкла Уеста**

**Питання для
розгляду**

**3. Методичні засади
системи навчання
читання Майкла Уеста**

4. Висновки

Питання 1

**Фактичні дані методу навчання
читання Майкла Уеста**

Неопрямі методи навчання ІМ

Усний метод Гарольда Пальмера

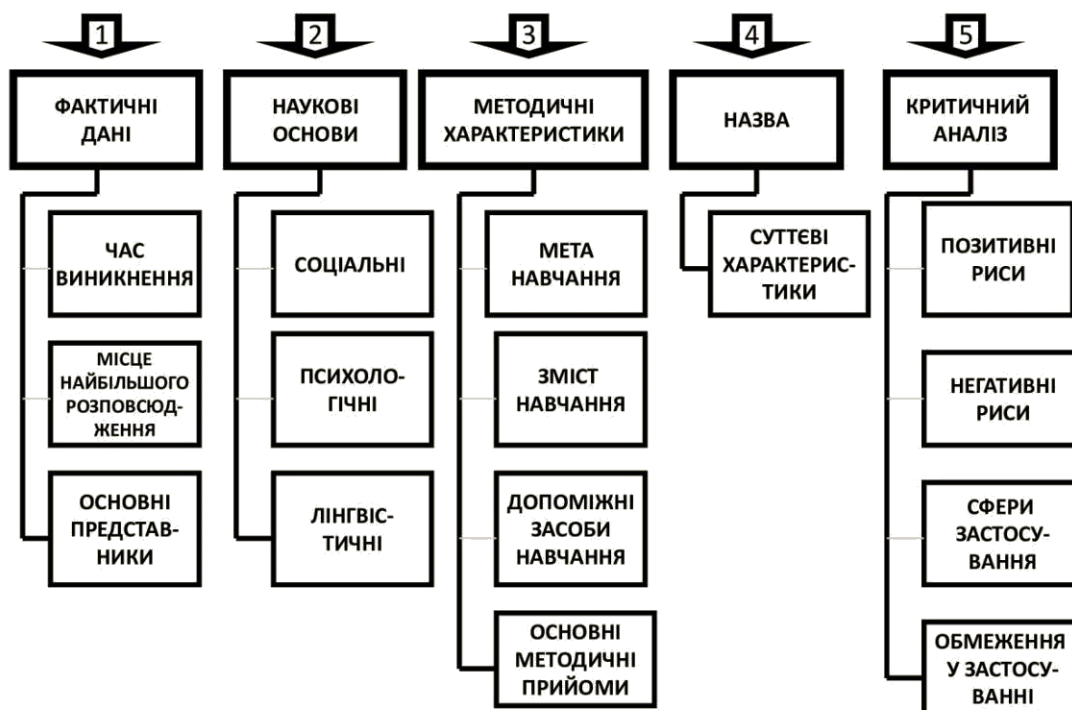
Метод навчання читання Майкла Уеста

Аудіо-лінгвальний метод Чарльза Фріза і Роберта Ладі

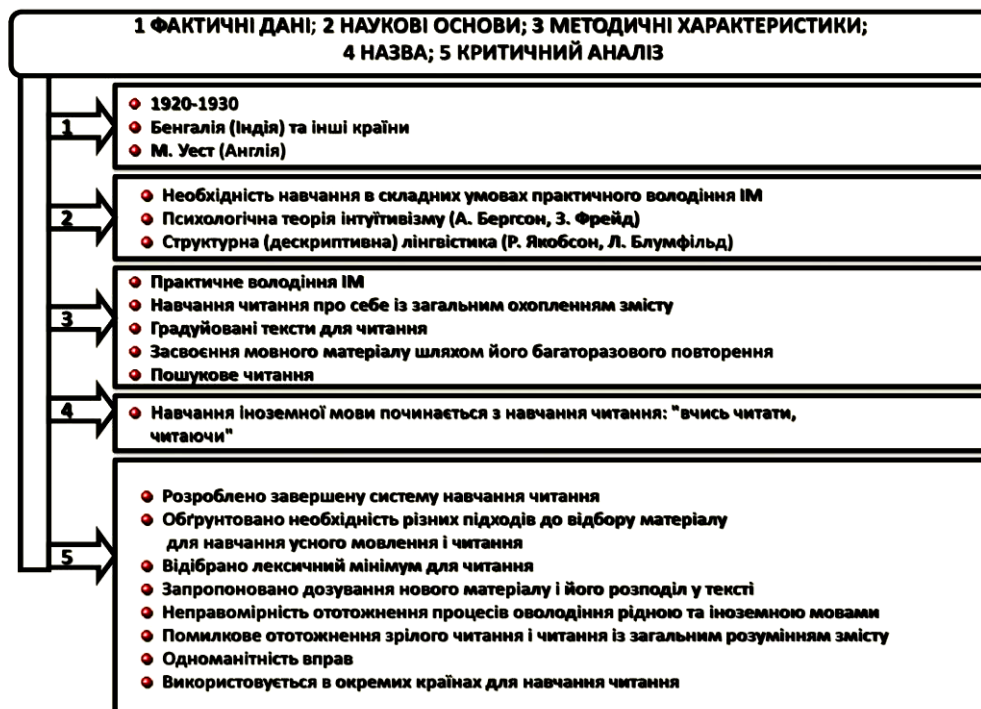
Аудіо-візуальний (швидкісний, структурно-глобальний) метод

Схема аналізу методів навчання ІМ

Основні характеристики методу навчання читання Майкла Уеста

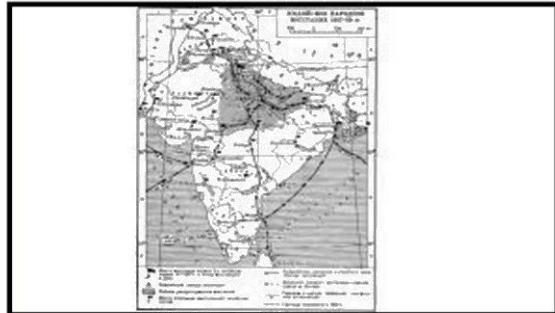
Час виникнення

20-30-і роки XX ст.; розроблений для масової школи Бенгалії (Індія); описаний у книжці “Learning to Read a Foreign Language”, а також у серії градуйованих хрестоматій-посібників з читання англійською мовою.

Індія початку XX століття

Будівля школи

Викладач

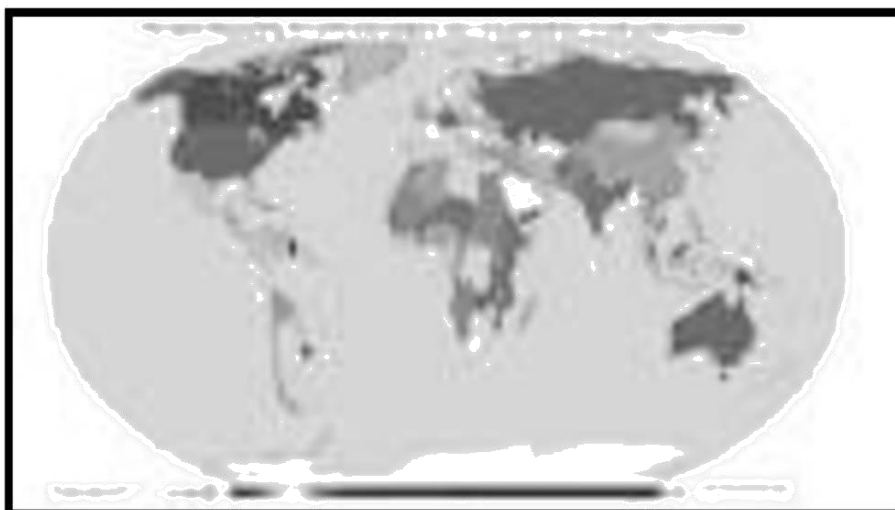
Урок в індійській школі

A. MAHAMEDAN SCHOOL, CALCUTTA

Країни розповсюдження

Європа, Азія, особливо США

Основні представники (Великобританія)

Dr. Michael Philip West (1888 – 1973) – an English language teacher and researcher who worked extensively in India. He produced the reading scheme "The New Method Readers».

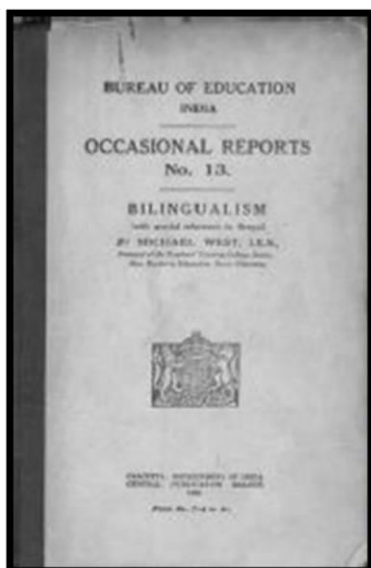
Публікація про М. Уеста

- **Автори: Richard C. Smith, Michael West**
Teaching English as a foreign language, 1912 – 1936: pioneers of ELT. Vol. 3, Michael West. London ; New York : Routledge, 2006.

Основні публікації М. Уеста

- 1926
- Bilingualism (with special reference to Bengal)
- Calcutta: Government of India Central
- Publication Branch

продовження

- 1914. *Education and Psychology*. London: Longmans, Green.
- 1926. *Bilingualism (with Special Reference to Bengal)*. Bureau of Education, India, Occasional Reports No. 13. Calcutta: Government of India Central Publication Branch.
- 1926. *Learning to Read a Foreign Language: An Experimental Study*. London: Longmans, Green.
- 1926 –7. *The New Method Readers (New Series) Readers IA, IB, II, III; Companions IA, IB, II, III; Supplementary Readers I, II, III; Teacher's Handbook*. Bombay & Calcutta: Longmans, Green.
- 1928. 'The "New Method" System of teaching the reading of foreign languages'. *Modern Languages* 10 (October 1928): 5–10.

продовження

- 1929. *Language in Education*. Calcutta: Longmans Green.
- 1933. *On Learning to Speak a Foreign Language*. London: Longmans, Green.
- 1933. *Learn to Speak by Speaking. (The New Method Conversation Course). Section 1: The Elements; Section 2: Guided Speech; Section 3: Beginning to Talk; Section 4: Free Speech*. London: Longmans, Green.
- 1935. *Definition Vocabulary*. Bulletin No. 4, The Department of Educational Research, Ontario College of Education, University of Toronto. Toronto: The University of Toronto Press.

продовження

- 1935 onwards. *New Method Readers (Alternative Edition)*. London: Longmans, Green.
- 1953. *A General Service List of English Words, with Semantic Frequencies and a Supplementary Word-list for the Writing of Popular Science and Technology*. London: Longmans.
- 1960. *Teaching English in Difficult Circumstances: Teaching English as a Foreign Language with Notes on the Technique of Textbook Construction*. London: Longmans.
- West, M. and Harold E. Palmer. 1949. *New English Course. Primer; Reader 1; Reader II*. London: Longmans, Green.

продовження

Уэст Майкл. Обучение английскому языку в трудных условиях. Обучение английскому языку как иностранному и заметки по составлению учебников. Перевод с английского А. С. Игнатъева. Предисловие доц. Г. В. Роговой. Москва: Просвещение, 1966. 116 с.

Перелік публікацій М. Уеста та окремі аудіолекції

- http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/al/research/collections/elt_archive/halloffame/west/archive

Питання 2

Наукові передумови

Соціальні передумови

**Складні умови
навчання у школах
Індії.**

**Швидке розповсюдження
освіти в Індії та країнах
Середнього Сходу після
Першої світової війни
серед широких верств
населення.**

**Збільшення
кількості учнів
випереджало
покращення умов і
методів навчання.**

**Складні умови
навчання вимагали
нових методів**

Психологічні передумови

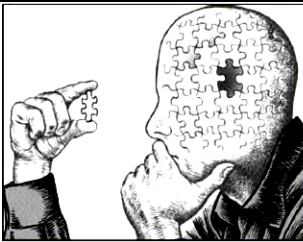
**Ідеї
інтуїтивізма.**

**Ототожнення
процесів оволодіння
рідною та іноземною
мовами.**

**Необхідність
створення прямих
асоціацій між
поняттям та
іншомовним словом.**

**Здібності до
запам'ятовування
розвиваються у віці
з 8 до 14 років.**

**Висока мотивація
може компенсувати
відсутність
здібностей до
оволодіння ІМ.**

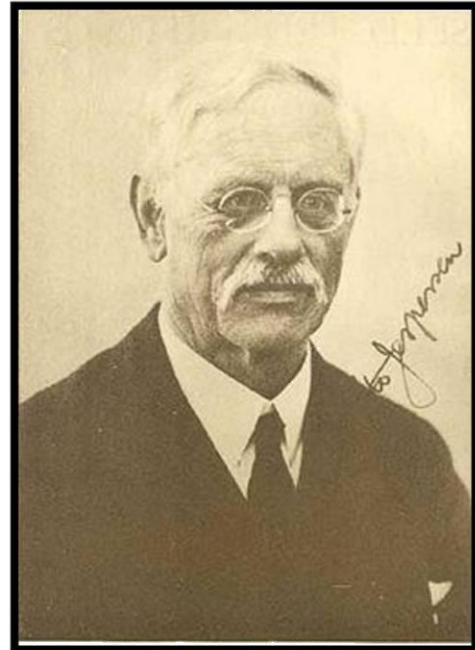

Лінгвістичні передумови

**М. Уест спирався на дослідження
багатьох відомих лінгвістів,
насамперед Отто Есперсена
(філософія граматики), який вважав
рецептивні форми володіння мовою
первинними.**

Єнс Отто Гаррі Єсперсен

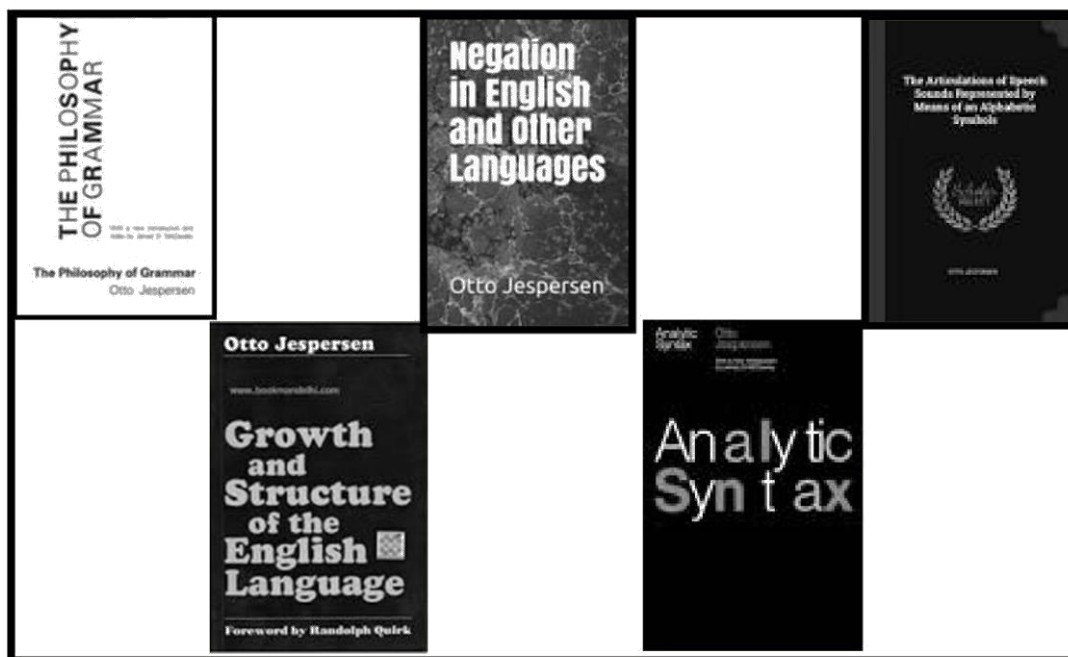
- 16 липня 1860, Раннерс — 30 квітня 1943, Копенгаген — датський лінгвіст.
- О. Єсперсен — автор «теорії прогресу» у мові, за якою всі мовні зміни спрямовані на полегшення спілкування і тому є прогресивним.

Основні публікації

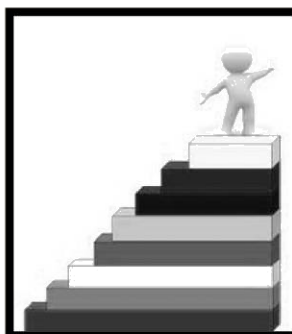
- **Lehrbuch der Phonetik. — Lpz.—B., 1904. (нім.)**
- **Modern English grammar. — Vol. 1—7. — L., 1909-49. (англ.)**
- **Language, its nature, development and origin. — L., 1922. (англ.)**
- **An international language. — L., 1928. (англ.)**
- **Essentials of English Grammar. — [place unknown], 1933. (англ.)**
- **Linguistica. — L., 1933. (англ.)**

продовження

Дидактичні передумови

Дидактичний принцип – від простого до складного.

Питання 3

Методичні засади

Цілі навчання

Практична (до Другої світової війни):
вільне читання про себе із загальним охопленням змісту, у процесі якого читець не заглиблюється у деталі.

Послідовність навчання: читання – усне мовлення.

Завдання до відеофільму

Перегляньте відео і запишіть види вправ для навчання читання, які описує викладач
<https://www.youtube.com/watch?v=ZXjsyUbaSsA>

Зміст навчання

Різний матеріал для навчання читання і усного мовлення.

Лише зв'язні, переважно цікаві тексти.

Тексти, побудовані лише на новому матеріалі, та тексти, що містять нові слова.

Розмовно-літературна мова для навчання усного мовлення.

Сучасна мова для навчання читання.

продовження

Граматика

- Поділ матеріалу на продуктивний і рецептивний

Лексика

- Словник для навчання читання (3000 – 5000 ЛО)
- Словник для навчання усного мовлення (1200 ЛО)
- Відібраний М. Уестом лексичний мінімум для читання "A General Service List of English Words", що нараховує 3000 одиниць, широко використовується авторами навчальних посібників з англійської мови і в наш час.

Принципи відбору лексики

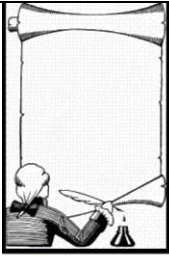
Частотності

Складності/легкості для заучування

Необхідності

Виключення синонімів

Методичні вимоги до текстів

Зв'язність і цікавість

Обов'язкові завдання для контролю розуміння прочитаного

Укладання двох типів хрестоматій для читання: з новими ЛО і без них

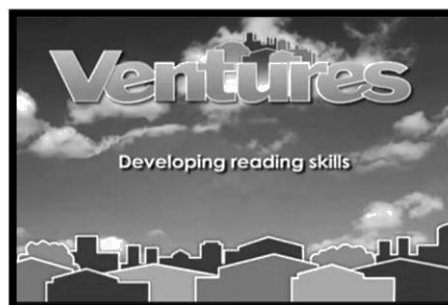
Врахування віку, інтересів і уподобань учнів у процесі відбору текстів

Основний вид текстів -- фабульні

Подання текстів у переказі

Завдання до відеофільму

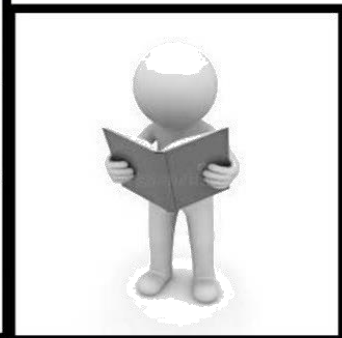
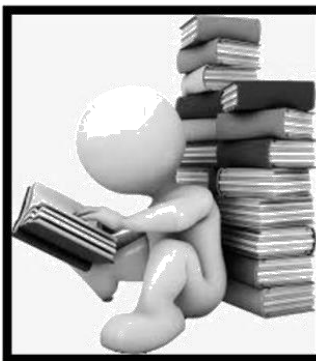
Перегляньте відео і визначіть, які прийоми навчання читання було рекомендовано лектором
<https://www.youtube.com/watch?v=cHmkQbG9WAw>

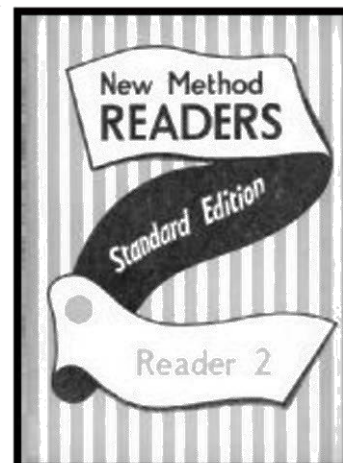
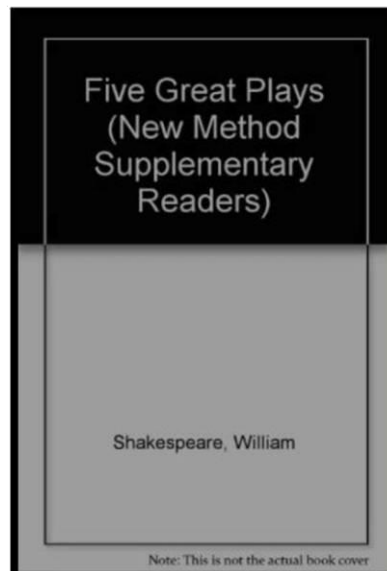
Додаткові хрестоматії

Кожну хрестоматію, що містить тексти для розширення словника учнів, супроводжують 5 - 8 додаткових хрестоматій (Supplementary Readers), книжка-супутник (Blank Companion) та збірник вправ (Composition). Мовний матеріал усіх посібників одного комплексу (таких комплексів сім) повністю узгоджується з основною хрестоматією.

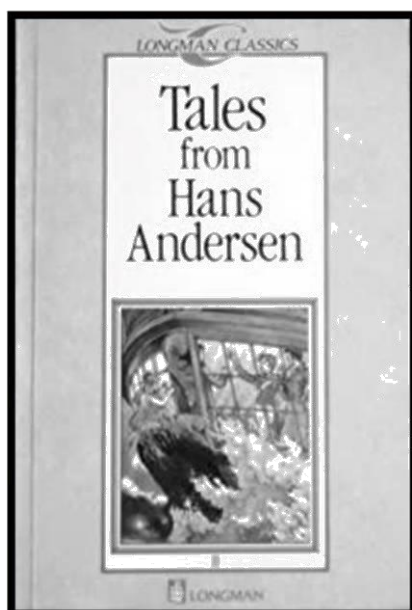
Комплект навчальних матеріалів

New Method Readers

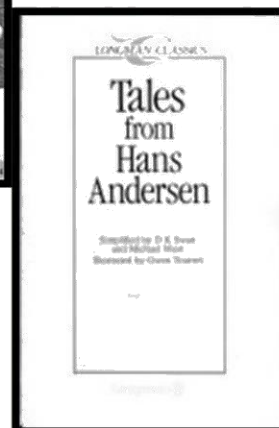
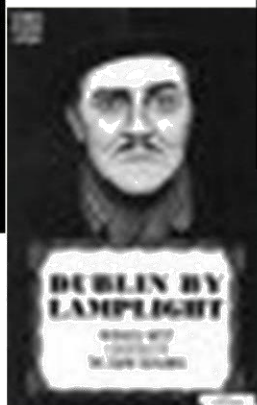
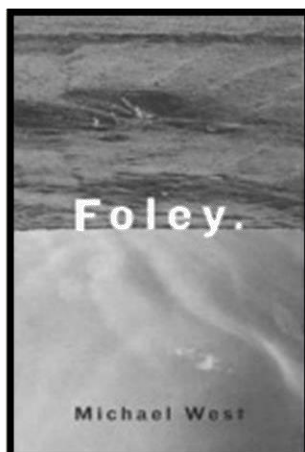

Посібник для навчання читання

This is a Stage 1 title in a series which contains some of the best classic stories retold in English. The series is graded in four stages: Stage 1 - 500 word vocabulary, Stage 2 - 750, Stage 3 - 1300 and Stage 4 - 1800. Each book includes an introduction to the author and story, a glossary of new words and exercise material (comprehension and discussion questions).

продовження

Принципи навчання

Розрізнення рецептивного і продуктивного володіння мовою

Розрізнення двох видів читання: переглядового та пошукового

Рівномірний розподіл нових слів у тексті

Врахування віку та інтересів учнів

Читання лише з контролем розуміння

Врахування умов навчання

Вчитель - організатор і наставник

PRINCIPLES OF
TEACHING

Система навчальних посібників

Приклад підручника

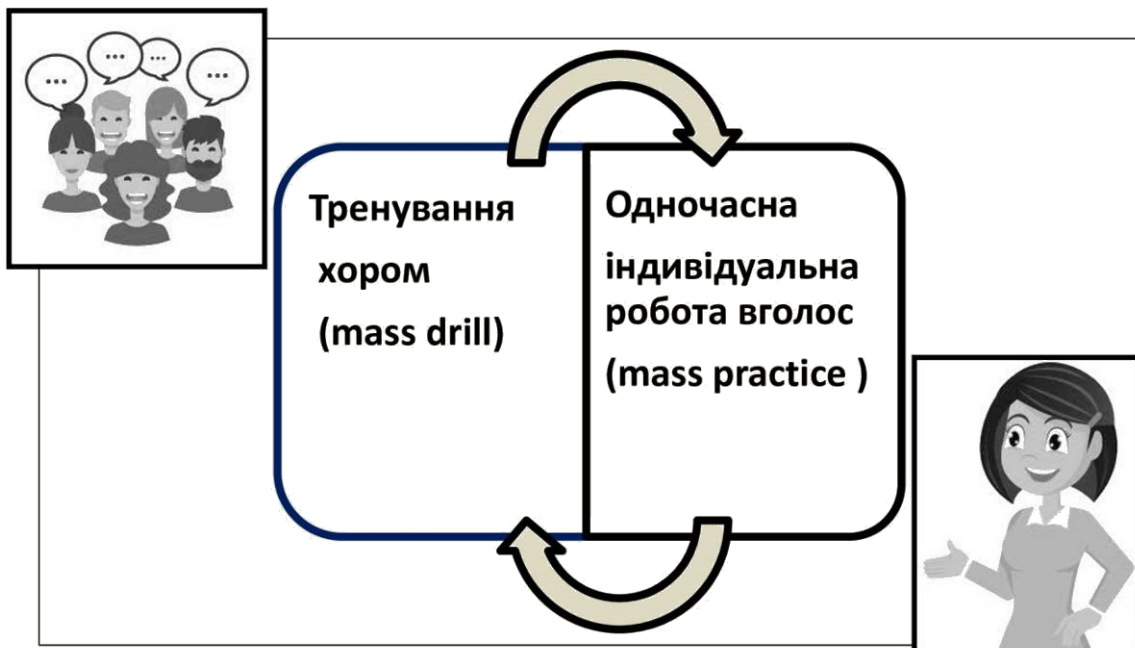

- 1952
- New Method English for the Arab World.
- Classbook I (For the Second Year).
- London: Longmans, Green.

Основні типи вправ

- 1 • Прочитати про себе главу і скласти до неї запитання.
- 2 • Підкреслити в тексті відповіді на запитання.
- 3 • Передивитися підкреслені відповіді і переказати зміст прочитаного.
- 4 • Прочитати подані в кінці книги запитання і записати відповіді на них.
- 5 • Переказати зміст прочитаної глави рідною мовою.

Основні форми роботи

Рекомендовані прийоми навчання

**Прочитай і скажи
(Read and Look Up)**

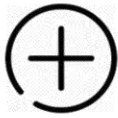
**Робота в парах
(Practice in pairs)**

Позитивні риси / Merits according to the British methodologists

Dr. West was one of those who first paid attention to the selection and grading of vocabulary and took the first step in its reform.

West's New Method is very effective in the teaching of reading through it has some important pedagogical drawback.

продовження

In view of the limited time now available for teaching English and considering the fact that most of the Indian children will need only a passive knowledge of it in their future occupations, this method can profitably be employed in teaching the language in India.

The graded Readers, companions, composition books, supplementary Readers and Teachers' Handbooks were all interesting and appeared to be helpful. The practice exercises are quite interesting.

Майкл Уест уперше:

створив завершену серію посібників для навчання читання.

запропонував градацію мовних труднощів, раціоналізацію та повторюваність мовного матеріалу.

сформулював вимоги до текстів.

відібрав активний і пасивний лексичні мінімуми.

розробив методично обґрунтовану систему вправ для навчання читання.

Негативні риси / Demerits according to the British methodologists

Dr. West has over-estimated the value of reading by saying that it by far the shortest road to learning to speak and write it. Reading can assist speaking and writing to some extent by supplying some linguistic materials, but it can not be 'the shortest road' to learning then.

If the pupils have to start with reading in the initial stage, the language learning is sure to be dull and lifeless to him. Read More Teaching English So it is un-psychological.

продовження

Dr. West's view that 'a reading knowledge of a language is easier to acquire than a speaking' is not supported by the modern educationists. They hold that a speaking knowledge is easier to acquire than a reading or writing. Moreover, 'children should not begin reading till they have acquired facility in speech and a fairly large vocabulary.

продовження

Dr. West has over emphasized the importance of acquiring a vocabulary and has selected the commonest words. But he has neglected the graduated introduction of sentence patterns and also of the phrases and idioms that are essential elements in developing language sense. The frequent use of the same word may develop an artificial style.

продовження

This method attaches too much of importance to silent reading. No doubt, in learning of a language, silent reading has an important role. Also this method does not give due importance to the oral work. To neglect oral work in the lower classes is unscientific and un-psychological. Read More Teaching English Moreover, the distinction of speaking and reading can not be maintained in practice.

продовження

Dr. West's new method of teaching English does not help Indian students to achieve the four-fold objectives of language learning as already specified. Among other limitations of the New method the want of the graduated introduction of sentence patterns, the total language, the isolated study of words, the total neglect of grammar and composition, can be mentioned.

Недоліки методу М. Уеста згідно вітчизняних учених

Читання розглядалося як мовленнєва діяльність, відірвана від слухання і говоріння.

Читання мало передувати розвитку вмінь і навичок усного мовлення.

Робота з текстом передбачала переважно роботу з лексикою.

Розроблено обмежену кількість прийомів навчання тощо.

Питання 4

Висновки

Майкл Уест вперше створив завершену серію навчальних посібників для навчання читання.

Вважав, що учні мають постійно усвідомлювати значущість зв'язного тексту.

Вперше наголосив на необхідності навчання читання про себе протягом усього курсу навчання.

Значну увагу приділяв практичній спрямованості навчання, виконанню учнями великої кількості вправ.

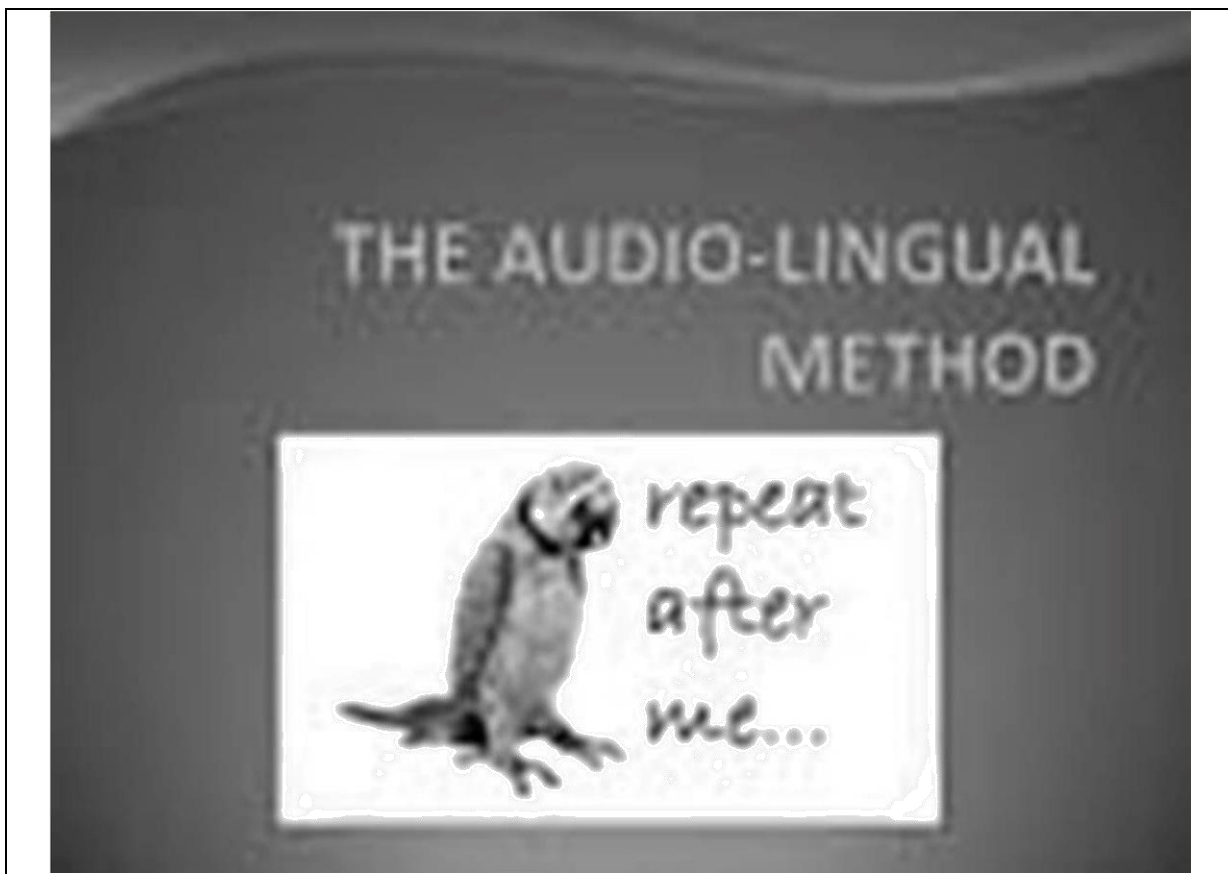
Вважав, що вчитель не виконав своїх обов'язків, якщо не навчив учнів вчити мову самостійно.

Детально розробив раціональну організацію навчального тексту і роботу над словником.

Головне кредо М. Уеста

Діти приходять до школи
не лише для того, щоб учитися,
а й щоб навчитися вчитися.

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення методу Майкла Уеста (ММУ).

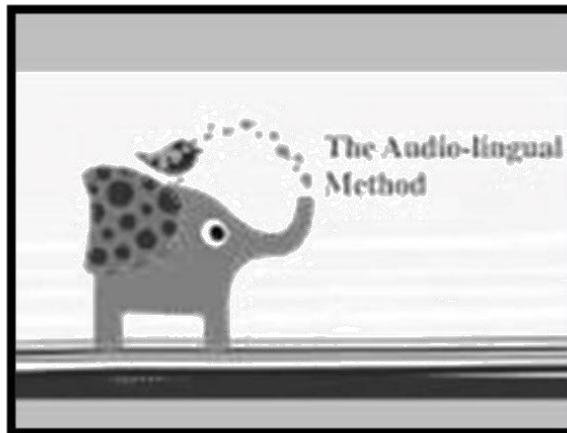
Охарактеризуйте соціальні передумови виникнення ММУ.

Поясніть лінгвістичну основу ММУ.

Конкретизуйте психологічну основу ММУ.

Опишіть цілі навчання за ММУ.

Розділ 6. Аудіо-лінгвальний метод (АЛМ) навчання іноземних мов

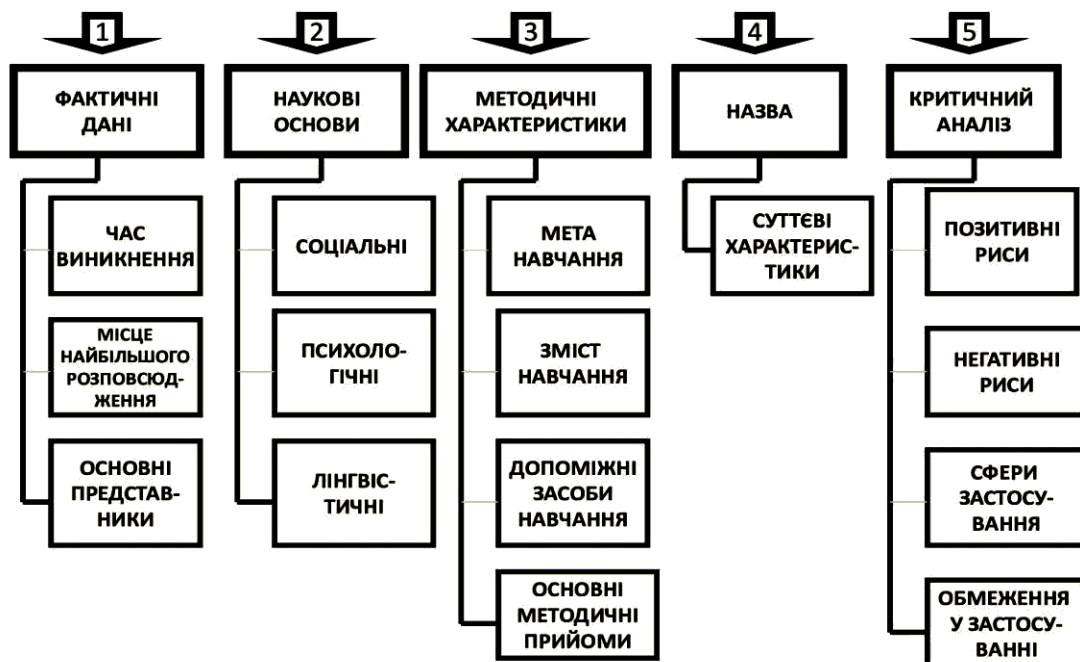

Питання 1

Фактичні дані аудіо-лінгвального методу навчання іноземних мов (ІМ)

Схема аналізу методів навчання ІМ

Audio-lingual method

Like the direct method, the audio-lingual method advised that students should be taught a language directly, without using the students' native language to explain new words or grammar in the target language. However, unlike the direct method, the audio-lingual method did not focus on teaching vocabulary. Rather, the teacher drilled students in the use of grammar.

Назва методу

"Аудіо" – навчання іноземної мови починається з навчання аудіювання.

"Лінгвальний" – навчання базується на ретельно відібраному мовному матеріалі (у вигляді структур); розвиток ідей Гарольда Пальмера.

Основні характеристики аудіо-лінгвального методу

1 ФАКТИЧНІ ДАНІ; 2 НАУКОВІ ОСНОВИ; 3 МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ; 4 НАЗВА; 5 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ

1	• 1940 - 1950 роки • США • Ч. Фріз, Р. Ладі (США)
2	• Необхідність прискореного навчання ІМ • Психологія поведінки (Е. Торндайк, Дж. Уотсон) • Дескриптивна лінгвістика (Л. Блумфільд)
3	• Практичне володіння мовленнєвою діяльністю • Навчання аудіювання → говоріння → читання → письмо • Ознайомлення з особливостями життя, побуту, культури народу - носія мови • Підстановчі таблиці для свідомого тренування • Ілюстративна наочність для введення в ситуацію • Заучування структур шляхом імітації → свідомого вибору нової структури → інтенсивного тренування за структурами → вільного вживання структури
4	• "Аудіо" - навчання іноземної мови починається з навчання аудіювання • "Лінгвальний" - навчання базується на ретельно відібраному мовному матеріалі (у вигляді структур)
5	• Розроблено завершену систему навчання ІМ • Запропоновано методику роботи зі структурами • Відібрано граматичний матеріал на основі зіставлення рідної та іноземної мов • Визначено необхідність ситуативного навчання мовлення • Обґрунтовано принцип протиставлень в організації вправ • Розрив між навчанням усного мовлення і читання • Недостатня увага до навчання лексики • Перебільшення ролі механічного тренування • Використовується в окремих країнах • Окремі вправи, прийоми і засоби навчання використовуються в СШ

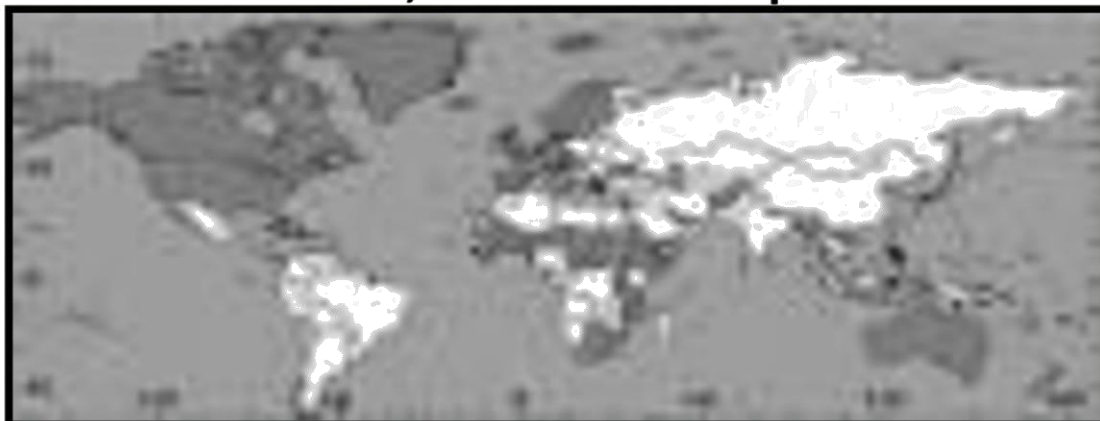
Час виникнення

- 1940 – 1950 роки минулого століття
- США

Країни розповсюдження

США, багато інших країн

Основні представники методу (США)

**Чарлз Карпентер Фриз
(1887 – 1967)**

**Роберт Ладос
(1915 – 1995)**

Чарлз Карпентер Фриз

Англ. Charles Carpenter Fries – американський мовознавець, академік Мічиганської Академії Наук. Основні праці в галузі структурної лінгвістики. Підготував серію підручників англійської мови для іноземців, розробляв лінгвістичні основи навчання ІМ.

Роберт Ладі

Англ. Dr. Robert Lado – американський фахівець з лінгвістики. Професор англійської мови і директор Інституту англійської мови Мічиганського університету. Один з основоположників сучасної контрастивної лінгвістики.

Публікації про Ч. Фріза

- **Anthony, Edward M. (1968). 'Charles Carpenter Fries 1887-1967'. English Language Teaching 23/1: 3-4.**
- **Peter Howard and Fries, Nancy M. (eds). (1985). Toward an Understanding of Language: Charles Carpenter Fries in Perspective, Amsterdam: Benjamins.**
- **Anthony, Edward M. n.d. [1986?]. 'The work of Charles Fries within the changing contexts of language teacher education'.**

Публікації про АЛМ

- **Diane Larsen, Freeman (2000). Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford University Press.**
- **Harmer, Jeremy (2001). The Practice of English Language Teaching. 3rd Edition. pg. 79-80. Essex: Pearson Education Ltd.**
- **Tanvir Sh. (2013). "The Audiolingual Method".
<https://tanvirdhaka.blogspot.com/2013/09/the-audio-lingual-method.html>**
- **Mukalel C. (2005). Approaches To English Language Teaching, Discovery Publishing House.**

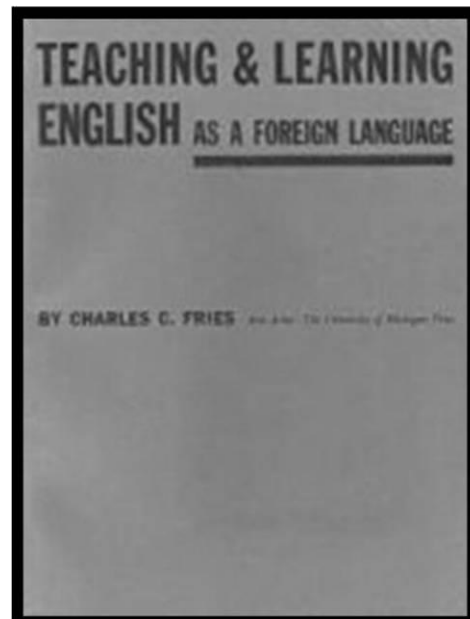
Основні публікації Ч.Фріза

- **American English grammar, N. Y. – L., 1940.**
- **Linguistics and reading, N. Y., 1962.**
- **The structure of English. An introduction to the construction of English sentences, L., 1969.**

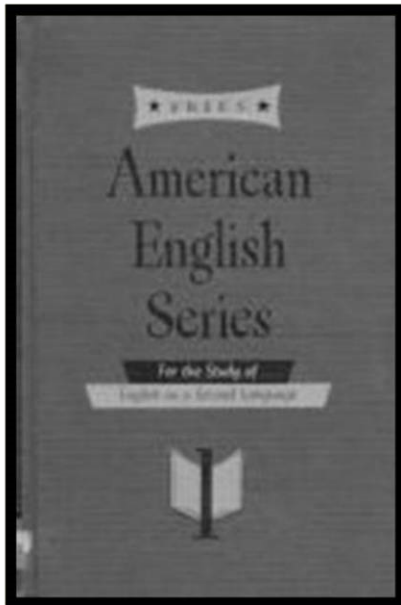
продовження

- **1945**
- **Teaching and Learning English as a Foreign Language**
- **Ann Arbor: The University of Michigan Press**

продовження

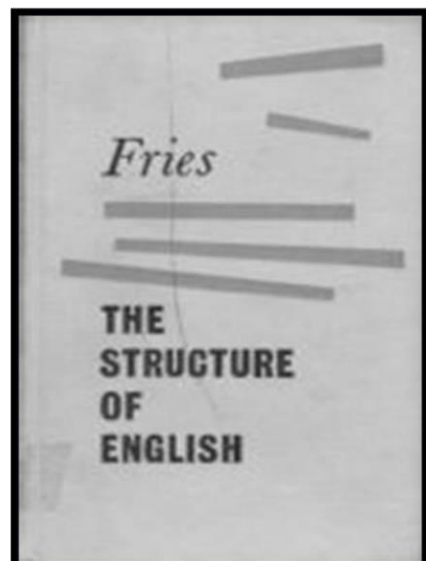
- 1952
- Fries. American English Series for the Study of English as a Foreign Language.

Book One.

Boston: Heath

продовження

- 1957
- The Structure of English: An Introduction to the Construction of English Sentences
- London: Longmans, Green

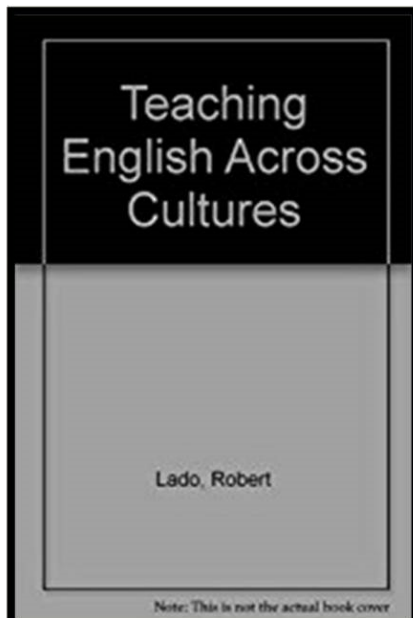

продовження

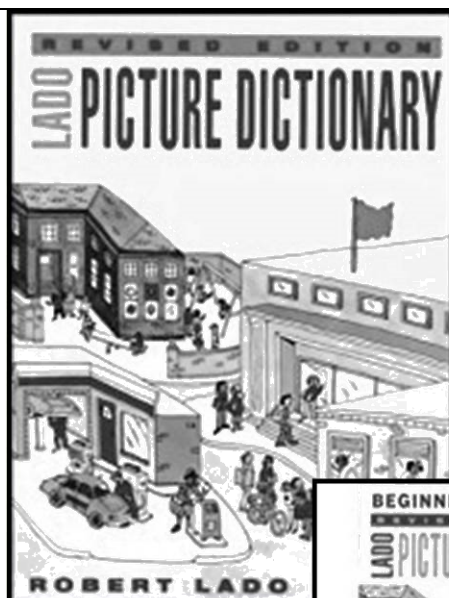

- 1958 [with R. Lado and English Language Institute staff]
- An Intensive Course in English. English Pattern Practices: Establishing the Patterns as Habits.
- (Revised edition).
- Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Основні публікації Р. Ладос

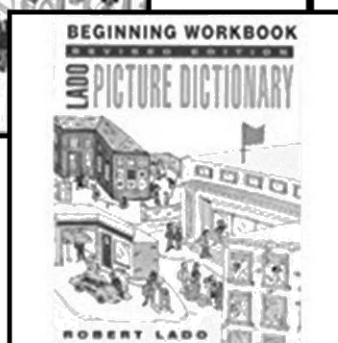
It breaks free from the fixation of basing methods on restrictions of one kind or another and makes use of all the learning and teaching strategies available to the teacher without arbitrary restrictions.

Р. Ладó

A comprehensive set of classroom materials for vocabulary development:

- contextualized illustrations of more than 2,800 words to help students build their vocabulary and communication skills.

продовження

- **Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics for Language Teachers, 1957.**
- **English sentence patterns, 1958.**
- **Language testing: the construction and use of foreign language tests, 1961.**
- **Language Teaching a Scientific Approach, 1964.**
- **Basic Conversations in English, 1992.**
- **Lado English Series.**

Питання 2

Наукові передумови

Соціальні передумови

Необхідність володіння мовами країн, де знаходилися військові бази США.

Важливість навчання англійської мови населення країн, де знаходилися військові бази США.

Необхідність прискореної підготовки перекладачів.

Вимоги військового часу обумовили створення короткострокових курсів («Армійський метод») – 1941 рік.

Після Другої світової війни – потреба у практичному володінні ІМ великими групами людей різних професій.

Значна кількість у США іммігрантів з різних країн.

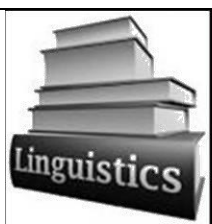
Психологічні передумови

Психологія поведінки (Е. Торндайк, Дж. Уотсон): «теорія навчання» або «теорія проб і помилок»:

- мова трактується як поведінка, якій необхідно навчитися

Закони Торндайка:

- ефекту (стимул – реакція)
- вправлення (повторення стимулу – повторення реакції)
- готовності (забезпечення реакції шляхом підготовки до необхідної дії)
- закономірності ідентичних елементів (принцип переносу навичок у різні ситуації)

Лінгвістичні передумови

Положення американської дескриптивної лінгвістики (Л. Блумфільд та ін.):

- Уява про мову як багаторівневу систему, на основі якої можна визначити базисні моделі мови.
- Визначення правил трансформації речень і правил побудови за моделями, які покладено в основу вправ.
- Визнання важливої ролі порівняльно-співставного вивчення різних мов з практичною метою для відбору і організації навчальних матеріалів.

продовження

Положення дескриптивної лінгвістики:

- мова – система знаків, що використовуються у процесі усного спілкування
- мова повинна бути представлена у вигляді невеликих за обсягом та градуйованих за рівнем складності одиниць, структур, якими студенти оволодівають шляхом повторення, підстановки, трансформації тощо
- письмо є штучним і не дуже точним способом фіксації звукової мови
- одиницею усного спілкування (а значить, і навчання) є речення
- звукова система та система моделей речень відрізняє одну мову від іншої і тому складає її основу

Педагогічні передумови

Центральною фігурою педагогічного процесу є не вчитель, а інформант – носій мови, що вивчається.

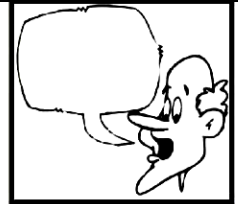

Питання 3.

Методичні засади

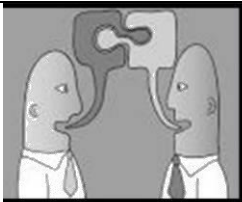
Цілі навчання

Практичне володіння мовленнєвою діяльністю, в основному усним мовленням.

Ознайомлення з особливостями життя, побуту, культури народу - носія мови.

Послідовність навчання: аудіювання ➤ говоріння ➤ читання ➤ письмо.

продовження

The foreign language is taught for communication.

Oral learning is emphasized. Stress is put on oral skills at the early year of the foreign language course and is continued during the later years.

Oral skills remain central even when, later, reading and writing are introduced.

Learners are asked to speak only what they have had a chance to listen to sufficiently.

They read only the material used as part of their practice.

They have to write only that which they have read.

Зміст навчання

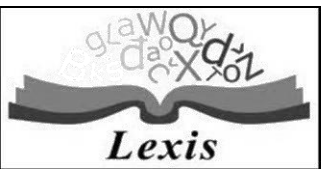
Речення - одиниця усного спілкування (а значить, і навчання).

Граматичний матеріал – структури мови, відібрані і розташовані у послідовності, яка відбиває труднощі учнів.

Структури мови для активного і рецептивного володіння.

Відібрані структури представлені у вигляді речень-зразків.

Словник – явище другорядне.

продовження

Кількість ЛО для всього курсу навчання:

- Говоріння – 1000 слів
- Аудіювання і письмо – 3000 – 4000 слів
- Читання – 7000 слів

Лексичний мінімум не відібрано.

Тексти в підручниках відсутні.

Теми: види занять, підготовка до влаштування на роботу, різниці між прошарками суспільства, мовні штампи тощо.

Принципи відбору ЛО

Продуктивна лексика відбиралася на основі звукового мовлення – 3500 годин звучання записаних телефонних розмов.

Принципи відбору продуктивної лексики:

- вживаності
- типовості
- близькості структур виучуваної та рідної мов

Принцип відбору рецептивної лексики:

- частотності

Сутність методу

Lessons in the classroom focus on the correct imitation of the teacher by the students.

The students expected to produce the correct output, but attention is also paid to correct pronunciation.

Although correct grammar is expected in usage, no explicit grammatical instruction is given.

The target language is the only language to be used in the classroom. Modern implementations are more lax on this last requirement.

Принципи навчання

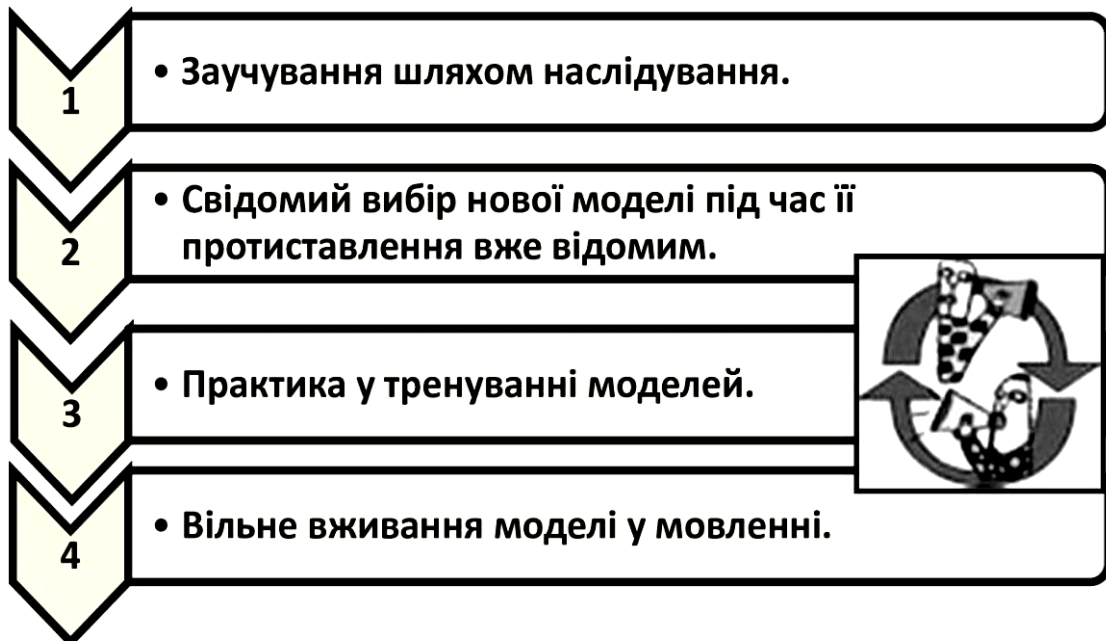
Each skill like listening, speaking, reading, writing is treated and taught separately.

The skills of writing and reading are not neglected, but the focus throughout remains on listening and speaking.

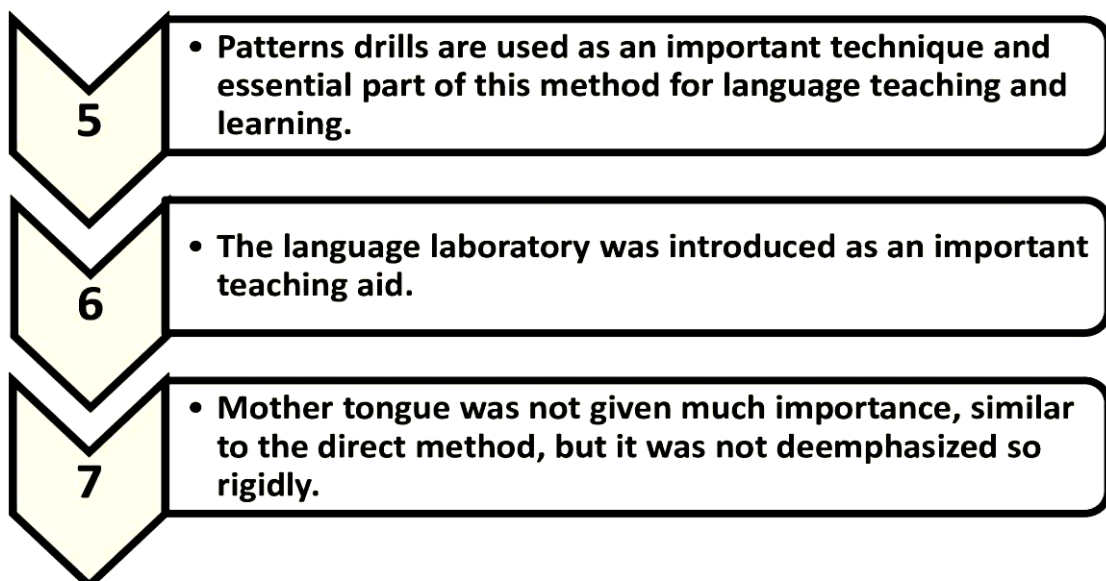
Dialogue is the main features of the audio-lingual syllabus.

Dialogues are the chief means of presenting language items. They provide learner an opportunity to practice, mimic and memorize bits of language.

Етапи оволодіння моделями

продовження

Основні типи вправ

Drills and pattern practice are typical (Richards, J.C. et-al. 1986):

- **Repetition:** the student repeats an utterance as soon as he hears it.
- **Inflection:** one word in a sentence appears in another form when repeated.
- **Replacement:** one word is replaced by another.
- **Restatement:** the student rephrases an utterance.

Приклади вправ

Inflection:

Teacher: I ate the sandwich.

Student: I ate the sandwiches.

Replacement:

Teacher: He bought the car for half-price.

Student: He bought it for half-price.

Restatement: **Teacher:** Tell me not to smoke so often. **Student:** Don't smoke so often!

продовження

More than one sort
of drill incorporated
into one practice
session:

1a. Teacher: There's
a cup on the table
... repeat

1b. Students:
There's a cup on
the table

2a. Teacher: Spoon

2b. Students:
There's a spoon on
the table

3a. Teacher: Book

3b. Students:
There's a book on
the table

4a. Teacher: On the
chair

4b. Students:
There's a book on
the chair

Основні види вправ на підстановку

Усна підстановка

- проста підстановка
- підстановка в позиції, що змінюється
- підстановки, які породжують зміни у вихідному реченні
- підстановки, пов'язані зі змінами в елементі, який підставляється

Твір

Вправи для навчання говоріння

- 1 • Pattern practice can be based on material taken from the dialogue.
- 2 • Mimicking can practice the dialogue itself.
- 3 • Performance of the dialogue in front of class and at the seats with the students changing roles and partners from time to time.
- 4 • Dialogue can be adapted.

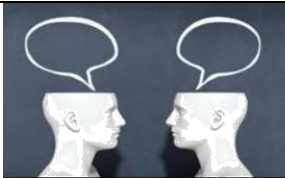
Робота з діалогом

The dialogue should be presented as a story, in the foreign language, using simple language.

The meaning of some of the new words and expressions that will appear in the dialogue should be explained through gestures, visual aids, synonyms, etc. The idea is to teach the content in the story.

Different role plays can be used to present the dialogue.

Without stopping, the dialogue can be gone through to hear how the entire conversation sounds at normal speed.

продовження

**True and false activity
can improve
comprehension.**

The entire dialogue can be repeated at normal rate speed. The student can close his eyes to eliminate distractions and increase his listening concentration.

**A listening
comprehension test
can be given.**

Listening comprehension practice can be given using dialogues from other courses of study or recorded materials that contain most of the language that has previously been learned by the students.

Основні засоби навчання

Технічні засоби навчання (мовні лабораторії)

Підстановчі таблиці для свідомого тренування

Ілюстративна наочність для введення в ситуацію

Рекомендовані прийоми навчання

Заучування структур шляхом імітації

Свідомий вибір нової структури

Інтенсивне тренування за структурами

Вільне вживання структури

продовження

Skills are taught in the following order: listening, speaking, reading, writing.

Language is taught through dialogues with useful vocabulary and common structures of communication.

Students are made to memorize the dialogue line by line.

Learner mimic the teacher or a tape listening carefully to all features of the spoken target language.

Pronunciation like that of native speaker is important in presenting the model.

Through repetition of phrases and sentences, a dialogue is learned by the first whole class, then smaller groups and finally individual learners.

продовження

Reading and writing are introduced in the next stage.

The oral lesson learned in previous class is the reading material to establish a relationship between speech and writing.

All reading material is introduced as orally first.

Writing, in the early stages, is confined to transcriptions of the structures and dialogues learned earlier.

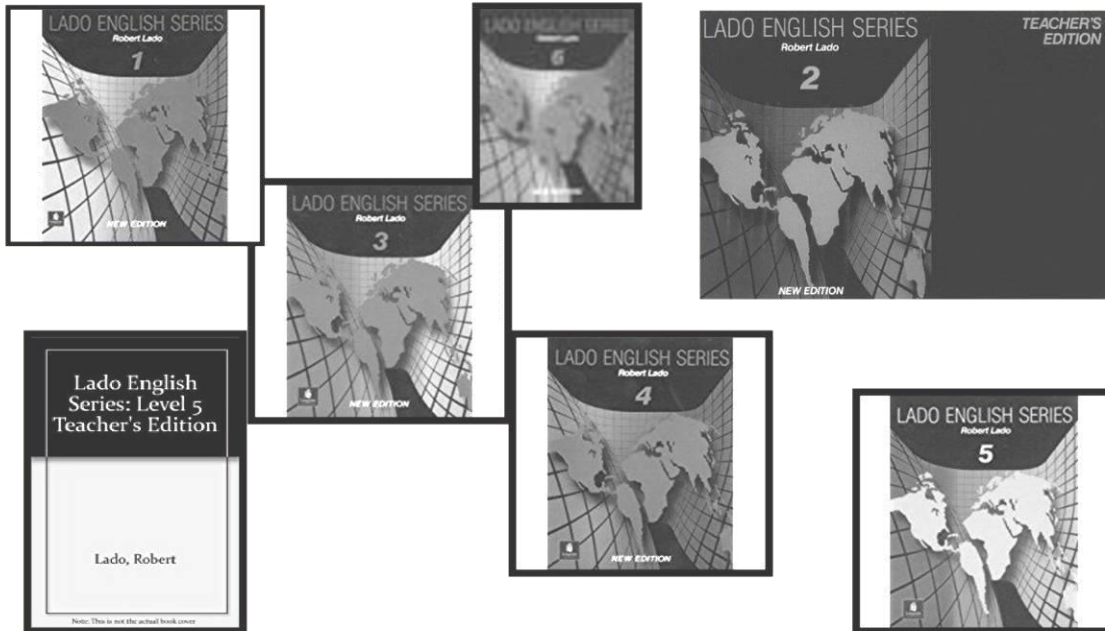
Once learners mastered the basic structure, they were asked to write composition reports based on the oral lesson.

Завдання до відеофільму

Перегляньте відеофільм «The Audio Lingual Method» і визначіть прийоми, які рекомендуються для навчання за АЛМ.
https://www.youtube.com/results?search_query=The+Audio+Lingual+Method

Підручники Р. Ладі

Завдання до відеофільму

Перегляньте відеофільм «The Audio Lingual Method» і визначіть прийоми роботи, які використав викладач.
<https://www.youtube.com/watch?v=Mqd7OdJoLn0>

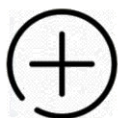

Завдання до відеофільму

Перегляньте відеофільм «Language teaching methods: Audio-lingual Method (part 1)» і визначіть тему заняття і прийоми навчання, які використовує викладач.

<https://www.youtube.com/watch?v=cvz-GLyZ7bM>

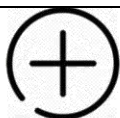
Позитивні риси /Advantages according to the American methodologists

Listening and speaking skills are emphasized and, especially the former, rigorously developed.

The use of visual aids is effective in vocabulary teaching.

The method is just as functional and easy to execute for larger groups.

Correct pronunciation and structure are emphasized and acquired.

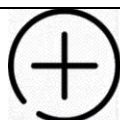

продовження

It is a mechanical method since it demands pattern practice, drilling, and memorization.

The learner is in a directed role; the learner has little control over the material studied or the method of study.

It is grounded on a solid theory of language learning.

Переваги методу

Розроблено завершену систему навчання ІМ.

Запропоновано методику роботи зі структурами.

Відібрано граматичний матеріал на основі зіставлення рідної та іноземної мов.

Визначено необхідність ситуативного навчання мовлення.

Обґрунтовано принцип протиставлень в організації вправ.

Окремі вправи, прийоми і засоби навчання використовуються і зараз.

Негативні риси /Disadvantages according to the American methodologists

The behaviorist approach to learning is now discredited. Many scholars have proved its weakness.

It does not pay sufficient attention to communicative competence.

Only language form is considered while meaning is neglected.

Equal importance is not given to all four skills.

продовження

It is a teacher-dominated method.

It is a mechanical method since it demands pattern practice, drilling, and memorization over functional learning and organic usage.

The learner is in a passive role; the learner has little control over their learning.

Недоліки методу

Розрив між навчанням усного мовлення і читання.

Недостатня увага до навчання лексики.

Перебільшення ролі механічного тренування.

Обмежене використання в окремих країнах.

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм «Repetition Drill Example» та визначіть, які позитивні та негативні риси АЛМ зазначає лектор.

<https://www.youtube.com/watch?v=MbEXsZRImFQ>

4. Висновки

Одним із спірних принципів, висунутих прихильниками АЛМ, є вимога тривалого усного навчання без графічної опори.

Досвід викладання показав, що інтерференція виникає в будь-якому випадку, на якому б етапі графічна форма ні вводилася в освітній процес.

Довгий усний період підходить не всім учням через їхні психологічні особливості.

Навчання передбачало переважно формування лінгвістичної компетентності.

Окремі основоположні постулати вимагали перегляду.

THE
END

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення аудіо-лінгвального методу (АЛМ).

Охарактеризуйте соціальні передумови виникнення АЛМ.

Поясніть лінгвістичну основу АЛМ.

Конкретизуйте психологічну основу АЛМ.

Опишіть цілі навчання за АЛМ.

Розділ 7

Аудіо-візуальний метод (АВМ) навчання іноземних МОВ

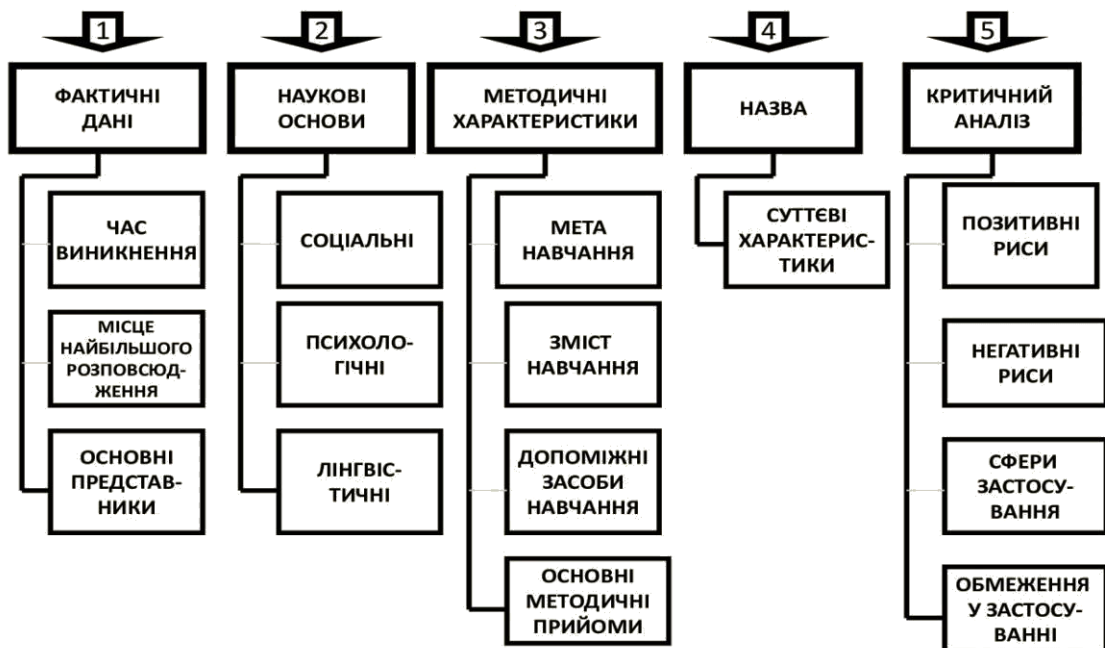

Питання 1

Фактичні дані аудіо-візуального методу навчання іноземних мов (ІМ)

Схема аналізу методів навчання ІМ

Визначення методу

АВМ – метод навчання усного іншомовного мовлення, в основі якого лежить інтенсивне використання зорової та слухової наочності. У чистому вигляді він застосовується переважно для навчання іноземних мов дорослих у країні, мова якої вивчається.

Назва методу

Повна назва – «аудіо-візуальний структурно-глобальний».

«Аудіо» – новий матеріал сприймається переважно зі слуху.

«Відео» – значення пояснюється за допомогою засобів зорової наочності.

«Структурно-глобальний» – глобальне (цілісне) засвоєння мовленнєвих зразків.

Час виникнення

- 50-ті роки минулого століття
- Франція

Країни розповсюдження

Франція
Югославія
Англія
Канада
США
Туреччина
Польща
деякі інші
країни

Основні представники методу

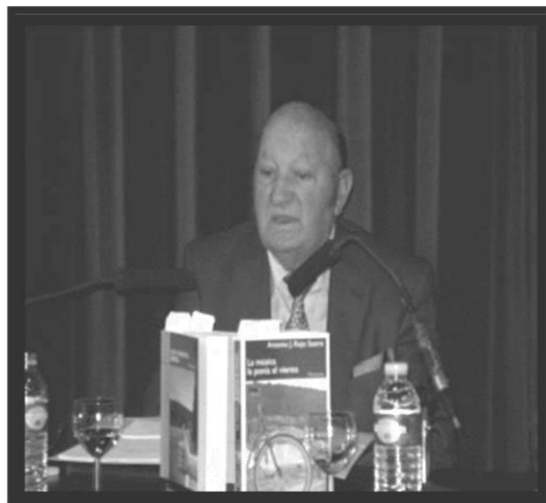
Автори методу: Поль Риван (Франція) та Петер Губерина (Югославія)

Учасники: видатні лінгвісти і психологи Ж. Гугенейм, Р. Мишеа, А. Соважо (Франція).

Науково-дослідний центр з вивчення і розповсюдження французької мови за кордоном (CREDIF)

Поль Риван/Paul Rivenc, Франція (1925 - 2019)

Автор аудіо-візуального структурно-глобального методу разом із Петером Губеріною. Співдиректор (разом із Петером Губеріною) низки мовних курсів у м. Дідьє та співзасновник міжнародної асоціації аудіо-візуального структурно-глобального методу навчання ІМ.

Петер Губерина/Petar Guberina, Югославія (1913 – 2005)

Професор французької мови
завідувач кафедри романських мов
Коледжу мистецтв і літератури
Загребського університету.
Засновник Інституту та кафедри
фонетики. Дослідження П. Губеріни
з проблем мовознавства зробили
революцію у вивченні сучасних мов
і сприяли створенню глобально-
структурного аудіо-візуального
методу.

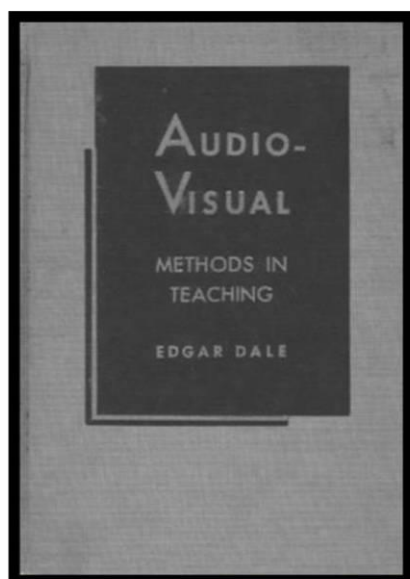

Публікації про АВМ

- BESSE, H., 1985, *Méthodes et pratiques des manuels de langue*, Paris, CREDIF, Didier.
- BESSE, H., 2005, *Méthodes et pratiques des manuels de langue*, Paris, CREDIF.
- BURNEY, P.; DAMOIZEAU, R., 1969, *La classe de conversation*, Coll. Le Français dans le Monde, Paris, Hachette.
- Teaching with Voix et Images de France, 1963, de J C Kist
- Le français international (LFI) - Méthode de français langue seconde au Canada, 1971, de Guy Rondeau et Jean-Paul Vinay.

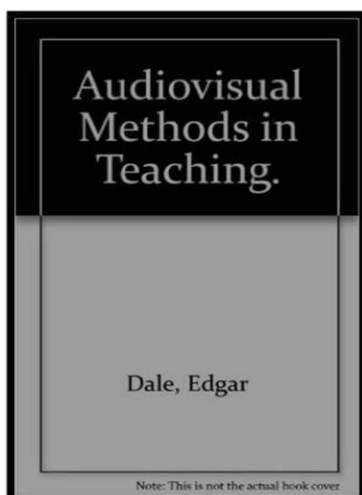
Едгар Дейл (про метод)

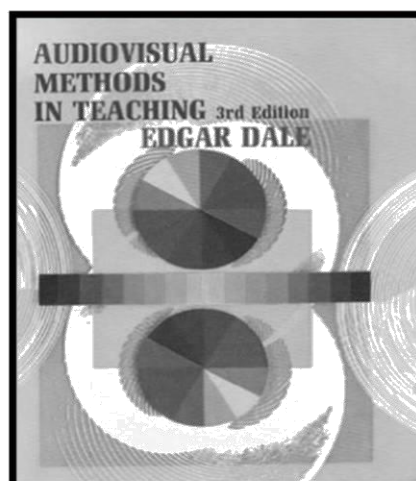
- **Creator: Edgar Dale (Author)**
- **Publisher: The Dryden Press, Inc.; New York, NY**
- **Year: 1950**
- **Pages: 546 p.**

продовження

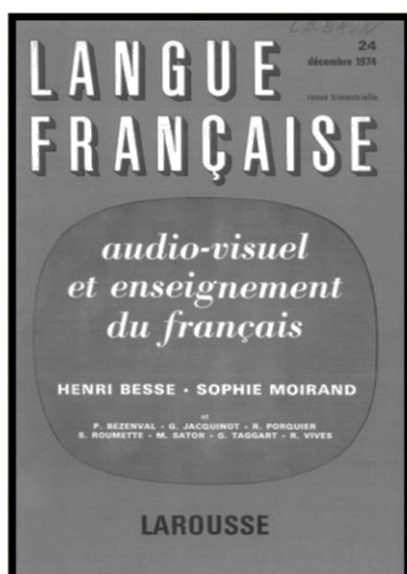
1969

1969

http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1974_num_24_1_5698

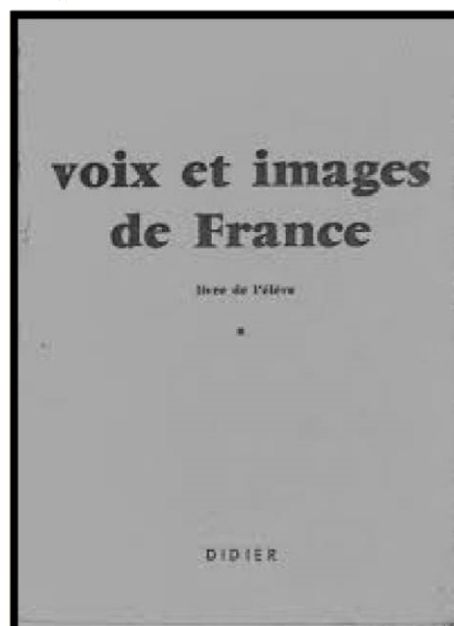

Sur quatre méthodes audio-visuelles [essai d'analyse critique] [article] essai d'analyse critique R. Porquier R. Vivès / Langue française / Year 1974 / Volume 24 / Issue 1 / pp. 105-122

Основні публікації авторів методу

Paul Rivenc et al. Pierre Guberina

- Voix et images de France Méthode rapide de français - Cours deuxième degré - CREDIF - ENS Saint Cloud - Couverture jaune - Edition internationale, 1964.

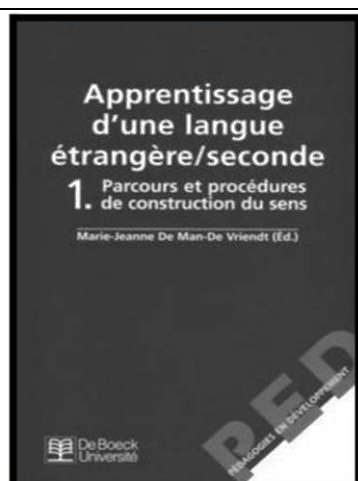
Основні публікації Поля Ривана

- **1956. Avec Georges Gougenheim, René Michéa, et Aurélien Sauvageot: “Élaboration du français fondamental”, Paris, Didier.**
- **1962. Avec Georges Gougenheim: La Préparation du vocabulaire scientifique général, dans les Cahiers de lexicologie (Actes du colloque international sur la mécanisation des recherches lexicologiques, Besançon 1961), n° 3, Paris, Didier et Larousse.**

продовження

- **1964 Préface à Raymond Renard : La Méthode audiovisuelle structuro-globale, Bruxelles, Didier, 1964.**
- **1970 Préface à Jean-Guy Savard: La Valence lexicale, Université Laval (Québec), Montréal.**
- **1971 Lexique et langue parlée, dans “La grammaire du français parlé”, sous la direction d’André Rigault, Paris, Hachette.**
- **1991 La problématique SGAV (Structuro-globale audiovisuelle) aujourd’hui Communication au IXe Colloque International SGAV (mai 1991) à Carleton University (Ottawa, Canada).**
- **2003 Participation au “Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde”, dirigé par Jean-Pierre Cuq.**

Paul Rivenc

Основні публікації Петера Губерини

- Valeur logique et valeur stylistique des propositions complexes en français et en croate, «Gaj», Zagreb, 1939, Epoha, Zagreb.
- Bases théoriques de la méthode audio-visuelle structuro- globale (méthode Saint Cloud-Zagreb), Une linguistique de la parole, in Aspects d'une politique de diffusion du français langue étrangère depuis 1945; Matériaux pour une histoire, Hatier, Paris, 1984.

продовження

- **Philosophie, principes et développement de la méthode, La méthode verbo-tonale en 1992, dans le Courrier de Suresnes, no 58 special:13-20, Suresnes, 1992.**
- **La structure dans la méthode audio-visuelle structuro-globale (SGAV). In: Evaluation and Language Teaching - Essays in honour of Feans Van Passel (87-97), Peter Lang Inc. European Academic Publishers, Bern, 1992.**

продовження

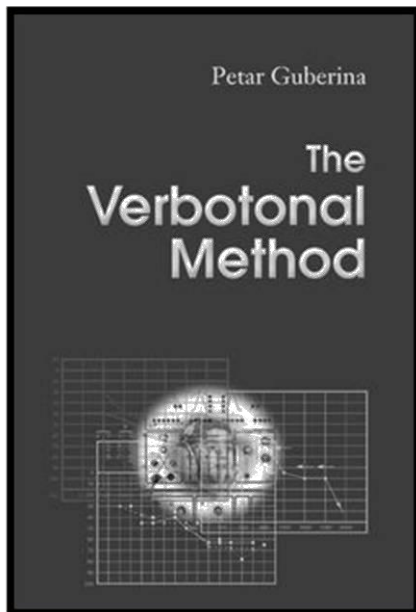
Petar GUBERINA and Carl W. ASP (1981)

- **THE VERBO-TONAL METHOD FOR REHABILITATION PEOPLE WITH COMMUNICATION PROBLEMS**

The Verbo-tonal method of rehabilitation for people who have severe communication problems was developed in the 1950s by Professor Petar GUBERINA, a linguist who was particularly interested in speech perception.

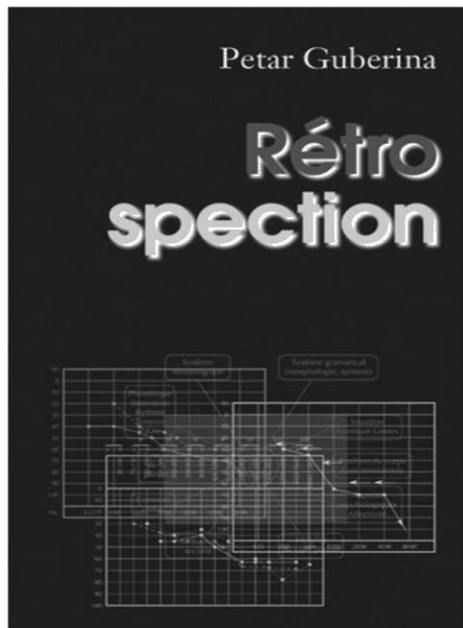

продовження

The Verbotonal Method brings the most important writings of Petar Guberina, who founded the method in the 1950's and went on to develop it as a successful hearing and speech rehabilitation method worldwide. Many of the current rehabilitation methods, as well as methods of foreign language learning, stem from Guberina's ideas and research. 2013.

продовження

The monograph, published in 2003 in Croatia's capital Zagreb, but in French, is a collection of published works of Petar Guberina in the span of 45 years.

The book has been edited by Professor Claude Roberge, of the University of Sophia, Tokyo. Japan.

Питання 2

Наукові передумови

Соціальні передумови

Заклик ЮНЕСКО до великих держав зробити все можливе для розповсюдження французької мови як однієї з мов міжнародного спілкування.

Необхідність спілкуватися з населенням бувших колоній Франції в Африці, де французька мова залишилася державною.

Підтримка заклику ЮНЕСКО організацією з обміну технічними спеціалістами за кордоном.

Необхідність приїзду стажерів з технічних спеціальностей до Франції.

Психологічні передумови

Психологія поведінки (Е. Торндайк, Дж. Уотсон): «теорія навчання» або «теорія проб і помилок».

- **Перебільшення значення схеми «стимул – реакція» для оволодіння мовою.**
- **Як наслідок особлива увага вправам у механічному повторюванні.**

Лінгвістичні передумови

Концепція Ф. де Сосюра – основоположника структурного напрямку у мовознавстві.

- **Представники методу стверджували, що об'єктом навчання має бути мовлення (мовленнєва діяльність), а не мова.**

Фердинан де Сосюр

Фр. Ferdinand de Saussure; 26 листопада 1857, Женева — 22 лютого 1913) — швейцарський лінгвіст, засновник структуралізму. Його вважають одним із основоположників сучасної лінгвістики й одним із найвидатніших мовознавців ХХ століття. «Курс загальної лінгвістики» виданий посмертно у 1916 році.

Три ідеї Ф. де Сосюра

Перед лінгвістами постало питання: текст належить до явищ мови чи мовлення? Де його місце? Ф. де Сосюр порівнював людей зі словниками. Проводили аналогію між людьми і текстами: кожен з них є неповторним.

- про розмежування мови та мовлення
- про мову як систему знаків
- про розрізнення синхронії й діяхронії

Вихідні лінгвістичні положення

Мова – система знаків,
що використовуються у
процесі усного
спілкування.

Мова повинна бути представлена у
вигляді невеликих за обсягом та
градуйованих за рівнем складності
одиниць, структур, якими студенти
оволодівають шляхом повторення,
підстановки, трансформації тощо.

Письмо є штучним і не
дуже точним способом
фіксації звукової мови.

Одиницею усного
спілкування (а значить, і
навчання) є речення.

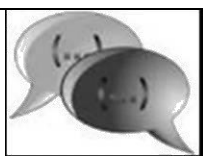
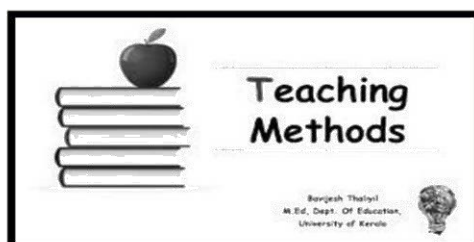
Педагогічні передумови

Центральною фігурою педагогічного
процесу є викладач.

Питання 3.

Методичні засади

Цілі навчання

Практичне володіння мовленнєвою діяльністю, в основному усним мовленням (насамперед діалогічним).

Ознайомлення з особливостями життя, побуту, культури народу – носія мови.

Послідовність навчання: аудіювання
→ говоріння →
письмо → читання

У чистому вигляді він застосовується переважно для навчання іноземних мов дорослих у країні, мова якої вивчається.

продовження

Навчання спочатку
письма, а потім і
читання проводиться
в кінці початкового
ступеня і спрямоване
на розвиток уміння
написати і прочитати
те, що вже добре
засвоєне усно.

Завдання в галузі
усного мовлення
полягає в тому, щоб
забезпечити учням
можливість
користуватись
іноземною мовою у
повсякденному
спілкуванні (у країні,
мова якої
вивчається).

Зміст навчання

Ситуації повсякденного життя.

Діалоги, які промовляються носіями мови.

Діалогічні репліки – структури моделей речень, що
сприймаються як одне ціле і є основою тренування.

Граматичний матеріал – структури мови, відібрані і
організовані в діалогах.

продовження

Лексичний матеріал – словник-мінімум французького розмовного мовлення (1500 слів: дієслів, службових слів, прикметників та прислівників, доповнених необхідною кількістю конкретних слів)

Фонетичний мінімум спеціально не відбирався.

Виключне значення надається тематиці, яка охоплює найчастіші випадки повсякденного спілкування. І хоча ці теми багато в чому співпадають з туристичною тематикою, популярною у прямих методах, їх розкриття проходить наочно — через діяфільми.

Теми являють собою закінчені скетчі, вони відтворюють окремі ситуації, в яких персонажі ведуть конкретну тематичну бесіду. Діафільми є не лише засобом наочної семантизації реплік, але й знайомлять студентів з умовами спілкування (ситуаціями), в яких ці репліки вживаються.

Процедура відбору ЛО та граматичних структур

Словник та граматичні структури було відібрано на основі ретельного аналізу живої розмовної французької мови, для чого на плівку було записано велику кількість діалогів, “підслуханих” у різних ситуаціях повсякденного спілкування французів. Їх статистична обробка дала змогу виявити найчастіше вживані слова та фрази (конструкції). Було проведено опитування носіїв мови стосовно слів, найбільш уживаних, наприклад, для опису кімнати, будинку тощо.

Принципи відбору ЛО

**Частотності
вживання**

**Розповсюдженості
слова в
різноманітних
сферах діяльності**

**Розповсюдженості
слова в різних
стилістичних
регістрах**

Сутність методу

Весь новий матеріал сприймається студентом протягом тривалого часу лише на слух ("аудіо"), а його значення розкривається за допомогою зорової невербальної наочності — діапозитивів, діафільмів, кінофільмів ("візуальний").

Навчання мови відбувається на основі спеціально відібраних структур, які сприймаються цілісно (глобально).

Глобальне сприймання мовного матеріалу на слух та створення безпосередніх асоціацій між звучанням та значенням.

Повне виключення рідної мови з процесу навчання.

продовження: foreign methodologists

Audio-visual methods in teaching strengthen an instructor's verbal presentation.

Convey information mainly via sound and image instead of by text.

Students often benefit from the visual/sound appeal of audio-visual methods in teaching.

Принципи навчання

Принцип (П.) опори на розмовне мовлення

П. усної основи навчання та усного випередження

П. ситуативності

П. функціональності

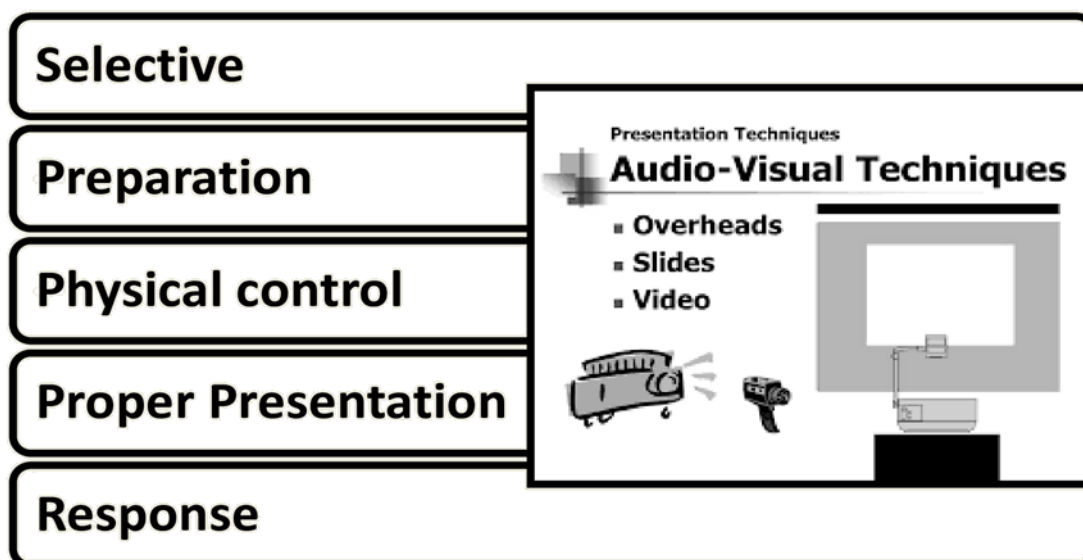
П. глобальності

П. безперекладності

П. зоро-слухового синтезу

The Principle of Audio-Visual Method (foreign methodologists)

Етапи роботи з діалогом-темою

1. Презентація матеріалу. Студенти двічі переглядають новий фільм: вперше без звукового супроводу, вдруге – у супроводі запису діалогу на магнітній плівці.

2. Пояснення. Діафільм переглядається ще раз, кадр за кадром, а викладач перевіряє правильність розуміння відповідних реплік. У разі виникнення труднощів він пояснює незрозуміле за допомогою парафразу, жестів, посиленням на деталі в кадрах і т. ін.

продовження

3. Повторення. Студенти вчаться імітувати репліки діалогу, сприйняті на слух. Діафільм переглядається та прослуховується стільки разів, скільки необхідно для того, щоб кожен студент міг правильно повторити кожне речення за диктором. Особлива увага приділяється їх інтонаційному та ритмічному оформленню.

4. Аналогічна робота проходить в лабораторії, де виконуються різноманітні підстановчі вправи з застосуванням магнітофона.

5. Активізація. На цьому етапі фільм демонструється без звукового супроводу, а діалог повторюється в ролях. Потім у лабораторії студенти засвоюють відповідні структури, особливо їх звуковий супровід, на матеріалі коротких діалогів-фільмів, ситуації яких є варіантами ситуацій основного діафільму.

Зразок ситуації та діалогу

3.1. SITUATION ET DIALOGUE.

Une situation naturelle, authentique ou plausible peut donner lieu à un dialogue artificiel : ainsi dans LFV (leçon 11), où deux amies parlent chiffons :

Mme R. : Vos écharpes sont toujours jolies. Où les achetez-vous ?

Isabelle : Je les achète chez Lelong.

Mme R. : Chez Lelong, j'achète les cravates de mon mari. Et pour ses costumes, il va chez Durel.

Isabelle : Mon mari va aussi chez Durel pour ses chemises et ses pyjamas. Durel vend aussi de bonnes chaussettes.

Основні типи вправ

Зразок підстановочної вправи (таблиці)

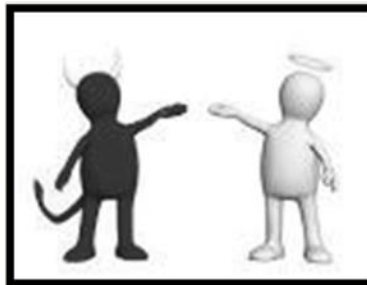
nous	nous	sommes	excusé(es) tout de suite
vous	vous	êtes	connu(es) en Chine
ils	se	sont	assis(es) dans le séjour
			retrouvé(es) à Athènes

Зразок вправи-діалогу

Exemple : leçon 21 (Mme Thibaut et son fils font des courses : 3 répliques, 9 unités, 10 images) :

- *Au revoir, monsieur, Viens, Paul. Maintenant, allons chez le boucher. Il me faut de la viande.*
- *Demain, c'est dimanche. Est-ce que les boucheries seront fermées ?*
- *Non, elles sont fermées le lundi, mais le dimanche matin il y a beaucoup de monde. Je préfère acheter la viande aujourd'hui.*

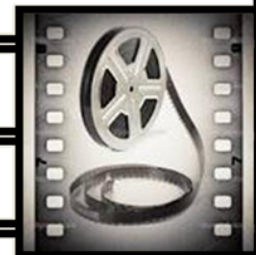
Основні засоби навчання

аудіозаписи

діапозитиви

діафільми

кінофільми «Голоса та образи Франції»

Типи навчальних фільмів:

- для введення нового мовного матеріалу
- для навчання граматики
- для повторення мовного матеріалу

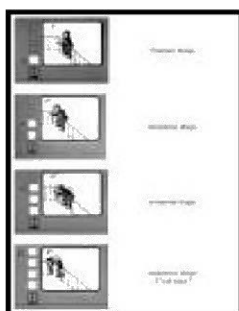

Додатки до фільмів

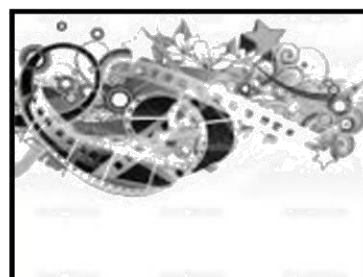
До кожного фільму додавалися діапозитиви.

До окремих фільмів було підібрано додаткові діапозитиви.

До кожного фільму – методична розробка для викладача.

продовження

Робота в лабораторії

Цілі роботи

- удосконалення вимовних навичок
- індивідуальне відпрацювання введених в аудиторії структур
- досягнення швидкої реакції на стимули

Обсяг занять в лабораторії

- третина всього навчального часу

Додаткові засоби навчання

1	• Малюнки	
2	• Серії малюнків	
3	• Фотографії	
4	• Карти	
5	• Схеми	
6	• Афіші	

Рекомендовані прийоми навчання

Заучування структур шляхом імітації

Заучування напам'ять структур-зразків

Утворення структур-зразків за аналогією

The Techniques in AVM: foreign methodologists

1. The Lesson begins with the filmstrips and tape-presentation.

2. The materials are explained by the teacher through pointing, demonstrating, selective listening, question and answer.

3. The dialogue is repeated several times and memorized by frequent replays of tape-recording and filmstrips or by language laboratory practice.

4. Students are gradually emancipated by the filmstrip and tape-recorder.

Підручники і посібники

- Voix et Images de France 1965, Broché.
- Voix et Images de France 1967, Relié.
- Voix et images de france Première partie Fiches pédagogiques 1971, de Michel Dabène et équipe du CREDIF, Broché.
- Voix et images de france Première partie. Exercices pour la classe II.1992, Wiggli.
- http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1974_num_24_1_5698

продовження

- Voix et Images de France 1, dictées et lecture de niveau 11 janvier 1988
- de Rivenc et Gauvenet

продовження

- **LECONS DE TRANSITION - Introduction generale Les Cosmonautes - FASCICULE -edition experimentale - VOIX ET IMAGES DE FRANCE - Deuxieme partie - CREDIF / DIDIER 1972**
  - de collectif

Позитивні риси АВМ

**Науковий відбір
навчального
матеріалу та його
градування.**

**Інтенсифікація
освітнього процесу.**

**Наближення
навчальних ситуацій
до реального
мовленнєвого
спілкування.**

**Вперше
запропонували
широке комплексне
систематичне
використання ТЗН.**

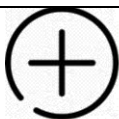

продовження

Створення комплексу навчальних посібників, побудованих на текстах-діалогах (жива розмовна мова).

Ознайомлення студентів з культурою і традиціями країни, мова якої вивчається.

Створення телекурсу – 1964 р. (39 фільмів)

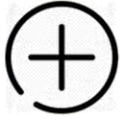
Позитивні риси АВМ

Науковий відбір навчального матеріалу та його градування.

Інтенсифікація навчального процесу.

Наближення навчальних ситуацій до реального мовленнєвого спілкування.

Вперше запропонували широке комплексне систематичне використання ТЗН.

продовження

Створення комплексу навчальних посібників, побудованих на текстах-діалогах (жива розмовна мова).

Ознайомлення студентів з культурою і традиціями країни, мова якої вивчається.

Створення телекурсу – 1964 р. (39 фільмів).

Advantages: foreign methodologists

a. The students are easy to understand the material because they are not only listen but also see the presentation.

b. The students are fluent in speaking.

c. Audio -Visual Method enhance student learning and create a more inviting atmosphere.

Недоліки методу

Надання переваги механічному запам'ятовуванню мовленнєвих зразків без їхнього осмислення.

Ігнорування принципу свідомості у навчанні граматики і відмова від використання узагальнюючих граматичних правил.

Відмова від використання рідної мови для семантизації ЛО.

Занадто великий обсяг усного періоду навчання.

Неможливість використовувати в «чистому» вигляді у навчальних закладах.

Disadvantages: foreign methodologists

a. Basic method of teaching is repetition.

b. Mechanical drills of early Audio-Visual approach is boring, mindless and counter productive.

c. Audio-Visual materials were open to same sort of misuse.

d. Audio - Visual method doesn't develop writing and reading skill.

e. New materials necessitated extensive use of equipment with all associated problems of black-out, extension leads, carrying tape-recorders from classroom to classroom.

4. Висновки

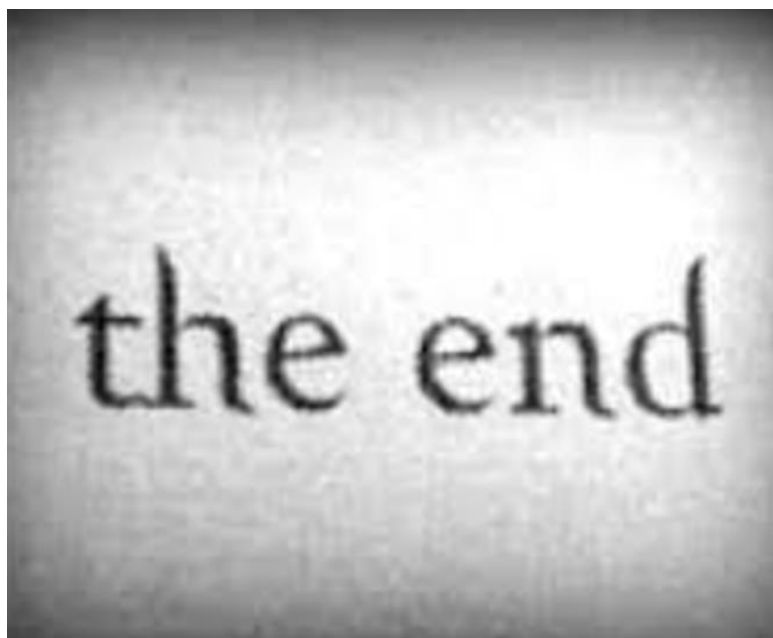
Метод мав широке розповсюдження завдяки його науковим засадам.

Особлива цінність АВМ в тому, що в ньому створювалися умови для мовленнєвого спілкування.

Метод значною мірою вирішував проблему «про що говорити».

Вперше так інтенсивно використовувалися технічні засоби навчання.

Значна увага приділялася загальноосвітнім цілям навчання ІМ.

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення аудіо-візуального методу (АВМ).

Охарактеризуйте соціальні передумови виникнення АВМ.

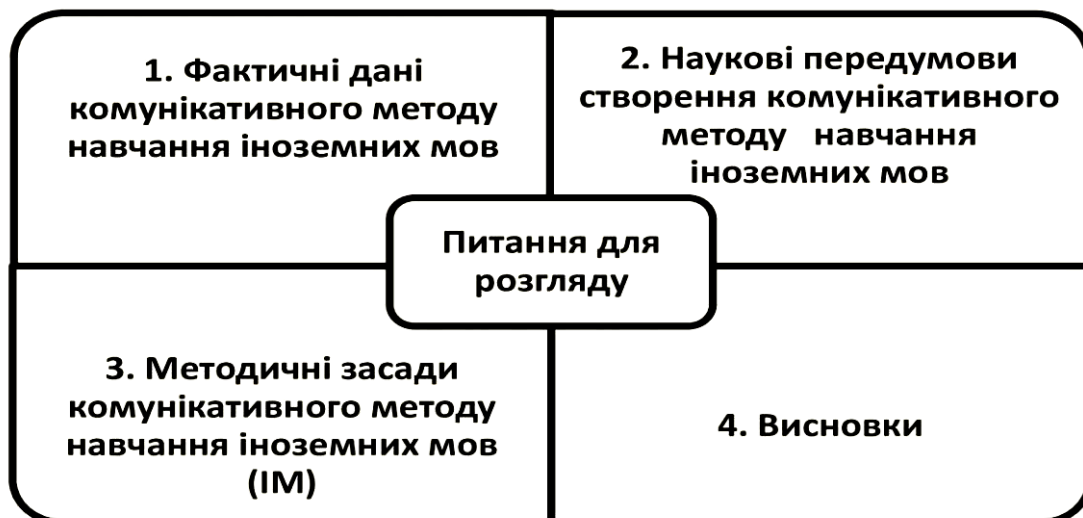
Поясніть лінгвістичну основу АВМ.

Конкретизуйте психологічну основу АВМ.

Опишіть цілі навчання за АВМ.

Розділ 8.

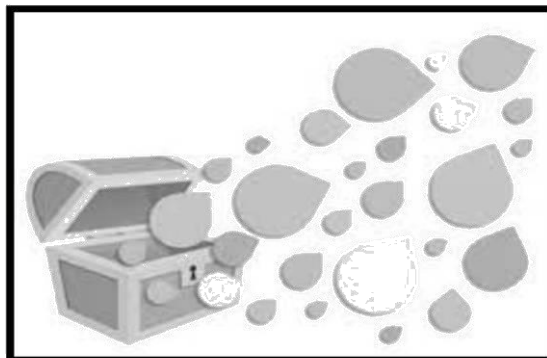
Комунікативний метод навчання іноземних мов і культур

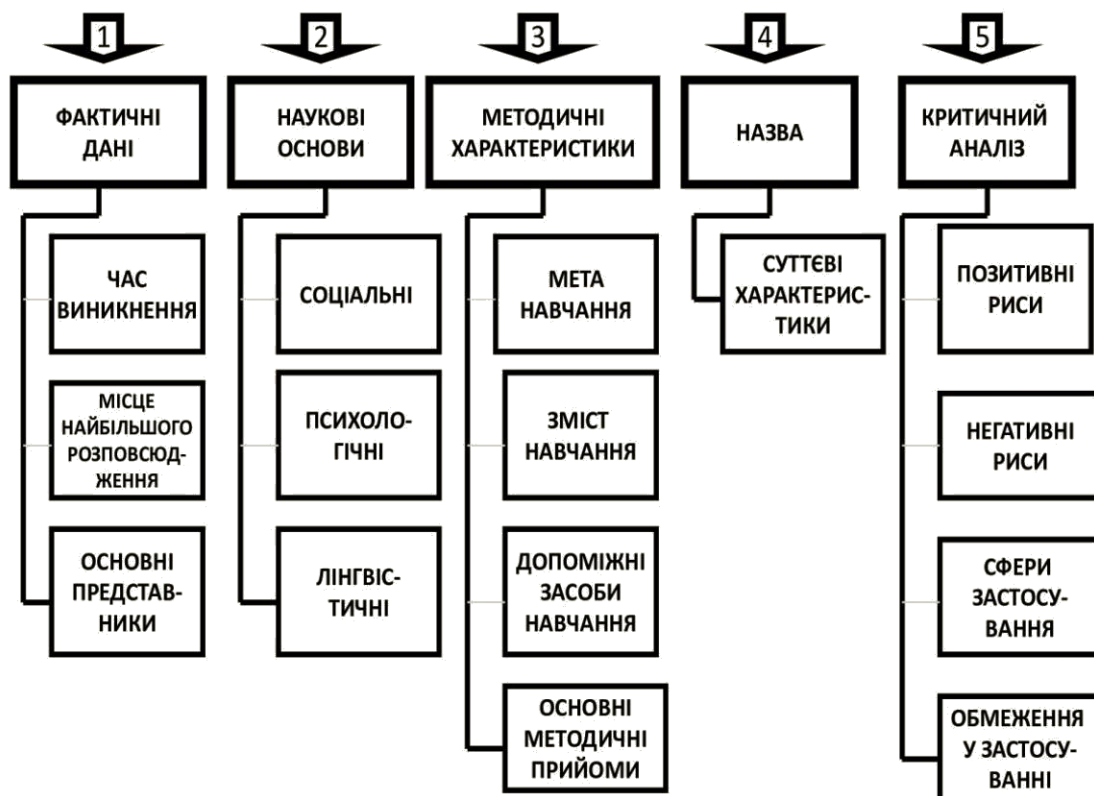

Питання 1

Фактичні дані комунікативного методу навчання ІМ

Схема аналізу методів навчання ІМ

Визначення методу

Комунікативний метод (КМ) – метод, який передбачає комунікативну спрямованість навчання, тобто подібність процесів навчання і спілкування.

Основні ознаки:

- **Комунікативно-мотивована поведінка викладача і студентів протягом заняття.**
- **Предметність процесу комунікації (ретельний відбір тем, ситуацій, мовленнєвих намірів тощо).**

Основні характеристики комунікативного методу

1 ФАКТИЧНІ ДАНІ; 2 НАУКОВІ ОСНОВИ; 3 МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ; 4 НАЗВА; 5 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ	
1	<ul style="list-style-type: none"> • 3 1970 р. • Англія, Німеччина, Росія та інші країни • Г. Уїдоусан, У. Литлвуд (Англія), Г. Піфо (Німеччина), Ю. І. Пассов (Росія)
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Необхідність формування комунікативної компетентності ♦ Психологія діяльності (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв) ♦ Психолінгвістична теорія мовленнєвої діяльності (М. І. Жинкін, О. О. Леонтьєв, І. О. Зимня, Ч. Осгуд, Т. Сибек) ♦ Лінгвістика тексту (І. Я. Гальперин, О. І. Москальська, Ш. Балі)
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Навчання усного мовлення → читання → письмо ♦ Автентичні матеріали, комунікативні опори ♦ Мовленнєва спрямованість навчального процесу ♦ Індивідуалізація процесу навчання ♦ Функціональність відбору іншомовного матеріалу ♦ Ситуативність ♦ Новизна предмета розмови, обставин тощо ♦ Навчання комунікації у процесі самої комунікації
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Формування комунікативної компетентності - здатності користуватися мовою в залежності від конкретної ситуації
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Розроблено завершену систему формування комунікативної компетентності ♦ Сформульовано принципи комунікативного методу ♦ Створено систему вправ ♦ Запропоновано види комунікативних опор ♦ Підготовлено навчально-методичні комплекси ♦ Вимагає висококваліфікованих учителів ♦ Використовується у більшості країн світу

Назва методу

«Комунікативний» – означає, що навчання будується адекватно процесу мовленнєвої комунікації (процес навчання має бути моделлю процесу спілкування).

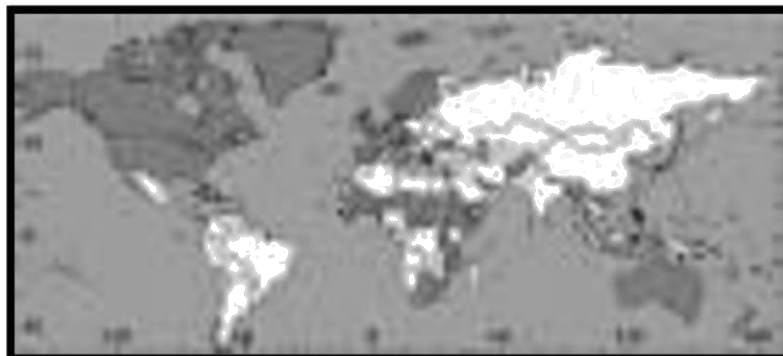
Час виникнення

- 70 – і роки минулого століття
- Європейські країни
- У 1971 р. Рада Європи доручила групі фахівців розробити новий підхід до навчання ІМ, який міг би стати основою навчання ІМ у країнах-членах Ради Європи.

Країни розповсюдження

- Англія
- Франція
- Німеччина
- Іспанія
- СРСР
- США

та деякі інші країни.

Основні розробники

- Д. Вілкінс (D. A. Wilkins, Англія)
- Дж. Трім (Англія, керівник проекту)
- Г. Уїдоусан (Англія)
- У. Литлвуд (Англія)
- Г. Піфо (Германія)
- Ю. І. Пассов (СРСР)

Основні публікації авторів методу

D. A. Wilkins

**National Syllabuses: A
Taxonomy and Its
Relevance to Foreign
Language Curriculum
Development, Oxford
University Press, 1979
(1976) - 92 p.**

Communicative Language Teaching: An Introduction

- William Littlewood
- 1981

The communicative approach is changing the face of foreign language teaching. It provides an introduction to communicative language teaching for practicing classroom teachers.

Aspects of Language Teaching

H. G. Widdowson - 1990
Professor Widdowson provides a critical review of the most prominent issues in language teaching today - among them the relevance of theoretical enquiry to practical pedagogy.

Найбільш цитовані публікації

- Littlewood, W. (1981). "Language teaching. An introduction." Cambridge: Cambridge University Press.
- Savignon, S., & Berns, M. S. (Eds.). (1984). "Initiatives in communicative language teaching." Reading, MA: Addison-Wesley.
- Larsen-Freeman, D. (1986). "Techniques and principles in language teaching."

ОСНОВЫ коммуникативной методики обучения иностранному общению

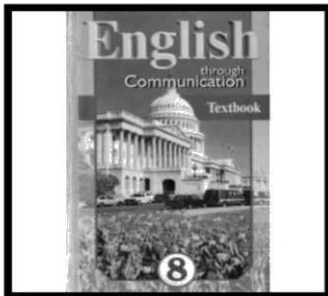
- Ефим
Израилович
Пассов
- Рус. яз., 1989.
276 с.

Скляренко Ніна Костянтинівна

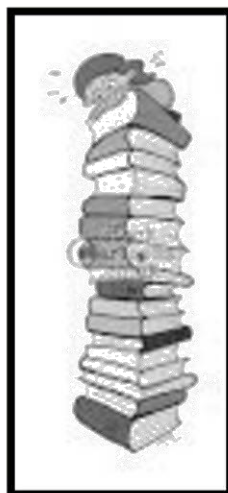
English Through
Communication.

Англійська мова у
спілкуванні.

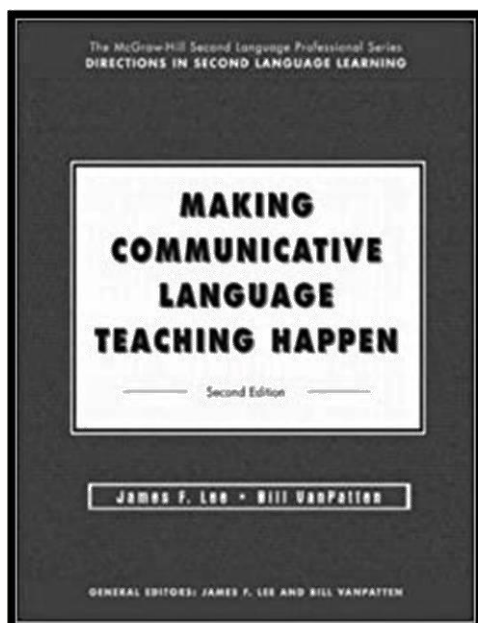
НМК з англійської мови,
5 -10 класи.

Публікації послідовників

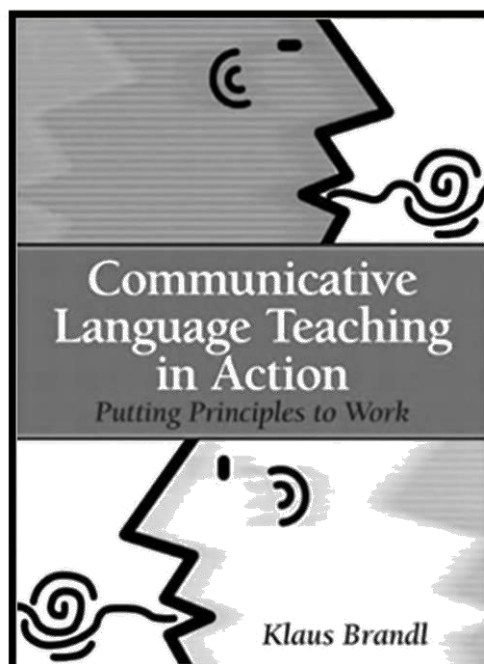
Making Communicative Language Teaching Happen

Bill Van Patten, James Lee - 2003. Praised for its fresh and informed discussion of language instruction and language acquisition, the first edition of Making Communicative Language Teaching Happen was recognized by the Modern Language Association.

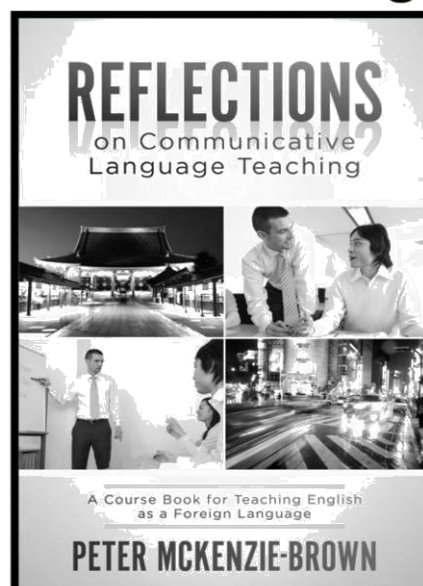
Communicative Language Teaching in Action: Putting Principles to Work

Klaus Brandl - 2008. Communicative Language Teaching in Action: Putting Principles to Work is designed as a basic text that intends to demonstrate principles and practices of communicative language teaching and task-based instruction.

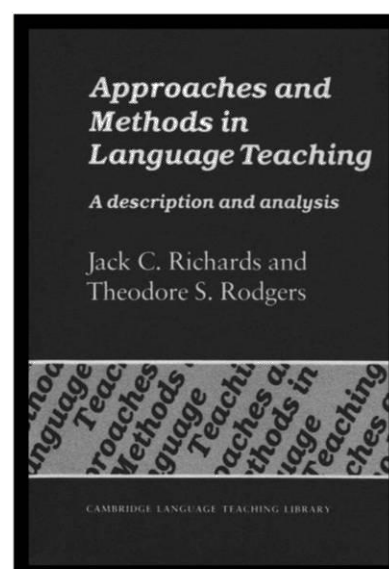
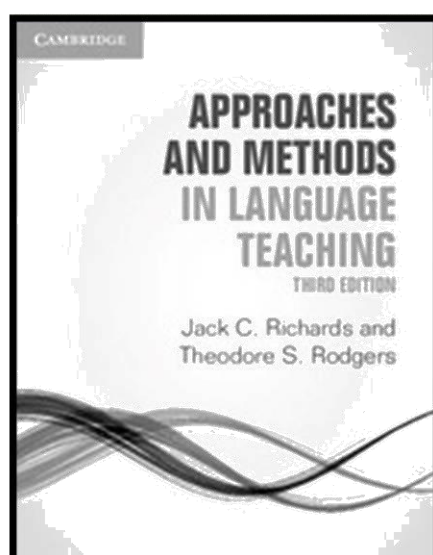

Reflections on Communicative Language Teaching: A Course Book for Teaching

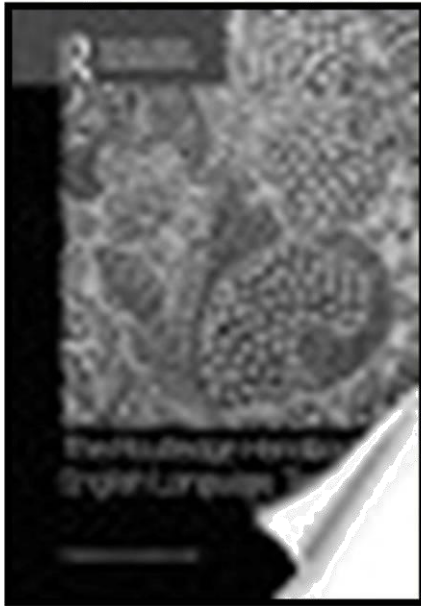
Peter McKenzie-Brown - 2012.
Associated Readings Source
Title Harmer • Chapter 1,
“How to Be a Good Teacher” •
Chapter 6, “How to Teach
Language” • Chapters 1 and 6
Task Files Essays • “Language
Teaching: Some Notes on
Method” • “Becoming a Good
Teacher” .

Jack C. Richards, Theodore S. Rodgers Approaches and Methods in Language Teaching

The Routledge Handbook of English Language Teaching

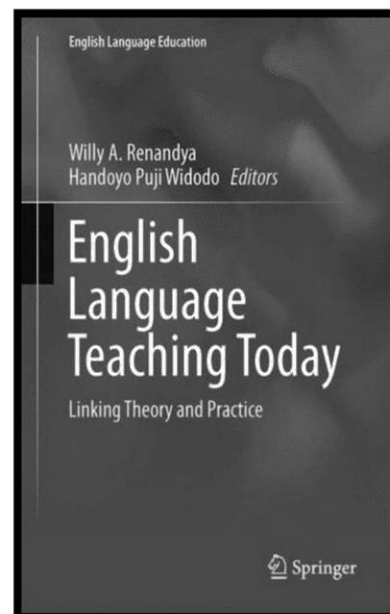

Graham Hall - 2016 . Bax, S. (2003) 'The end of CLT: A context approach to language teaching'. *ELT Journal*, 57/3. 278–287. Beaumont, M. and Chang, K-S. (2011) 'Challenging the traditional/communicative dichotomy'. *ELT Journal*, 65/3. 291–299.

English Language Teaching Today: Linking Theory and Practice

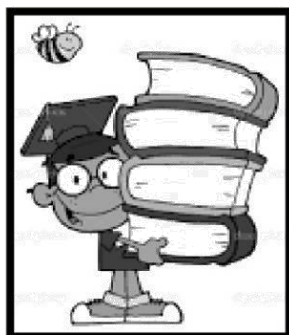
Willy A Renandya,
Handoyo Puji Widodo -
2016.

Communicative approaches to teaching English can too easily marginalise or ignore culture and intercultural perspectives.

Публікації про КМ (80 – ті роки ХХ ст.)

- Das, B. K. (Ed.) (1984). "Communicative language teaching." Selected papers from the RELC seminar (Singapore). "Anthology Series 14." (EDRS No. ED 266 661, 234 pages)
- Littlewood, W. T. (1983). "Communicative approach to language teaching methodology (CLCS Occasional Paper No. 7)." Dublin: Dublin University, Trinity College, Centre for Language and Communication Studies. (EDRS No. ED 235 690, 23 pages)
- Pattison, P. (1987). "The communicative approach and classroom realities." (EDRS No. ED 288 407, 17 pages)
- Riley, P. (1982). "Topics in communicative methodology: Including a preliminary and selective bibliography on the communicative approach." (EDRS No. ED 231 213, 31 pages)
- Savignon, S. J., & Berns, M. S. (Eds.). (1983). "Communicative language teaching: Where are we going? Studies in Language Learning," 4(2). (EDRS No. ED 278 226, 210 pages)

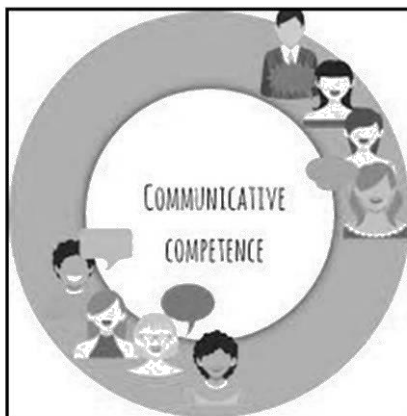
- Das, B. K. (Ed.) (1984). "Communicative language teaching." Selected papers from the RELC seminar (Singapore). "Anthology Series 14." (EDRS No. ED 266 661, 234 pages)
- Littlewood, W. T. (1983). "Communicative approach to language teaching methodology (CLCS Occasional Paper No. 7)." Dublin: Dublin University, Trinity College, Centre for Language and Communication Studies. (EDRS No. ED 235 690, 23 pages)
- Pattison, P. (1987). "The communicative approach and classroom realities." (EDRS No. ED 288 407, 17 pages)
- Riley, P. (1982). "Topics in communicative methodology: Including a preliminary and selective bibliography on the communicative approach." (EDRS No. ED 231 213, 31 pages)
- Savignon, S. J., & Berns, M. S. (Eds.). (1983). "Communicative language teaching: Where are we going? Studies in Language Learning," 4(2). (EDRS No. ED 278 226, 210 pages)

- Sheils, J. (1986). "Implications of the communicative approach for the role of the teacher." (EDRS No. ED 268 831, 7 pages)
- Swain, M., & Canale, M. (1982). "The role of grammar in a communicative approach to second language teaching and testing." (EDRS No. ED 221 026, 8 pages) (not available separately; available from EDRS as part of ED 221 023, 138 pages)
- Willems, G., & Riley, P. (Eds.). (1984). "Communicative foreign language teaching and the training of foreign language teachers." (EDRS No. ED 273 102, 219 pages) Readers may also wish to consult the following journal articles for additional information on communicative language teaching.
- Clark, J. L. (1987). Classroom assessment in a communicative approach. "British Journal of Language Teaching," 25(1), 9-19.
- Dolle, D., & Willems, G. M. (1984). The communicative approach to foreign language teaching: The teacher's case. "European Journal of Teacher Education," 7(2), 145-54.

- Morrow, K., & Schocker, M. (1987). Using texts in a communicative approach. "ELT Journal," 41(4), 248-56.
- Oxford, R. L., et al. (1989). Language learning strategies, the communicative approach, and their classroom implications. "Foreign Language Annals," 22(1), 29-39.
- Pica, T. P. (1988). Communicative language teaching: An aid to second language acquisition? Some insights from classroom research. "English Quarterly," 21(2), 70-80.
- Swan, M. (1985). A critical look at the communicative approach (1). "ELT Journal," 39(1), 2-12.
- Swan, M. (1985). A critical look at the communicative approach (2). "ELT Journal," 39(2), 76-87.
- Terrell, T. D. (1991). The role of grammar instruction in a communicative approach. "Modern Language Journal," 75(1), 52-63.

Питання 2

Наукові передумови

Соціальні передумови

Незадоволеність
результатами
навчання за аудіо-
лінгвальним та аудіо-
візуальним методами.

Необхідність
перегляду цілей та
змісту навчання.

Рішення Конгресу лінгвістів та економістів
Європи (1972 р., м. Штутгарт) про необхідність
створення методу навчання, здатного
забезпечити багатомовність в умовах єдиного
економічного європейського ринку.

Психологічні передумови

1. Когнітивна психологія
(психологія переробки
інформації) – Г. Лист, 1995 р.
Когнітивна психологія –
психологія пізнання, де
пізнання – основа свідомості.

2. Соціальна психологія –
Г. Олпорт, 1968 р. Соціальна
психологія займається
вивченням закономірностей
діяльності людини в умовах
взаємодії в соціальних групах.

3. Психолінгвістика – Дж.
Міллер, 1967 р.
Психолінгвістика – наука про
мовленнєву діяльність людей у
психологічних та лінгвістичних
аспектах.

Лінгвістичні передумови

Соціолінгвістика – проблеми: соціальна диференціація мови, мова і нація, мовна ситуація, взаємодія мови й культури, двомовність і багатомовність, мова і суспільство тощо.

Лінгвістична прагматика – проблема: яким чином контекст робить свій внесок у зміст.

Лінгвістика тексту – проблема: правила побудови зв'язного тексту та його змістові категорії.

Педагогічні передумови

Головними учасниками освітнього процесу є викладач і студент.

- **Відношення між ними базуються на співпраці та рівноправному партнерстві.**

Учасники спілкування намагаються вирішити реальні та уявні проблеми сумісної діяльності за допомогою іноземної мови.

Вихідні положення КМ

Одиницею комунікації
є мовленнєві акти
(прохання, запитання,
ствердження тощо).

Одиниця відбору
мовленнєвих актів -
мовленнєвий намір
того, хто говорить.

Оволодіння мовою як
засобом спілкування.

Ретельний відбір
ситуацій спілкування.

Питання 3.

Методичні засади

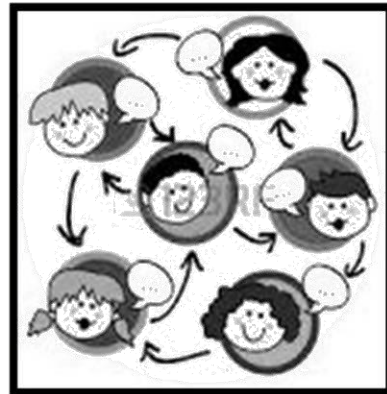

Цілі навчання

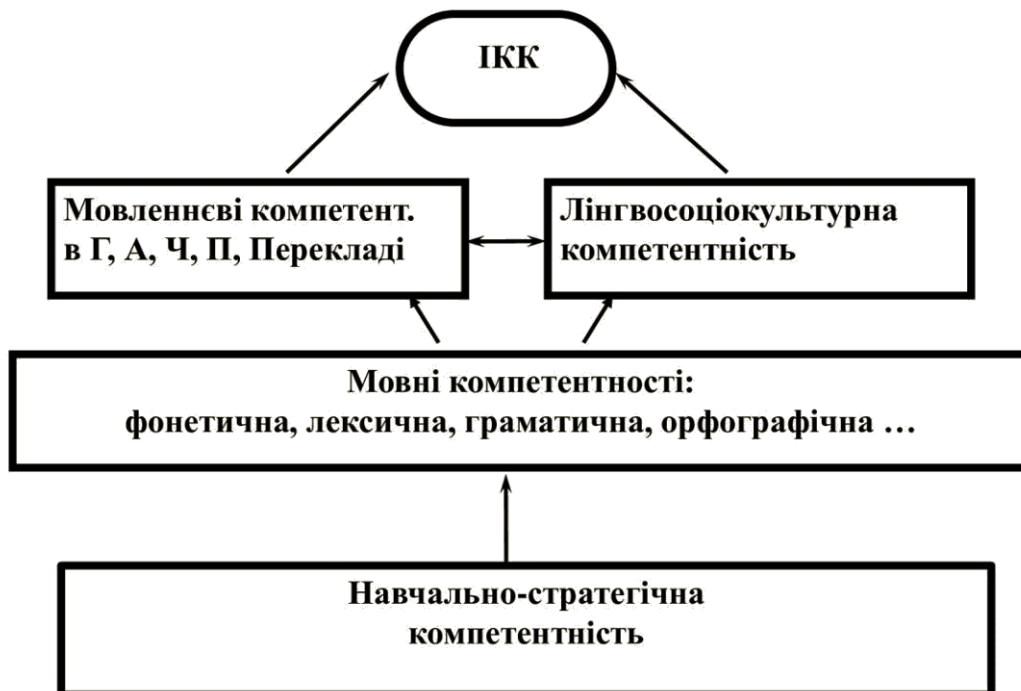
Формування іншомовної комунікативної компетентності
(Д. Хаймс, 1971 р.)

Складники іншомовної комунікативної компетентності
(ІКК) за Д. Хаймсом

- Лінгвістична компетентність (к.)
- Соціолінгвістична к.
- Соціокультурна к.
- Дискурсивна к.
- Стратегічна к.
- Міжкультурна к.

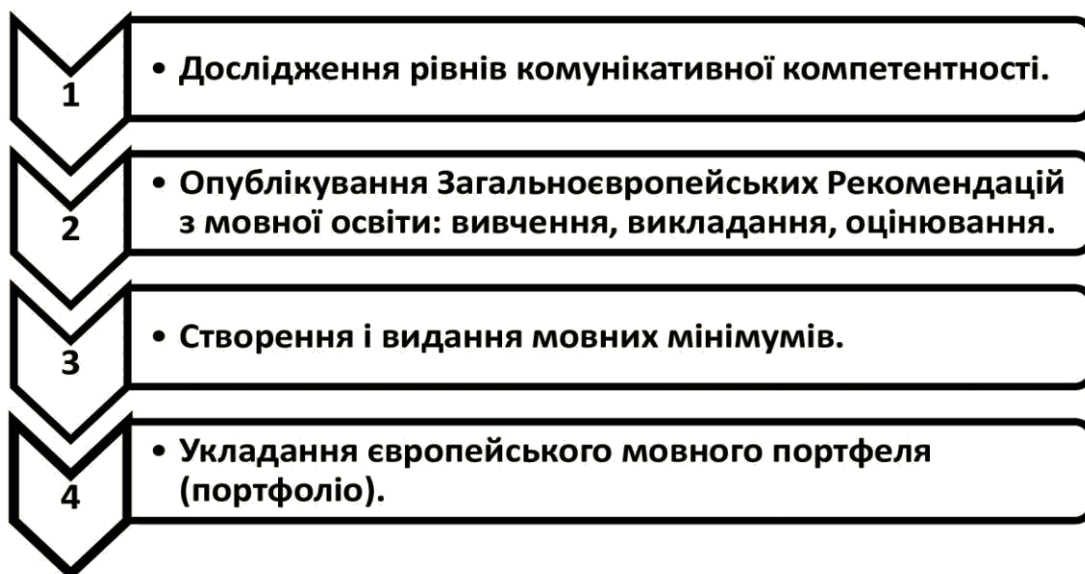

Компоненти ІКК (сучасний погляд)

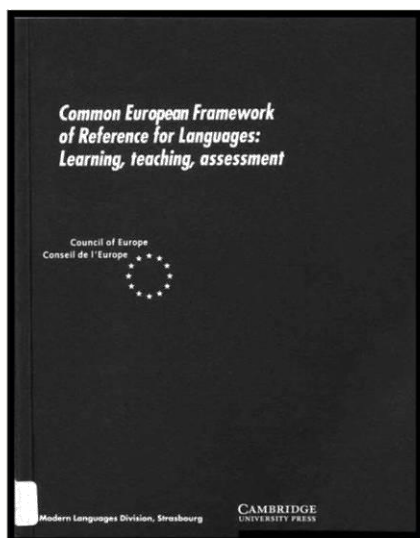

Етапи створення КМ

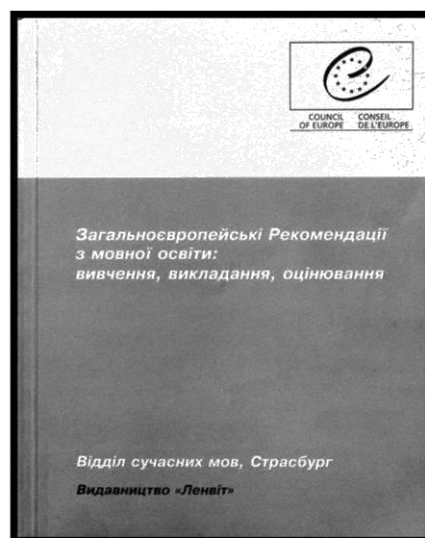

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти... (ЗЄР)

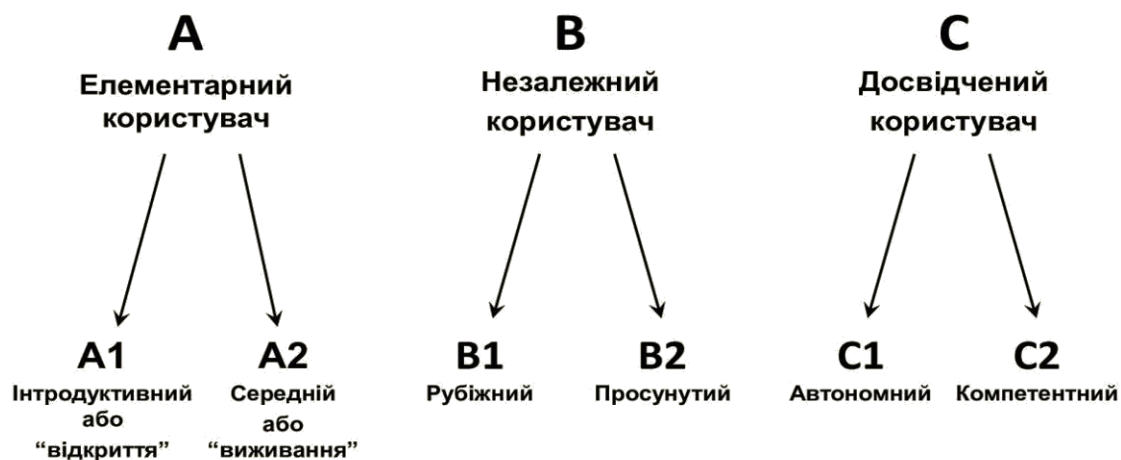
2001 р. – Рада Європи

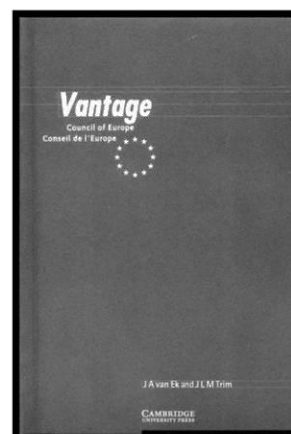
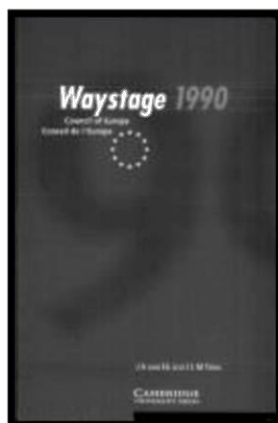
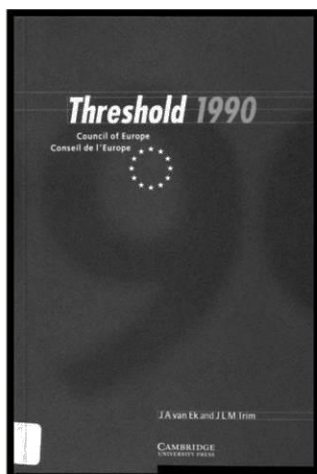
2003 – кафедра МВІМ КНЛУ

Узагальнені рівні володіння мовою за ЗЄР

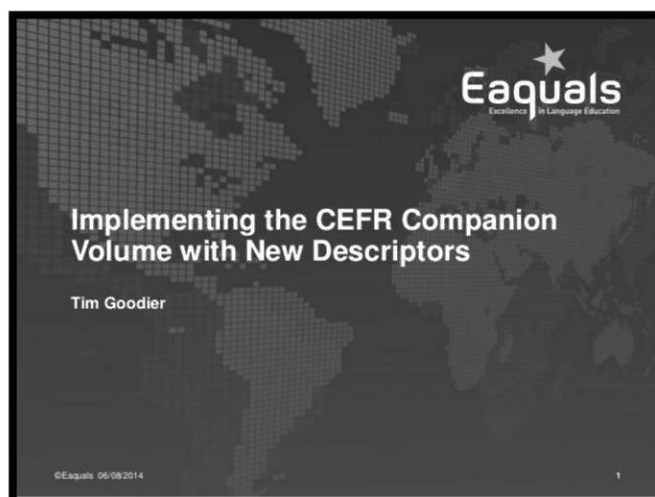
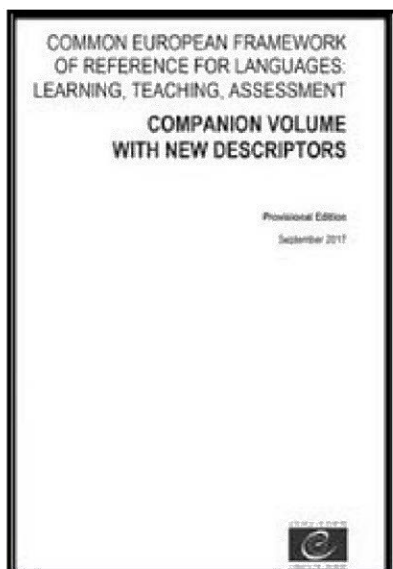
Загальноєвропейські мінімуми

Threshold 1990: Table of contents

- 1 The objective: levels of specificity
- 2 The objective: general characterisation
- 3 The objective: extended characterisation
- 4 The objective: components of the specification
- 5 Language functions
- 6 General notions
- 7 Specific notions
- 8 Verbal exchange patterns
- 9 Dealing with texts: reading and listening
- 10 Writing
- 11 Sociocultural competence
- 12 Compensation strategies
- 13 Learning to learn
- 14 Degree of skill

ЗЄР. Додаток з новими дескрипторами (2018 р.)

Європейський мовний портфель (ЄМП)

46

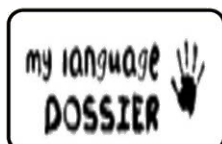
Компоненти ЄМП

Мовний паспорт (Language Passport)

Мовна біографія (Language Biography)

Досьє (Dossier)

47

Перші ЄМП

2000 рік

2004 рік

**EUROPEAN LANGUAGE
PORTFOLIO: FROM PILOTING
TO IMPLEMENTATION (2001
– 2004)**

**Consolidated report - Final
version**

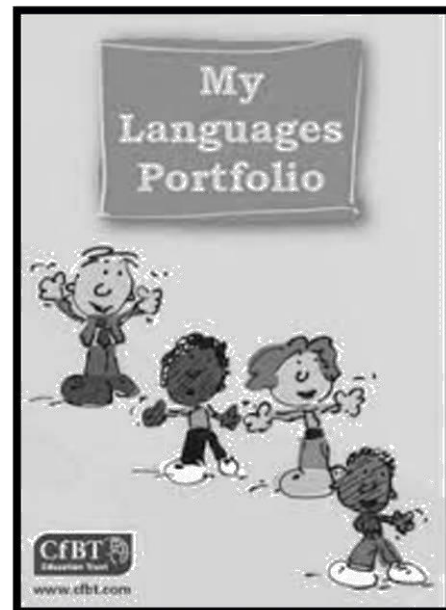
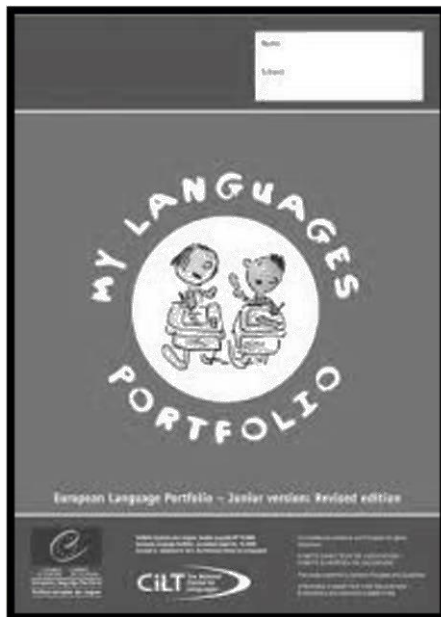
48

В Європі розноблено більш ніж 100 ЄМП

Зразки мовних портфоліо

Зміст навчання

Принципи КМ (методичної системи) навчання ІМ (за Пассовим Ю. І.)

Мовленнєва
спрямованість
навчального
процесу

Функціональність,
яка забезпечує
відбір іншомовного
матеріалу,
адекватного процесу
комунікації

Індивідуалізація
процесу навчання ІМ
при керівній ролі її
особистісного
аспекту як головного
засобу створення
мотивації та
активності студентів

Ситуативність: засіб
мовленнєвої
стимуляції як умова
розвитку
мовленнєвих
навичок

Новизна: постійна
зміна предмета
розмови, обставин,
завдань тощо

Комунікативна ситуація

- така сукупність обставин, умов і відносин, яка спонукає потенціальних співрозмовників до спілкування (за Бухбіндером В. А.).

Фактори комунікативної ситуації (за Скалкіним В. Л.)

Обставини дійсності

Мовленнєве спонукання

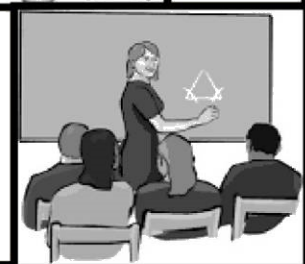
Відносини між комунікантами

Реалізація самого акту спілкування

Сфери усного спілкування (за Скалкіним В. Л.)

1. Сервісна
2. Сімейна
3. Професійно-трудова
4. Соціально-культурна
5. Суспільної діяльності
6. Адміністративно-правова
7. Сфера ігор і розваг
8. Видовищно-масова

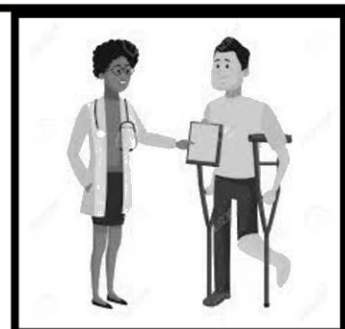
Приклади типових ситуацій спілкування

- У магазині
- У кафе
- У кінотеатрі
- У бібліотеці
- У лікаря
- В автобусі
- На побаченні

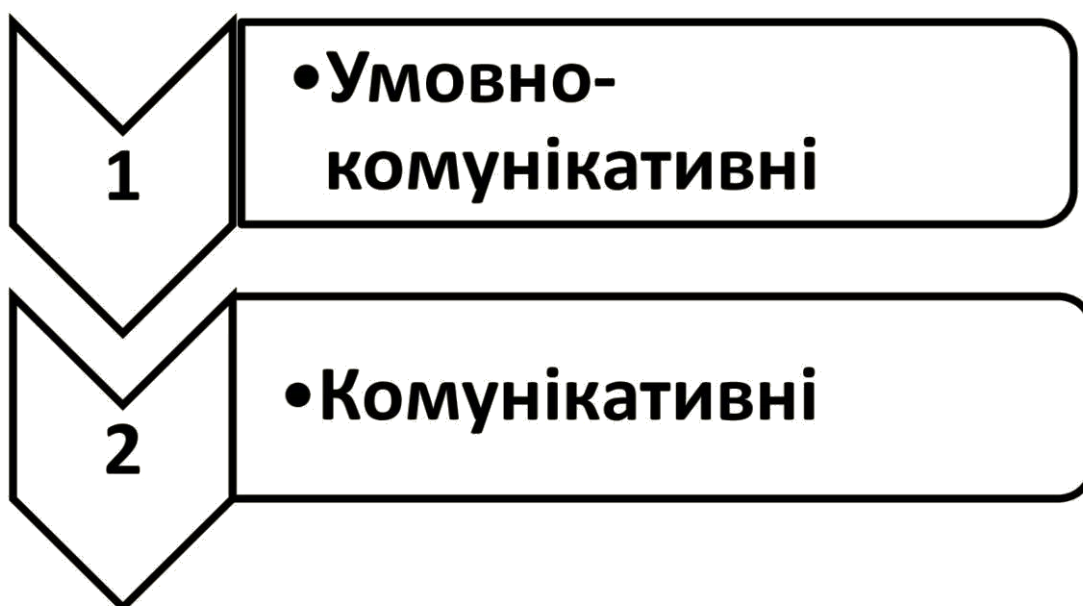

Приклади комунікативних ролей (за Хьюзом А.)

- Журналіст – політик
- Адвокат-клієнт
- Лікар – пацієнт
- Детектив – підозрюваний
- Адміністратор отеля – турист
- Менеджер магазину – покупець
- Поліцейський – потерпілий водій

Основні типи вправ

Приклад умовно-комунікативної вправи

Інструкція: опишіть одного із членів своєї сім'ї, користуючись таблицями.

1.	My mother's My father's My brother's My sister's		name is ...	
2.	He She	is isn't	tall. very tall. small.	
3.	He She	has	an oval a round	face.
4.	His Her	hair is	fair dark	and short. long.
5.	His Her	has	are	blue. grey. green. brown.

Приклади комунікативних вправ

Вправа 1. Тема „Наука і технічний прогрес”.

Підтема „Сучасні засоби комунікації”. Очікуване висловлювання – монолог-опис.

Завдання: Ви плануєте придбати новий мобільний телефон. Опишіть продавцю, який саме телефон ви хочете купити.

Вправа 2. Тема „Стиль життя”. Підтема „Хобі”.

Очікуване висловлювання – монолог-розповідь.

Завдання: Ви – відомий актор. Розкажіть в інтерв'ю журналісту про своє хобі.

Основні види вправ (за Скалкіним В. Л.)

Респонсивні (запитання – відповіді)

Ситуативні

Репродуктивні

Описові

Дискусійні

Композиційні (твори)

Ініціативні

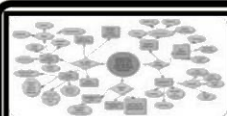
Основні типи опор

Природні

Спеціально створені

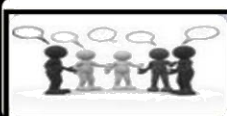
Основні види опор

Вербальні: логіко-структурні або функціональні схеми; опорні слова; план; діалог/монолог- зразок

Схематичні: плани (квартир), карти схеми-діаграми, схеми роботи механізмів, графіки, таблиці, цифри ...

Ілюстративні: картини, фотографії, серії малюнків, карикатури, комікси, плакати ...

Комбіновані: вербально-ілюстративні , вербально-схематичні тощо

Вимоги до підручників і посібників

Широке застосування рольової гри

Використання малюнків або карток з описом дійових осіб

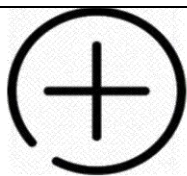
Значне збільшення кількості мовленнєвих вправ

продовження

Відсутність розгорнутого граматичного коментаря

Інтенсивне використання наочності

Соціокультурна спрямованість навчальних матеріалів

Основні позитивні риси

Орієнтованість
навчального процесу
на особистість
студента

Широке використання
соціально-
культурного контексту

Відбір навчального
матеріалу
автентичного змісту і
професійної
спрямованості

Різноманітність форм
інтерактивного
спілкування

Дискусійні та невирішені проблеми

Немає однозначного рішення відносно видів
читання

Має місце певна невідповідність між теоретичними
положеннями та їх практичною реалізацією:

- у підручниках майже не витримується класифікація вправ
- лексика відпрацьовується в тій мірі, якої вимагає текст підручника
- відсутнє продумане дозування мовленнєвих формул та їх організація.

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм «5 Successful ESL Speaking Activities» і визначіть, які типи вправ продемонстрував викладач.

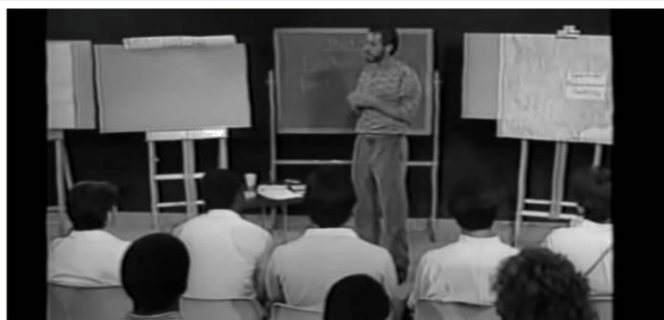
<https://www.youtube.com/watch?v=vCWhlgKrpfM&t=290s>

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм «Language Teaching Methods: Communicative Approach» і визначіть, які прийоми навчання використовує викладач.

<https://www.youtube.com/watch?v=3kRT-rsKxn4&t=98s>

4. Висновки

Етапи розвитку КМ: прагмафункціональний та міжкультурний.

Перший етап формувався під впливом неоприхих методів.

Другий етап характеризується комплексною розробкою програм, теоретичних праць і навчальних посібників тощо.

Спостерігається невідповідність між теоретичними положеннями та їх практичною реалізацією.

Історія становлення методу свідчить про його перспективність.

Пригадайте матеріал попереднього розділу

Назвіть час виникнення комунікативного методу (КМ).

Охарактеризуйте соціальні передумови виникнення КМ.

Поясніть лінгвістичну основу КМ.

Конкретизуйте психологічну основу КМ.

Опишіть цілі навчання за КМ.

Розділ 9.

Інтенсивні методи навчання іноземних мов і культур

Питання 1

Загальна характеристика інтенсивних методів навчання іноземних мов і культур

Інтенсивні методи навчання - група методів навчання іноземних мов і культур, що бере свій початок від розробленого в 60-і рр. болгарським вченим Г. Лозановим сугестопедичного методу і охоплює низку методів: метод активізації резервних можливостей (Г. О. Китайгородська), емоційно-смісловий метод (І. Ю. Шехтер), метод прискореного навчання дорослих (Л. Ш. Гегечкорі), метод занурення (Л. С. Плесневич), сугестокібернетичний інтегральний метод прискореного навчання дорослих (В. В. Петрусинський), ритмопедія (Г. М. Бурденюк), гіпнопедія (Е. М. Сіровський), курс мовної поведінки (А. А. Акішина), «експрес-метод» (І. Давидова) та ін.

Інтенсифікація та оптимізація

Інтенсифікація навчання іноземних мов (ІМ) – один з напрямів підвищення ефективності занять; передача більшого обсягу навчальної інформації студентам при незмінній тривалості навчання без зниження вимог до якості знань та вмінь. Інтенсифікація навчання сприяє його оптимізації.

Оптимізація освітнього процесу (ООП) – організація при якій забезпечується максимально можлива ефективність вирішення поставлених завдань при мінімальних затратах часу, зусиль і засобів з боку викладача і студентів.

Показники оптимізації освітнього процесу

Отримання максимально можливих (реально досяжних) в даних умовах результатів у навчанні іноземних мов і культур, вихованні та розвитку студентів.

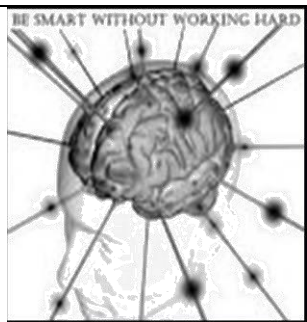
Дотримання встановлених нормативів витрат часу на аудиторну та позааудиторну роботу студентів і викладачів.

Співвіднесеність понять

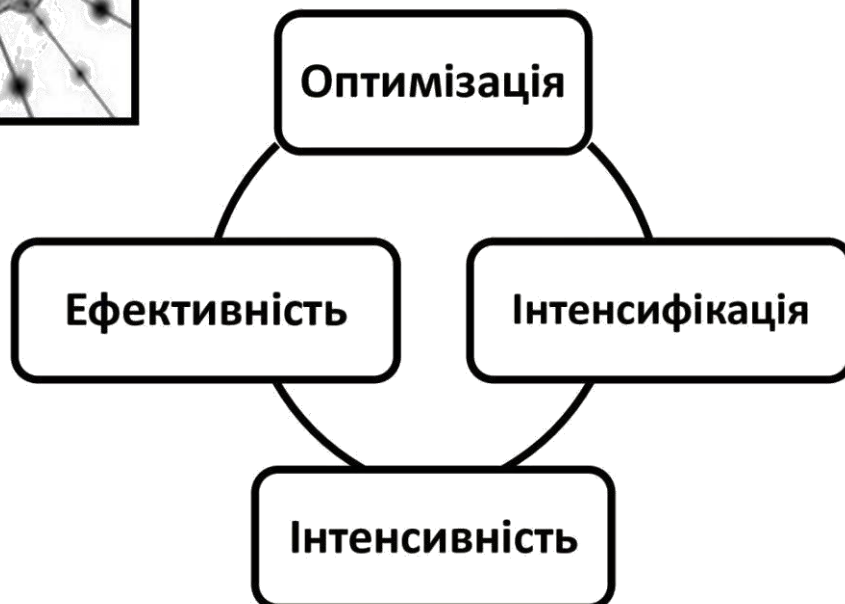
Інтенсифікація
навчання

Інтенсивне
навчання

Основні поняття

Інтенсивне навчання

Особливим чином організоване навчальне спілкування, у процесі якого відбувається активізація тих, хто навчається як в освітньому (більш якісне і швидке засвоєння навчального матеріалу), так і виховному аспектах.

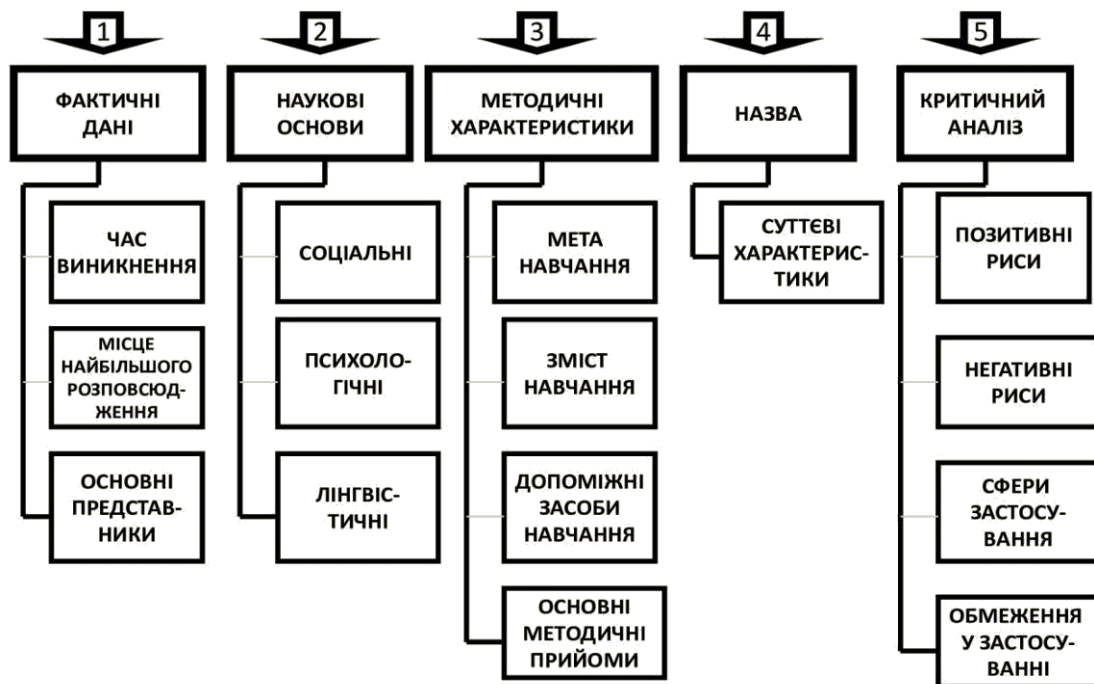
Відмінні риси інтенсивних методів навчання

Максимально можлива активізація студентів на занятті.

Мобілізація схованих психологічних резервів особистості.

Глобальне використання всіх засобів впливу на особистість студентів.

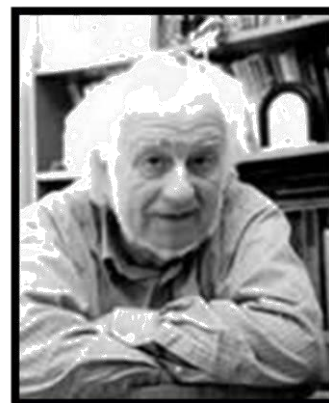
Схема аналізу методів навчання ІМ

Питання 2

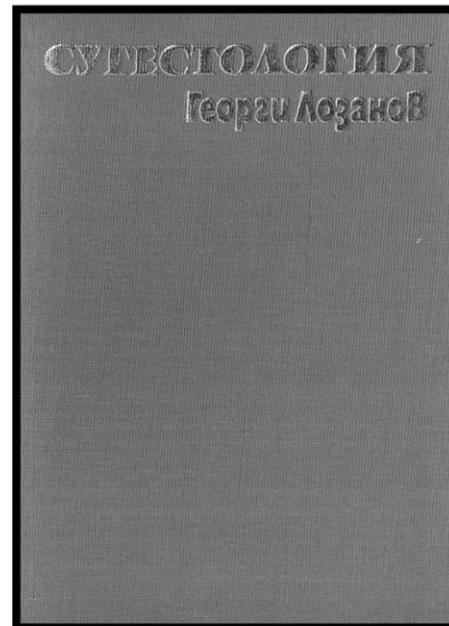
Сугестивний метод Г. Лозанова

Learning is a matter of
attitude, not aptitude.
Georgi Lozanov

Основна публікація

- Автор книги - Грегорі Лозанов - болгарський психотерапевт і педагог, доктор медичних наук (1971). Засновник і директор науково дослідного інституту сугестології.

Основні поняття

Сугестологія – це наука про прискорений гармонійний розвиток особистості та розкриття її різнобічних резервних можливостей – пам’яті, інтелектуальної активності, творчих здібностей тощо.

Сугестопедія – це застосування сугестології в освіті: розкриття та розвиток всебічних резервних можливостей особистості. В сугестопедії використовуються не лише можливості інтелекту (за які “несе відповідальність” ліва півкуля мозку), але й емоційна сфера особистості (функції правої півкулі).

Основні характеристики сугестивного методу Г. Лозанова

1 ФАКТИЧНІ ДАНІ; 2 НАУКОВІ ОСНОВИ; 3 МЕТОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ; 4 НАЗВА; 5 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ	
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Друга половина XX ст. ♦ Болгарія ♦ Г. Лозанов (Болгарія)
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Необхідність прискореного навчання іноземних мов ♦ Соціальна психологія (теорія установки) -У. Макдугал, В. Росе ♦ Сугестологія (Г. Лозанов) ♦ Лінгвістика тексту (Ш. Балі, Э. Харіс, Л. В. Щерба)
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Практичне володіння іншомовним спілкуванням ♦ Навчання усного мовлення → читання → письма ♦ Навчання соціокультурних знань і вмінь ♦ Країнознавча наочність ♦ "Інфантилізація" процесу навчання ♦ Урахування особистих інтересів учнів та їх мотивів оволодіння ІМ ♦ Опора на свідомий і підсвідомий плани навчання ♦ Введення нового матеріалу у значних за обсягом полілогах ♦ Переклад на рідну мову і коментар ♦ Перше пред'явлення - друге пред'явлення - активізація (драматизація, ігри, пісні, вправи на запитання-відповіді тощо)
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ "Сугестологія" - наука, яка розкриває, на думку Г.Лозанова, механізми, що забезпечують вивільнення та мобілізацію резервних можливостей людини
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Розроблено систему прискореного навчання ІМ ♦ Запропоновано методику роботи з текстами-полілогами ♦ Описано методику усунення психологічних бар'єрів ♦ Визначено шляхи урахування особистісних характеристик учнів ♦ Практична реалізація методу вимагає спеціальних умов навчання і підготовки вчителів ♦ Головні положення сугестивного методу покладені в основу інтенсивних методів навчання

Фактори ефективності методу

Розкриття резервів пам'яті

Підвищення інтелектуальної активності особистості

Розвиток позитивних емоцій

Підвищення мотивації навчання

Результати навчання

Значне збільшення обсягу засвоюваного матеріалу за одиницю часу

Формування міцних мовних навичок і мовленнєвих умінь

Формування здатності включатися в різні ситуації спілкування

Принципи навчання

«Принцип радості і ненапруженості»: навчання повинно проходити в позитивній атмосфері і не супроводжуватися зайвою напругою.

«Принцип єдності свідомого і підсвідомого»: поряд з свідомими чинниками, що діють в освітньому процесі, необхідно використовувати підсвідомі фактори.

«Принцип сугестивного взаємозв'язку»: використання викладачем зворотного зв'язку для отримання інформації про засвоєння студентами навчального матеріалу.

Classroom set-up

- ✓ Armchair;
- ✓ Light is comfortable;
- ✓ Everything is bright and colorful;
- ✓ Posters;
- ✓ Music;
- ✓ The teacher speaks confidently;
- ✓ The teacher leads the class in various activities involving the dialog, for example, question-and-answer, repetition, and translation;
- ✓ The teacher should integrate indirect positive suggestion (there is no limit to what you can do) into the learning situation.

Висновки

Г. Лозанов уперше звернув увагу на необхідність використання підсвідомості людини в освітньому процесі.

Розробив особливий навчальний курс, елементи якого стали складовою сучасних інтенсивних курсів навчання ІМ.

Широке використання в освітньому процесі елементів мистецтва, гри, концертної діяльності тощо.

На основі сугестологічного методу розроблено багато посібників для навчання ІМ.

Питання 3

Психотерапевтичний метод

Психотерапевтичний метод – це один з інтенсивних методів навчання іноземних мов, який передбачає використання на заняттях групової психотерапії у формі психологічних тренінгів.

Психотерапія – особливий вид міжособистісної взаємодії, в процесі якої студентам надається професійна психологічна допомога для вирішення проблем і ускладнень психологічного характеру, що виникають у процесі оволодіння ІМ.

Фактичні дані

Розробник:
І. М. Румянцева,
2004 р.

Теоретична основа:
сугестопедична теорія
інтенсивного
навчання Г. Лозанова.

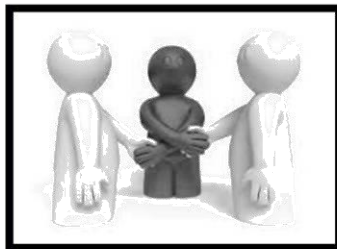
Новизна: система навчання мови повністю покладена на групову психотерапевтичну основу з використанням психотерапевтичного тренінгу, а не тільки на її сугестологічну частину.

Основна публікація

Спосіб реалізації

Спосіб застосування групової психотерапії: інтенсивний лінгвопсихологічний тренінг, який представляє собою комплекс вправ і технологій та їх використання в освітньому процесі.

Види тренінгів

Рольові (моделювання життєвих ситуацій спілкування)

Сензитивності (розвивають здібності «передбачати» думки і почуття іншої людини і прогнозувати її поведінку)

Перцептивні (розвиток здатності адекватного пізнання себе та інших у спілкуванні)

Асертивності (підвищення почуття впевненості в собі)

Музикотерапія

Арт-терапія

Принципи реалізації

Базові принципи (Г. Лозанова):

- радості і ненапруженості
- єдності свідомого і підсвідомого в навчанні
- сугестивної взаємодії

Додаткові принципи:

- активності
- інтенсивності
- інтегративності
- міждисциплінарної взаємодії

Етапи реалізації системи занять

Активний сеанс (одноразове читання викладачем тексту, що вводить студентів у нову ситуацію спілкування ...).

Активне опрацювання матеріалів на рівні говоріння з використанням тренінгів.

Закріплення навчального матеріалу в ході позааудиторної роботи.

Питання 4

Емоційно-смісловий метод

Емоційно-смісловий метод – один з інтенсивних методів, в якому основним шляхом оволодіння мовленнєвим спілкуванням є опора на смислоутворення, що виникає у процесі рольової гри.

Метою комунікації вважається обмін думками, а основним шляхом оволодіння мовленнєвим спілкуванням є опора на смислоутворення та на спеціально стимульовану емоційну співучасть студента у процесі ігрової діяльності.

Основні публікації

- Шехтер І. Ю.

- Эмоционально-смысловой подход к обучению чужому языку. М.: НГУ Н. Нестеровой, 1993.
- Эмоционально-смысловое обучение чужому языку. Ж-л «Лингва», Таллинн, 1990.
- Живой язык. М.: Ректор, 2005.

Фактичні дані

Розробник:
І. Ю. Шехтер
1973 р.

Теоретична основа:
сугестопедична теорія
інтенсивного
навчання Г. Лозанова.

Новизна: на відміну від традиційного на той час підходу, при якому вивчення мови зводилося до заучування слів і правил, у цьому методі пропонується породження мовлення, його розвиток і корекція.

Забезпечення мовоутворення

**«Пред'явлення»,
під час яких
студентам
пред'являються
мовні зразки у
вигляді
осмислених фраз.**

**Студентам
пропонується
повторювати їх
вголос.**

**Осмислена фраза
– це коли
зрозуміло, чому
хтось так сказав, і
для чого він це
говорить.**

**Сам процес
мовоутворення йде на
підсвідомому рівні.**

**Ігри з картками в паузах
пред'явлення сприяють
виробленню вмінь
читання.**

Використання рольових ігор

**В основі розвитку мови
лежить «актуалізація»,
коли студенти розігрують
етюди (рольові ігри) на
мові, що вивчається.**

**В етюдах завдання
ставляться не навчальні,
а практичні – зробити
щось, користуючись
мовою.**

**Мова в етюдах –
імпровізація; мета –
досягти потрібного
результату.**

**Участь в етюдах
забезпечує породження
і розвиток вільної мови
«від себе».**

Робота з граматичним матеріалом

Граматичні помилки на початковому етапі коригуються тільки в тих випадках, коли вони спотворюють зміст.

Вивчення граматики починається на другому етапі навчання, коли вже є деякі мовні навички.

ГраMATика, згідно Шехтеру, вторинна по відношенню до мов.

Правила описують мову, а не мова будується за правилами.

ГраMATика вивчається не заради формального знання правил, а для того, щоб говорити коректно, без помилок.

Вимоги до викладачів

Мають пройти спеціальну підготовку і стажування.

Повинні володіти ІМ на високому рівні.

Бути добре підготовленими лінгвістами і талановитими викладачами.

Бути хорошими психологами і акторами та режисерами.

Етапи реалізації системи занять

Повний курс навчання – три цикли з перервами.
Кожен цикл – 4 тижні.

Завдання першого циклу – породження і розвиток мови в умовах повсякденного міжособистісного спілкування на побутовому рівні, а також вироблення навичок читання

Другий цикл – розвиток і корекція мовлення, в тому числі монологічного, тобто вміння виступати іноземною мовою перед аудиторією.

продовження

У третьому циклі студенти беруть участь в дискусіях, коли потрібно не тільки викласти свої погляди, а й відстояти їх; вдосконалюються і розвиваються всі види мовленнєвої діяльності. Триває вивчення граматики та інших аспектів мови як системи; навчання читання і аналіз літератури, перегляд кінофільмів іноземною мовою.

Заняття проводяться в групах – щодня по 3-и години без обов'язкових домашніх завдань.

Питання 5

**Метод активізації можливостей
особистості і колективу
Г. О. Китайгородської
(далі – метод активізації)**

Фактичні дані

Автор: Китайгородська Галина Олександрівна

Час виникнення: 1986 р.

Країна виникнення: СРСР

Країни розповсюдження: переважно європейські

Адресат: слухачі короткострокових курсів

Китайгородська Галина Олександрівна

- Доктор педагогічних наук професор
- Академік Міжнародної академії наук вищої школи
- Заслужений професор МГУ
- Президент Науково-освітнього центру «Школа Китайгородської»

Послідовники методу в КНЛУ

• Скляренко Н. К.

• Бориско Н. Ф.

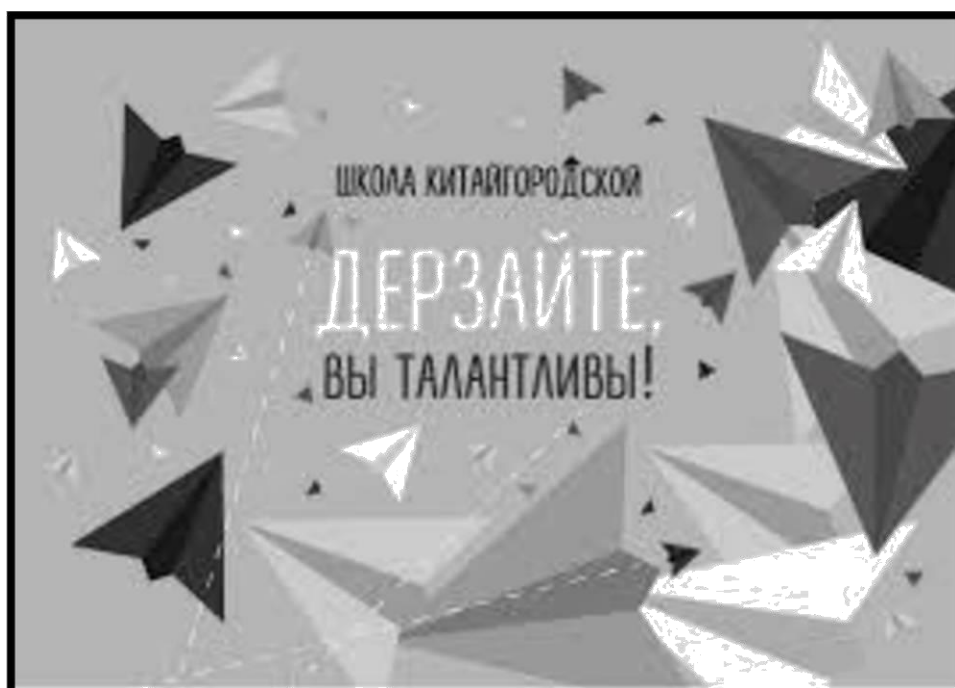

Основні публікації

- Методика интенсивного обучения иностранным языкам (1982, 1986)
- Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам (1988)
- Интенсивное обучение. Теория и практика. Изд. Русский язык М., 1992 г.
- Учебник французского языка для начального этапа обучения (1978 + пять переизданий, последнее 2000 г.)
- Метод активизации возможностей личности и коллектива (2001)
- Интенсивное обучение иностранным языкам. Теория и практика. Изд. «Высшая школа» (2 издание, переработанное и дополненное).

Основний фільм про метод

Основні принципи навчання

Принцип особистісного спілкування

Особистісно-рольовий принцип

Принцип концентрованої організації навчального матеріалу і навчального процесу

Принцип колективної взаємодії

Принцип поліфункціональності вправ

Навчальний матеріал

Основним навчальним текстом в інтенсивному навчанні є *текст-полілог* (ТП), дійовими особами якого є самі студенти. Кожен із студентів одержує свою постійну роль на період навчання (маються на увазі короткострокові курси: у вузівському, довгостроковому навчанні постійні ролі, як показала практика та анкетування, недоцільні). Поряд з постійними ролями використовуються різноманітні епізодичні ролі в залежності від створеної викладачем ситуації.

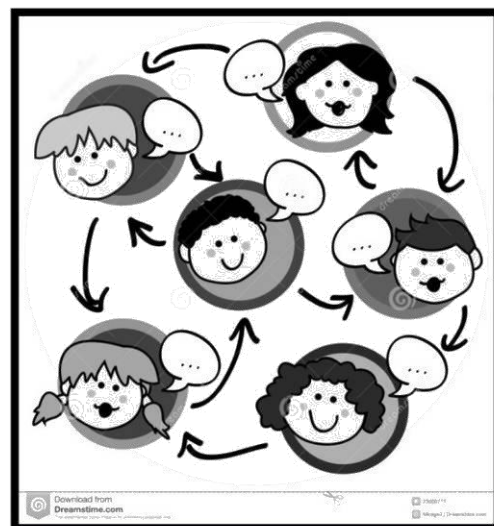

Організація навчального процесу

Рольова - кожен зі студентів одержує свою постійну роль на період навчання (маються на увазі короткострокові курси: у вузівському, довгостроковому навчанні постійні ролі, як показали практика та анкетування, недоцільні). Поряд з постійними ролями використовуються різноманітні епізодичні ролі в залежності від створеної викладачем ситуації.

Прийоми роботи в парах

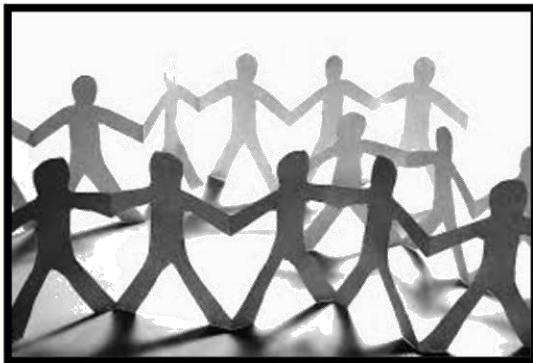
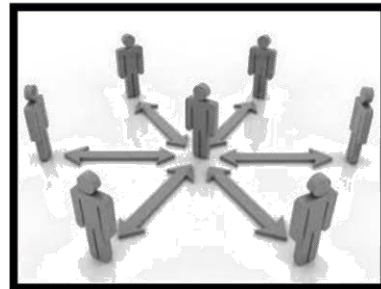
- “рухомі шеренги”
- “карусель”
- “натовп”

продовження

продовження

Опис прийомів навчання

У “шеренгах” студенти стають обличчям один до одного у дві шеренги та обмінюються репліками з партнером, навпроти якого вони опинилися. Після першого обміну репліками шеренги переміщуються, в результаті чого створюються нові пари.

В “каруселі” студенти утворюють два кола – внутрішнє і зовнішнє, де вони стоять також обличчям один до одного. Кола рухаються у протилежних напрямках, що забезпечує зміну мовленнєвих партнерів.

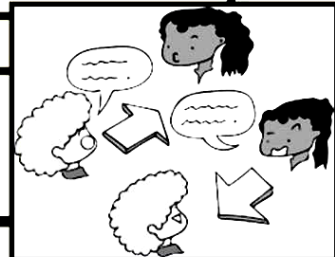
У “натовпі” студенти вільно пересуваються по аудиторії, обираючи собі співрозмовників. Кожен з учасників спілкування може змінити 3-4-х партнерів.

Модель організації освітнього процесу

Перший етап – це подача нового навчального матеріалу циклу занять (“мікроциклу”).

Другий етап – тренування у спілкуванні.

Третій етап – практика у спілкуванні.

Характерні риси тексту-полілогу

- 1 • Значний обсяг
- 2 • Включення тих, хто навчається, до дійових осіб ТП
- 3 • Емоційність та політемність
- 4 • Побудова тексту за законами усного мовлення
- 5 • Паралельне розташування тексту в підручнику іноземною та рідною мовою студентів

Подача нового навчального матеріалу в ТП

Мета *першого* пред'явлення – пояснити студентам ситуацію: місце дії, зміну подій, їх учасників. Викладач у формі безпосереднього спілкування зі студентами розповідає та розігрує ті події, які відбудуться з ними. Основний спосіб семантизації при цьому – пофразовий переклад на рідну мову студентів.

продовження

Завдання другого пред'явлення – максимально забезпечити мимовільне запам'ятовування нового навчального матеріалу. Викладач програє всі ситуації ТП з пофразовим перекладом на рідну мову та використанням різних засобів, що підсилюють мимовільне запам'ятовування: частина фраз римується, інші проспівуються на популярні, відомі всім учням мотиви, ще інші – доцільно ритмічно “простукати” тощо. Велике значення тут має використання спеціальних жестів, що також сприяють запам'ятовуванню, та інтонації.

продовження

Завдання третього пред'явлення - закріпити новий матеріал у пам'яті студентів, доповнюючи мимовільне запам'ятовування, яке мало місце у другому пред'явленні,, а слуховий образ нових мовленнєвих одиниць – їх зоровим образом. Проходить при відкритих книжках: студенти слухають диктора, який виразно читає текст з короткими паузами між фразами для внутрішнього проговорювання їх студентами, які одночасно сприймають і друкований варіант тексту.

продовження

Завдання четвертого пред'явлення" – музичний сеанс", студенти знову сприймають на слух увесь ТП (без перекладу на рідну мову!) на фоні спокійної класичної музики.

Перед початком музичного сеансу студентів спрямовують на фізичне розслаблення: вони сідають якомога зручніше, заплющують очі та слухають музику і текст, який уже відомий. В результаті вони одержують закінчене, цільне уявлення про ТП.

Характеристика вправ

Вмотивовані (комунікативна або комунікативно-рольова мотивація)

- **Студент знає не лише, що він має робити, але й заради чого він щось говорить, слухає, читає, пише.**
- **Некомунікативні вправи використовуються лише у вигляді мовних ігор, де мотивом діяльності студента є сама участь у грі.**

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм
«КИТАЙГОРОДСКАЯ ФРАГМЕНТ . Введение
нового материала» і визначіть , які
прийоми використовує викладач.
<https://www.youtube.com/watch?v=u8DqbCqDArA&t=21s>

Завдання до відеофільму

Подивіться відеофільм «Педагоги LuxEnglish -
обучение в школе Китайгородской і визначіть,
що слухачам більш за все сподобалося у
викладачах.
https://www.youtube.com/results?search_query=Люкс+Инглиш+--школа+Марга+

Інші інтенсивні методи навчання ІМ

- 1 • Інтенсивний метод навчання усного мовлення дорослих
- 2 • Сугестокібернетичний інтегральний метод прискореного навчання дорослих
- 3 • Прискорений курс навчання розмовного мовлення методом занурення
- 4 • Ритмопедія
- 5 • Гіпнопедія
- 6 • Релаксопедія
- 7 • Експрес-метод
- 5 • Інтел-метод

6. Висновки

Інтенсивні методи навчання ІМ головним чином спрямовані на оволодіння усним мовленням у стислі терміни.

Передбачається значна щоденна концентрація навчальних годин.

Важливим є створення обстановки занурення в іншомовне оточення.

Реалізується активізація психологічних резервів студентів.

продовження

Велика увага приділяється різноманітним формам педагогічного спілкування.

Створюється особливий соціально-психологічний клімат у навчальній групі.

Постійно підтримується навчальна мотивація.

Знімаються психологічні бар'єри у процесі опрацювання навчального матеріалу та його вживання у мовленні.

ПІСЛЯМОВА

Отже, сподіваємось, що Ви успішно опрацювали матеріал монографії і впевнені, що Ви звернули увагу на те, що теорія навчання іноземних мов в історичному аспекті характеризується зміною крайнощів. Кожен новий метод починався з критики попереднього, виявляючи його недоліки. І все ж методи змінювали один іншого, а не відміняли ідеї попередників.

Досвід, набутий ученими і викладачами попередніх років, враховувався в процесі розроблення нових методів: окремі положення набували іншого тлумачення з врахуванням нових досягнень суміжних наук (психології, лінгвістики, педагогіки тощо).

Можна також констатувати, що окремі положення нових методів мали свої аналоги в попередніх. В якості прикладу згадаємо вправи на підстановку. Вперше вони широко використовувалися представниками прямих методів, а їх авторство частіше приписують Г. Пальмеру.

Аналіз публікацій авторів методів минулого, а також праць, присвячених їх аналізу, дозволив нам виокремити основні питання, що знаходилися в полі зору науковців. До основних з них відносимо:

- характеристика соціально-економічних передумов виникнення методу;
- аналіз психологічних основ методичних положень;
- аналіз лінгвістичних основ методичних положень;
- аналіз педагогічних основ методичних положень;
- вивчення методичних засад методу (цілі, зміст, принципи навчання);
- опис рекомендованих прийомів навчання;
- характеристика створених підручників, навчальних посібників і засобів навчання.

Саме цю схему нами покладено в основу опису відібраних методів навчання іноземних мов.

Як свідчить матеріал монографії, дискусійними питаннями в усіх поданих методах насамперед були такі:

- навчання граматики і
- використання рідної мови тих, хто навчається.

Роль навчання граматики або переоцінювалася, або ігнорувалася. Що до рідної мови учнів, то вона чи повністю заборонялася, чи використовувалася не виправдано інтенсивно.

Звертаємо також Вашу увагу на те, що автори не претендують на вичерпний опис усіх методів і методичних концепцій минулого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гапонова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом. *Іноземні мови*. 1998. № 1. С. 24 – 31.
2. Гез Н. И., Фролова Г. М. История зарубежной методики преподавания иностранных языков: учебн. пособие. Москва: Изд. Центр «Академия», 2008. 256 с.
3. Громова Л. А. Аудиовизуальный метод и практика его применения. Москва: Высшая школа, 1977. 100 с.
4. Жлуктенко Ю. О. Навчання іноземних мов за методичною системою Ч. Фріза – Р. Ладо. Київ: Радянська школа, 1969. 105 с.
5. Задорожна І. П. Рефлексія у навчанні іноземних мов студентів вищих закладів освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2017, вип. 4. С. 4 -12.
6. Задорожна І. П. Using the US experience of online and hybrid education in Ukrainian universities. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2015, вип. 3. С. 138 -145.
7. Китайгородская Г. А. Интенсивное обучение иностранным языкам. Теория и практика: уч.- метод. пособие. Москва: Высш. шк.: Научно-образовательный центр «Школа Китайгородской», 2009. 277 с.
8. Китайгородская Г. А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам. Москва: Изд. Московского ун – та, 1986. 176 с.
9. Лабінська Б. І. Історичні нариси з методики навчання іноземних мов на західноукраїнських землях (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2013. 384 с.
10. Миролюбов А. А. История отечественной методики обучения иностранным языкам. Москва: СТУПЕНИ, ИНФРА, 2002. 448 с.
11. Никонина С.М. У истоков советской методики обучения иностранным языкам. Москва: Высшая школа, 1969. 104 с.
12. Ніколаєва С. Ю. Intercultural foreign language education in Ukraine in the context of the secondary school reform. *Advanced Education*. 2017. Issue 8. P. 54 – 58.
13. Ніколаєва С. Ю. Від навчання іноземної мови до міжкультурної іншомовної освіти : сторічна історія цілей навчання (1917 – 2017 р. р.) *Молодий вчений*. 2017. № 8 (48). С. 256 – 263.
14. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
15. Ніколаєва С. Ю., Задорожна І. П., Дацків О. Development of Pre – Service English Teachers’ Language Skills and Learner Autonomy via Blended Learning. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. Vol. 11 (#2). P. 222 – 239.
16. Ніколаєва С.Ю. Методи і технології навчання іноземних мов і культур в історичному контексті. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і*

лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич [та ін.] / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. С. 543 – 573.

17. Основные направления в методике преподавания иностранных языков в XIX–XX вв. [под ред. И. В. Рахманова]. Москва: Педагогика, 1972. 318 с.
18. Пальмер Г. Усний метод навчання іноземних мов. Київ: Радянська школа, 1964. 106 с.
19. Паршикова О. О. Комунікативно-ігровий метод навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект): монографія. Донецьк: Вид-во «Вебер», 2009. 296 с.
20. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. Москва: Просвещение, 1991. 223 с.
21. Пассов Е. И. Методика как теория и технология иноязычного образования. Кн.1. Елец: ЕГУ им. И. А. Бунина, 2010. 543 с.
22. Солонцова Л. П. Методика обучения иностранным языкам. Часть 3. История методов обучения иностранным языкам: учебник. Москва: Изд-во ВЛАДОС, 2018. 111 с.
23. Статті з Вісника КНЛУ. Серія «Педагогіка та психологія».
24. Статті з журналу “Іноземні мови”.
25. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія [за ред. С.Ю.Ніколаєвої]. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2015. 444 с.
26. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Історія розвитку методики навчання іноземних мов як науки з другої половини XIX сторіччя і до наших днів. *Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. С. 58 – 79.
27. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П., Кабанова М. Р. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. *Іноземні мови*. 2018. № 3. С. 15 – 22.
28. Традиции и новации в методике обучения иностранным языкам [под ред. Л. В. Московкина]. СПб: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2008. 235 с.
29. Уэст М. Обучение английскому языку в трудных условиях. Москва: Просвещение, 1966. 113 с.
30. Хоменко Л. Я. Нові методи навчання на заході. *Іноземні мови*. 1998. № 1. С. 32 – 33.
31. Черниш В. В. Competence – based approach to the development of professionally oriented competence of foreign languages teacher – trainees in the intercultural context. *Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine* : monograph. Riga: SIA Izdevnieciba Baltija Publishing, 2018. P. 559 – 584.

32. Щукин А. Н. Методы и технологии обучения иностранным языкам: учебн. пособие для препод. и студ. языковых вузов. Москва: Издательство ИКАР, 2014. 240 с.
33. Christian Puren. Histoire des méthodologies de l'enseignement des langues. Paris : Nathan-CLE international, 1988. 448 p.
34. Félix Toledano Soto. Integración de las TIC e Internet en el área de lengua y literatura. <https://webs.ucm.es/info/especulo/numero18/toledan2.html>
35. Handbuch Fremdsprachenunterricht. Hrsg. v. Bausch K.-R., Christ H., Krumm H. J. (4. vollständig neu bearbeitete Auflage). Tübingen, Basel : A. Francke Verlag, 2003. S. 234 – 238, 238 – 241.
<https://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero18/toledan2.html>
36. Jean-Pierre Robert. Faire classe en FLE. Une approche actionnelle et pragmatique. Editeur : Hachette Français Langue Etrangère. 2011. P. 55 – 61.
37. Larequi García, Eduardo-Martín. Cómo integrar las TIC en las áreas de Lengua. Cuadernos de pedagogía, n°401, mayo de 2010, P. 72 – 74.
38. Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford Univ. Press, 1986. 142 p.
39. Neuner, G., Hunfeld H. Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts : eine Einführung. 7. Auflage. – Berlin u.a.: Langenscheidt, 2001. Fernstudieneinheit 4. 184 S.
40. Richards J. C., Rodgers Th. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge Univ. Press, 1991. 170 p.
41. The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment: Companion Volume with New Descriptors. Education Department, Council of Europe, 2018. 235 p.

Наукове видання

**Ніколаєва Софія Юріївна
Задорожна Ірина Павлівна**

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Монографія

Підписано до друку 31.08.2021.

Формат 60х 84/16. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний 80 г/м². Друк електрографічний.

Умов.-друк. арк. 17,32. Обл.-вид. арк. 13,27

Тираж 300 примірників. Замовлення № 09/21/6.

Видавець:

Редакційно-видавничий відділ

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка,

46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК №2043, від 23.12.2004.

Виготувач:

ФОП Осадца Ю.В

м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10

тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*